

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนอ่าวแก้ว
อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

พิมพ์พิศา จันทร์มณี

วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

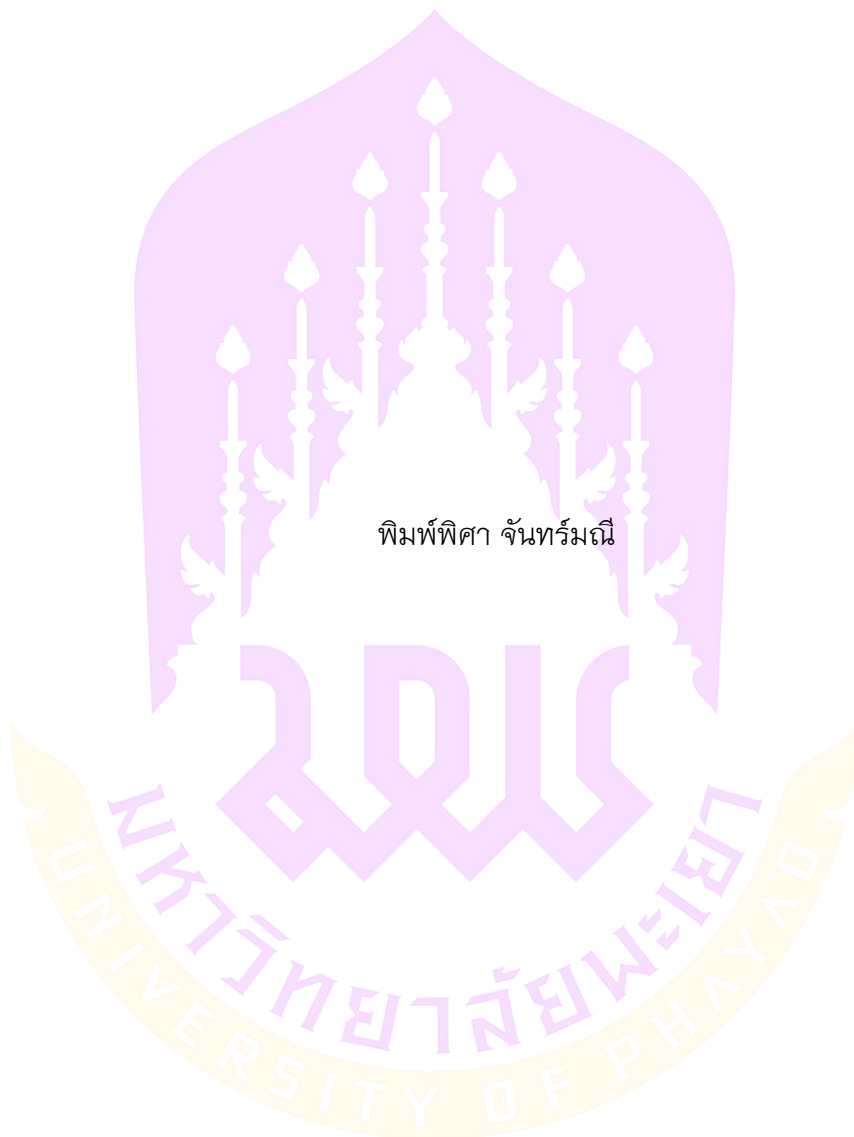
หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว

กุมภาพันธ์ 2565

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว
อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

วิทยานิพนธ์เสนอมหาวิทยาลัยพะเยา เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว
กุมภาพันธ์ 2565
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

GUIDELINES FOR AGRO–TOURISM DEVELOPMENT APPROACH OF WAOKEAW
COMMUNITY, HANG CHART DISTRICT IN LAMPANG PROVINCE

A Thesis Submitted to University of Phayao
in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Master of Arts Degree in Hotel and Tourism Management
February 2022
Copyright 2022 by University of Phayao

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว

อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

ของ พิมพ์พิศา จันทร์มณี

ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว

ของมหาวิทยาลัยพะเยา

..... ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

(ดร. ปานแพร เซาว์นประยูร)

..... ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(ดร. พัจน์พิตดา ศรีสมพงษ์)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(ดร. กรัณณ์ทาร์ตน์ คะวัตติกุล)

..... อาจารย์บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา

(ดร. วาริชต์ มัชฌมบุรุษ)

..... คณบดีคณะบริหารธุรกิจและนิเทศศาสตร์

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประกอบศิริ ภัคดีพินิจ)

เรื่อง:	แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง
ผู้วิจัย:	พิมพ์พิศา จันทร์มณี, วิทยานิพนธ์: ศศ.ม. (การจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว), มหาวิทยาลัยพะเยา, 2564
อาจารย์ที่ปรึกษา:	ดร. พจน์พิชิตา ศรีสมพงษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ดร.กรัณนธ์รัตน์ ตะวีติกุล
คำสำคัญ:	การท่องเที่ยวเชิงเกษตร, ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร, แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว เชิงเกษตร

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์คือ 1) ศึกษาบริบทและศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง 2) ศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง 3) ศึกษาความต้องการของผู้มาเยือนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง 4) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง การศึกษานี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับการใช้แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นเครื่องมือในการสอบถามในครั้งนี้ด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ลงพื้นที่สังเกตการณ์ สัมภาษณ์ และ 2. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเบื้องต้น ได้แก่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนวอแก้วมีศักยภาพที่สามารถพัฒนาไปสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้ เพราะมีความโดดเด่นทางด้านพื้นที่และเป็นแหล่งทำเกษตรเกษตรที่สำคัญของจังหวัดลำปาง แต่ควรให้ความสำคัญในด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นอันดับแรก โดยต้องกำหนดเขตพื้นที่การใช้ประโยชน์และเผยแพร่เพื่อรองรับผู้มาเยือนและการรับรู้ร่วมกันของคนในชุมชน อีกประการหนึ่งคือ ควรกำหนดบุคลากรที่เกี่ยวข้องชาวมุสลิมและเหมาะสมมาบริหารจัดการในทุก ๆ ด้าน รองลงมาคือด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ควรจัดสรรหรือเพิ่มบุคลากรในการรองรับผู้มาเยือน ที่สามารถแนะนำรายละเอียดต่าง ๆ นำชมสถานที่และหรือบรรยายเกี่ยวกับชุมชน แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมทางด้านการท่องเที่ยว โดยจะต้องถ่ายทอดความรู้และให้ข้อมูลอย่างครบถ้วน สุดท้ายคือควรให้ความสำคัญในด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ควรมีการกำหนดจำนวนผู้มาเยือน และช่วงเวลาให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวอย่างชัดเจนและเหมาะสมกับการท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี

Title: GUIDELINES FOR AGRO–TOURISM DEVELOPMENT APPROACH OF WAOKEAW COMMUNITY, HANG CHART DISTRICT IN LAMPANG PROVINCE

Author: Pimpisa Chanmanee, Thesis: M.A. (Hotel and Tourism Management), University of Phayao, 2021

Advisor: Phatpitta Sreesoompong , Ph.D. Co–advisor Krantharat Khawatkun , Ph.D.

Keywords: Agro–tourism, the potential of Ago–Tourism attractions, the guidelines for Agro–Tourism Development

ABSTRACT

The purposes of this research are as follows: 1) to study the context and the potential for agro–tourism development at Wao Keaw Community, Hang Chat District in Lampang Province, 2) to study stakeholders’ requirements for agro–tourism development at Wao Keaw Community, Hang Chat District in Lampang Province, 3) to study visitors’ requirements for agro–tourism development at Wao Keaw Community, Hang Chat District in Lampang Province, 4) to propose guidelines for Agro–Tourism Development Approach of WaoKeaw Community, Hang Chart District in Lampang Province. This study was done by qualitative and quantitative methods using in–depth interviews which are involved and engaged in agro–tourism destinations of Wao Keaw Community, Hang Chat District in Lampang Province. Data was analyzed by two ways: 1. qualitative data was analyzed through relevant literatures, field observation and interview, and 2. quantitative analysis was done though questionnaire. The basic statistics used to analyze data were percentage and mean. The guidelines for Agro–Tourism Development Approach of WaoKeaw Community, Hang Chart District in Lampang Province by using content analysis.

The findings showed that Wao Keaw Community had a potential to develop into an agro–tourism destination because of its location and the major area for agricultural production in Lampang Province. However, the priority should be given to the management of agro–tourism. The area must be defined for utilizing and publishing to accommodate the visitors as well as creating awareness among the villagers within the community regarding agro tourism. Another factor to consider was assigning the experts and specialists to manage all of tourism related aspects. Followed by providing the services related to agro–tourism destinations; the community should allocate or increase the number of the personnel to accommodate the visitors, providing necessary details, tour as well as giving the information about the community tourist attractions, and agricultural activities. Knowledge and information must also be conveyed completely. Finally, the community should prioritize on accommodating the visitors at agro–tourism destinations by limiting the fixed number of visitors and setting service time clearly and appropriately to attract tourist all year round.

กิตติกรรมประกาศ

ขอกราบขอบพระคุณ ดร.พจน์พิตดา ศรีสมพงษ์ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และดร.กรัณธ์วรัถน์ ตะวัตติกุล กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ความรู้ คำปรึกษาและข้อเสนอแนะแก่ผู้วิจัยในตลอดช่วงระยะเวลาการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ดร.วารัชต์ มัชฌมบุรุษ และคณาจารย์สาขาวิชาการจัดการการโรงแรมและการท่องเที่ยวที่กรุณาให้คำชี้แนะแนวทางตลอดการทำวิทยานิพนธ์

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ดร.เกียรติ ตระการศิริวานิช คณบดีคณะพัฒนาการท่องเที่ยว ดร.มนลลิตา อินทจักร คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้ และดร.วันชพร จันทร์กษา คณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ที่กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเหมาะสมของเครื่องมืองานวิทยานิพนธ์

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ดร.ปานแพรว เซาว์นประยูร อุดมรักษาทรัพย์ คณะพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่ให้ความอนุเคราะห์เป็นประธานในการสอบวิทยานิพนธ์ และกรุณาให้คำแนะนำในการทำวิทยานิพนธ์จนเกิดความสมบูรณ์

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบคุณครอบครัว ที่คอยให้แรงสนับสนุนในการศึกษาครั้งนี้ อย่างเต็มที่ รวมถึงขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่น พี่น้อง สาขาวิชาการจัดการการโรงแรมและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยพะเยาทุกคน ที่คอยให้คำปรึกษาและส่งเสริมกำลังใจ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าวิทยานิพนธ์เล่มนี้จะเป็นประโยชน์ในการนำไปเป็นอีกแนวทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้วอำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

พิมพ์พิศา จันทร์มณี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญรูปภาพ	ฐ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย	4
วัตถุประสงค์ในการวิจัย	4
ขอบเขตการวิจัย.....	4
คำนิยามศัพท์	5
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	6
บทที่ 2 เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
1. แนวคิดที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว.....	8
2. แนวคิดที่เกี่ยวกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว	23
3. แนวคิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว.....	29
4. แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการ	35
5. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว	38
6. บริบทพื้นที่	44
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	47

กรอบแนวคิดงานวิจัย.....	53
บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย.....	55
ระเบียบวิธีการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1: ศึกษาบริบทและศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิง เกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง	55
ระเบียบวิธีการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2: ศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียใน ชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัด ลำปาง	59
ระเบียบวิธีการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3: ศึกษาความต้องการของผู้มาเยือนในการ พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง.....	62
ระเบียบวิธีการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4: เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง เกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง	65
บทที่ 4 ผลการวิจัย.....	67
ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาบริบทและศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง.....	67
ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการ พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง.....	83
ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 3 ศึกษาความต้องการของผู้มาเยือนในการพัฒนาการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง.....	92
ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 4 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง.....	107
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	111
สรุปผลการวิจัย.....	111
อภิปรายผลการวิจัย.....	117
ข้อเสนอแนะ.....	122
บรรณานุกรม	123
ภาคผนวก.....	127

ประวัติผู้วิจัย..... 152

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงจำนวนและร้อยละผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน วอแก้ว จำแนกตามเพศและอายุ.....	68
ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินศักยภาพด้านการบริหารจัดการของ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	75
ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินศักยภาพด้านการรองรับของแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	77
ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินศักยภาพด้านการให้บริการของแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	79
ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินศักยภาพด้านดึงดูดใจของแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	81
ตาราง 6 แสดงจำนวนและร้อยละผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของ ชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง จำแนกตามเพศและอายุ.....	83
ตาราง 7 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง จำแนกตามภูมิสำเนา.....	84
ตาราง 8 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง จำแนกตามอาชีพ.....	84
ตาราง 9 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง จำแนกตามรายได้.....	85
ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนใน การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ด้านการ บริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยว.....	86
ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนใน การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ด้านการ รองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร.....	88

ตาราง 24 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้มาเยือนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว
อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการเดินทางมาเยือน.....99

ตาราง 25 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้มาเยือนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว
อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการเดินทางมาเยือน..... 100

ตาราง 26 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการของผู้เยือนในการพัฒนาการ
ท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ด้านการบริหารจัดการ
ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร..... 101

ตาราง 27 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการของผู้มาเยือนในการพัฒนาการ
ท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ด้านการรองรับของแหล่ง
ท่องเที่ยว 103

ตาราง 28 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการของผู้มาเยือนในการพัฒนาการ
ท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ด้านการบริการของแหล่ง
ท่องเที่ยว 104

ตาราง 29 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการของผู้มาเยือนในชุมชนในการ
พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัด ด้านการดึงดูดใจของ
แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 106

สารบัญรภาพ

	หน้า
ภาพ 1 แสดงรูปแบบพฤติกรรมกรซื้อและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภค	44
ภาพ 2 กรอบแนวคิดงานวิจัย	53

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่มีรัฐบาลไทยให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ จึงมีนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวในเชิงรุกอย่างต่อเนื่อง และเพิ่มการกระจายรายได้สู่ชุมชนและภาคเกษตรกร ดังแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 มียุทธศาสตร์ที่การสร้างเสริมความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืนโดยมีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญคือ การเสริมสร้างและพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคการผลิตและบริการ มุ่งเน้นการสร้าง ความเชื่อมโยงของห่วงโซ่มูลค่าระหว่างภาคเกษตรอุตสาหกรรม บริการ เพื่อยกระดับศักยภาพในการแข่งขันของประเทศ โดยยกระดับการผลิตสินค้าเกษตรเข้าสู่ระบบมาตรฐาน (คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) การวางรากฐานวางฐานและแก้ไขปัญหาคือเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ ทั้งด้านคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว บุคลากรทางการท่องเที่ยว และโครงสร้างพื้นฐาน รวมทั้งการสร้างสมดุลของการพัฒนาในด้านพื้นที่ เวลา กิจกรรม รูปแบบ และกลุ่มนักท่องเที่ยว ได้ถูกระบุลงในแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 และเป็นประเด็นสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อให้ชุมชนมีรายได้และการกระจายรายได้อย่างทั่วถึง รวมไปถึงการเตรียมความพร้อมของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวสู่การเติบโตในอนาคตบนพื้นฐานของการลงทุนพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศสมัยใหม่ (คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

ปัจจุบันการท่องเที่ยวต้องปรับตัวตามพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว การท่องเที่ยวแบบเดิมนานวันเข้าก็ยิ่งเป็นการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพต่ำลง เนื่องจากกลายเป็นการท่องเที่ยวมวลชนที่ส่วนใหญ่เดินทางเข้าชนสถานที่และถ่ายรูปเท่านั้น แต่นักท่องเที่ยวรุ่นใหม่มีความต้องการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมกับคนในชุมชนในพื้นที่ที่ตนไปเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นการร่วมทำกิจกรรม หรือ ชมวิถีชีวิตของคนในชุมชน วัฒนธรรมหมายถึงทุกสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้นทั้งที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม และยังหมายรวมถึงแบบแผนพฤติกรรมทั้งหมดของสังคมที่สืบทอดมาตั้งแต่อดีต ผ่านการเรียนรู้คิดค้น ดัดแปลง เพื่อสนองความต้องการและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ โดยมีวิวัฒนาการสืบทอดต่อกันมาอย่างมีแบบแผน เพื่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองและมั่นคงในสังคม (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม, 2559) การเกษตรเป็นหนึ่งในรูปแบบวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนไทยมาตั้งแต่สมัยอดีต ซึ่งถูกนำมา

เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือกแบบใหม่ที่ทางกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาได้บูรณาการร่วมมือกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ ยกกระดับสินค้าคุณภาพ และมุ่งเน้นการกระจายรายได้ให้กับเกษตรกรและแหล่งท่องเที่ยวชุมชน และมีแนวทางการดำเนินงานร่วมกันในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การส่งเสริมด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งให้มีการกระจายไปทุกภูมิภาคของประเทศ โดยเน้นให้นักท่องเที่ยวสามารถทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนได้ ได้กำหนดพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในพื้นที่ 12 เมืองต้องห้าม.(กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558) พลาด ได้แก่ ลำปาง น่าน สมุทรสงคราม ราชบุรี จันทบุรี ตราด เลย ชุมพร และตรัง (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2558)

“ลำปาง เมืองที่ไม่หมุนไปตามกาลเวลา” หนึ่งในโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว 12 เมืองต้องห้ามพลาด ที่มุ่งหวังฟื้นฟูทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ และกระจายจำนวนนักท่องเที่ยว รวมไปถึงกระจายรายได้สู่ชุมชน โดยนำจุดเด่นของจังหวัดที่นักท่องเที่ยวไม่เคยได้รับรู้ ไม่เคยสัมผัส และมองข้ามไป แต่จังหวัดเหล่านี้มีศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยว ซึ่งมั่นใจว่านักท่องเที่ยวจะสามารถเกิดมุมมองใหม่ ๆ และได้รับประสบการณ์ที่แตกต่าง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2545) จังหวัดลำปางให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพของโครงสร้างพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยว สินค้า บริการด้านการท่องเที่ยวตลอดจนพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวที่เน้นอัตลักษณ์ชุมชน เพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและความยั่งยืนให้กับสิ่งแวดล้อมและชุมชนเจ้าของพื้นที่ตลอดจนการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากร และสร้างจิตสำนึกด้านการท่องเที่ยวให้กับประชาชนในพื้นที่ (จังหวัดลำปาง) เช่นเดียวกับส่งเสริมการพัฒนารูปแบบการให้บริการทางการท่องเที่ยวที่มีความสร้างสรรค์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและสร้างสรรค์กิจกรรมที่เน้นมุ่งเน้นกระบวนการการเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดลำปาง, 2559) จังหวัดลำปางเป็นเมืองทางภาคเหนือของประเทศไทย มีเอกลักษณ์ทางด้านวัฒนธรรมเป็นของตนเอง ซึ่งนักท่องเที่ยวได้จดจำจังหวัดลำปางว่าเป็นเมืองท่องเที่ยวทางวิถีไทยและวัฒนธรรม หรือเมืองท่องเที่ยวทางธรรมชาติตามแหล่งท่องเที่ยวที่ปรากฏเป็นที่เลื่องชื่อคือ ถ้ำผาไทย น้ำตกแจ้ซ้อน เป็นต้น นอกจากนี้จังหวัดลำปางยังเป็นจังหวัดที่มีแหล่งทำการเกษตรอย่างมากมาย จนเกิดการส่งเสริม การพัฒนาพื้นที่เกษตรให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือแหล่งการเรียนรู้เชิงเกษตรใหม่ ๆ ซึ่งมีความโดดเด่นและมีรูปแบบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเฉพาะพื้นที่นั้น ๆ ที่สามารถดึงดูดผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยวที่สนใจเดินทางมาเยี่ยมชมเพิ่มมากขึ้น เช่น บ้านแม่แจ่มในอำเภอเมืองปาน

บ้านป่าเหมี้ยงในอำเภอเมืองปาน เป็นต้น ทั้งนี้จังหวัดลำปางยังมีการทำเกษตรกรรมในหลายพื้นที่ และพื้นที่เหล่านั้นสามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดลำปางได้ เพื่อเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการท่องเที่ยวสำหรับผู้สนใจ จังหวัดลำปางยังมีการเลี้ยงโคนมเพื่อการบริโภค ซึ่งอำเภอที่มีการเลี้ยงโคนมเพียงหนึ่งเดียวของจังหวัดลำปางคือ อำเภอห้างฉัตร

ชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร มีการเกษตรแบบเลี้ยงโคนมมากที่สุดในจังหวัดลำปาง อีกทั้งยังมีเกษตรอินทรีย์ มีการเพาะปลูกพืชสมุนไพร และมีการทำไร่ทำสวนเป็นจำนวนมาก เป็นพื้นที่ที่เหมาะสมแก่การพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อให้นักท่องเที่ยวที่สนใจเข้ามาเรียนรู้ มาสัมผัสวิถีชุมชนเกษตร (สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดลำปาง, 2559) ชุมชนวอแก้วได้รับรางวัลหมู่บ้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เมื่อ พ.ศ. 2552 และเป็นชุมชนนำร่องของตำบลในการพัฒนาการท่องเที่ยว แต่ในปัจจุบันการดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นไปอย่างไม่ต่อเนื่อง เนื่องจากมีเปลี่ยนแปลงของคณะทำงานอยู่บ่อยครั้ง ดังนั้นในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจึงจำเป็นอย่างมากที่จะต้องศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน และสอบถามความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน ตลอดจนความต้องการของผู้มาเยือนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนในครั้งนี้ด้วย เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์หลากหลายที่จะตามมา ที่สำคัญที่สุดคือจะส่งผลถึงการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืน

จากที่กล่าวข้างต้นนี้ ทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อพัฒนาพื้นที่ชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปางให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การพัฒนาการท่องเที่ยวในครั้งนี้เพื่อให้ชุมชนมีแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมกับทรัพยากรในท้องถิ่น มากกว่าไปเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้วนี้ เป็นการสร้างมูลค่าให้กับท้องถิ่น เพิ่มพูนประสบการณ์ให้กับผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยวและเป็นการกระจายได้แก่ชุมชนการวิจัยฉบับนี้ ยังสามารถทำให้คนในชุมชนเกิดความรักและหวงแหนทรัพยากรที่มีอยู่ ซึ่งทำให้เกิดการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน รวมไปถึงสามารถทำให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าและประโยชน์จากการท่องเที่ยว และเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการการท่องเที่ยวโดยดำเนินการอย่างเหมาะสมภายใต้เงื่อนไขที่ยอมรับได้ของพื้นที่

คำถามการวิจัย

หากต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปางให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ ตรงกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้มาเยือนด้วยนั้น ควรทำอย่างไร

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. ศึกษาบริบทและศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง
2. ศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง
3. ศึกษาความต้องการของผู้มาเยือนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง
4. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาในครั้งนี้มุ่งศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยใช้การวิเคราะห์ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนวอแก้ว ศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและศึกษาความต้องการของผู้มาเยือนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ได้แก่

- 1 ผู้เชี่ยวชาญและตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- 2 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง
- 3 ผู้มาเยือนในชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยทำการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลในเขตพื้นที่ชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

คำนิยามศัพท์

1. ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

หมายถึง ความพร้อมหรือโอกาสของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เอื้อต่อการพัฒนา การปรับปรุง การส่งเสริมการท่องเที่ยว รวมถึงเป็นความน่าสนใจที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวให้ เดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ได้แก่ ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิง เกษตร ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพการให้บริการของแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงเกษตร และศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2. การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

หมายถึง การท่องเที่ยวของชุมชนวอแก้วที่ยกเรื่องการเกษตรมาเป็นศูนย์กลางในการ ท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่ม เพื่อต้องการเยี่ยมชมแหล่ง ท่องเที่ยวทางการเกษตร ชื่นชมความสวยงาม เพลิดเพลินในกิจกรรมทางการเกษตรในลักษณะ ต่าง ๆ ได้รับความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ

3. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

หมายถึง การปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของ ชุมชนวอแก้ว อำเภอห้วยฉัตร จังหวัดลำปางสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ที่ เกี่ยวข้องในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของ บริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการ ดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

4. ความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

หมายถึง แรงผลักดันในการปรารถนาให้มีการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลง เพื่อพัฒนาชุมชนวอแก้ว อำเภอห้วยฉัตร จังหวัดลำปาง เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ ตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้มาเยือน

5. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องซึ่งได้รับผลกระทบจากการพัฒนาการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้วยฉัตร จังหวัดลำปาง

6. ผู้มาเยือน

หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวและได้เข้าร่วมกิจกรรม ทางการท่องเที่ยวของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้วยฉัตร จังหวัดลำปาง

7. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว

หมายถึง แนวทางในการดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง โดยศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน ควบคู่กับ ศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้มาเยือนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ทราบถึงแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ เพื่อนำไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จต่อ ชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง
2. คนในชุมชนวอแก้วได้ทราบถึงคุณค่าของทรัพยากรการท่องเที่ยว และสามารถนำไปต่อยอดรวมไปถึงการอนุรักษ์และสืบสานสิ่งเหล่านี้ต่อไป
3. นักท่องเที่ยวได้ทราบข้อมูล แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดลำปาง
4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำแนวทางนี้ไปใช้ในเชิงนโยบายในการสนับสนุนการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปางได้
5. จังหวัดอื่น ๆ สามารถนำผลการวิจัยนี้ไปปรับใช้กับนโยบายของจังหวัดได้

บทที่ 2

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนอแก้ว อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
  - 1.1 การท่องเที่ยว
  - 1.2 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร
2. แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว
  - 2.1 ความหมายของศักยภาพ
  - 2.2 ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว
  - 2.3 แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
3. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
  - 3.1 ความหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยว
  - 3.2 การตัดสินใจในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
  - 3.3 การวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว
4. แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการ
5. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว
6. บริบทพื้นที่ข้อมูลที่จะศึกษา
  - 6.1 ข้อมูลทั่วไปของชุมชนอแก้ว อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. แนวคิดที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว

1.1 การท่องเที่ยว

1.1.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่า การท่องเที่ยวเป็นเรื่องของการเดินทางที่เป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจ มิใช่ถูกบังคับหรือเพื่อสินจ้าง แต่เพื่อวัตถุประสงค์อื่น ๆ เช่น เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ความสนุกสนาน เพลิดเพลิน การศึกษาศาสนา กีฬา เยี่ยมญาติมิตร ติดต่อธุรกิจ การประชุมสัมมนา เป็นต้น มิฉะนั้นก็จะเป็นการเดินทางที่ไม่ใช่การท่องเที่ยว

ปรีชา แดงโรจน์ (2544) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ซึ่งกระทำเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากกิจกรรงานประจำโดยปกติจะเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่งโดยไม่คำนึงว่าระยะทางนั้นจะใกล้หรือไกลและการเดินทางนั้นจะมีการค้างแรมหรือไม่

ฐิรชญา มณีเนตร (2551) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า การท่องเที่ยวหมายถึง การเดินทางของมนุษย์จากสถานที่ใดสถานที่หนึ่งไปยังอีกสถานที่หนึ่ง หรือการเดินทางจากถิ่นพำนักที่อาศัยไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจไปและเป็นการเดินทางด้วยเหตุผลของการท่องเที่ยว มิใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้ เช่น การเดินทางเพื่อการพักผ่อน การเดินทางเพื่อไปชมการ แข่งขันกีฬา การเดินทางเพื่อการศึกษา การเดินทางเพื่อการประชุมสัมมนา การเดินทางเพื่อเยี่ยมญาติพี่น้องหรือเพื่อน การเดินทางเพื่อแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เป็นต้น

นิตา ชัชกุล (2555) ให้ความหมายของการท่องเที่ยวไว้ว่า การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมเดินทางจากจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง ซึ่งนับตั้งแต่จุดเริ่มต้นจนถึงปลายทางจะประกอบด้วยปัจจัย 3 ประการเป็นอย่างน้อยคือ การเดินทาง การพักค้างแรม และการกินอาหารนอกบ้าน

จากการให้นิยามความหมายของ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) (ปรีชา แดงโรจน์, 2544) (ฐิรชญา มณีเนตร, 2551) และ (นิตา ชัชกุล, 2555) สามารถสรุปแนวคิดของการท่องเที่ยวได้ว่า การท่องเที่ยว คือ การเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง มีจุดประสงค์เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ คลายความตึงเครียดจากการทำงานเป็นเวลานานหรือการเดินทางไปเยี่ยมเพื่อนฝูงหรือญาติพี่น้อง ซึ่งการท่องเที่ยวสามารถตีความหมายได้หลากหลาย อาจหมายถึงการประชุมสัมมนาหรือเดินทางไปทัศนศึกษาในสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อเยี่ยมชมศิลปวัฒนธรรมภายในแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ เพื่อหาความรู้หรือหาประสบการณ์ใหม่

1.1.2 ความสำคัญของการท่องเที่ยว

ศิริ ฮามสุโพธิ์ (2543) การท่องเที่ยวมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศหลายด้าน ดังนั้นจึงแบ่งความสำคัญของการท่องเที่ยวออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1.1.2.1 ด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้ที่เป็นเงินตราต่างประเทศให้แก่ประเทศชาติ ช่วยแก้ไขปัญหาการขาดดุลการค้าและดุลชำระเงินของประเทศได้ ช่วยเพิ่มรายได้จากการจัดเก็บภาษีของรัฐบาล การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการกระจายรายได้และการท่องเที่ยวก่อให้เกิดการจ้างงาน

1.1.2.2 ด้านสังคมและจิตวิทยา การท่องเที่ยวสามารถช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจอันดีระหว่างคนในท้องถิ่นหนึ่งกับอีกท้องถิ่นหนึ่ง ช่วยพัฒนาระดับความเจริญของสังคมท้องถิ่น และความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่นให้สูงขึ้น ช่วยก่อให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยในสังคม ช่วยลดช่องว่างของสังคม แล้วเสริมมาตรฐานสวัสดิการสังคมโดยตรง ช่วยเสริมสร้างสุขภาพกายและจิตใจที่ดี ด้วยประสบการณ์ที่ได้เดินทางไปพักผ่อนในที่ต่าง ๆ ได้พบเห็นสิ่งแปลกใหม่ได้รับทั้งความรู้และความเพลิดเพลิน ช่วยก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมประเพณีระหว่างท้องถิ่นเพื่อเป็นการเผยแพร่วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น ช่วยส่งเสริม อนุรักษ์วัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น ช่วยดึงดูดการท่องเที่ยวในท้องถิ่นช่วยสร้างความรู้สึกรัก และ ภาคภูมิใจ ช่วยบำรุงรักษาอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ เป็นความพยายามที่จะรักษาและพัฒนาอย่างเหมาะสมช่วยให้เกิดการพัฒนา กล่าวคือ การท่องเที่ยวจะช่วยให้มีการปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์ และสิ่งแวดล้อมที่ดีและสวยงาม เป็นการช่วยป้องกันปัญหาการเสื่อมโทรมของสภาพเมืองและสถานที่ท่องเที่ยวอย่างได้ผล

1.1.2.3 ด้านการเมือง การท่องเที่ยวเป็นสื่อที่มีความเกี่ยวข้องอย่างมากต่อความเข้าใจอันดีต่อกันในทางการเมืองทั้งภายในและระหว่างประเทศ โดยการท่องเที่ยวจะเป็นดัชนีที่บอกลักษณะภาพซึ่งกันและกัน แปรผันโดยตรงต่อกัน เช่น ในสถานภาพทางการเมืองของประเทศมีความมั่นคง ก็จะเป็นปัจจัยสำคัญบางประการที่จะเป็นตัวกำหนดและบอกถึงความเจริญของสังคมวิทยาการท่องเที่ยวด้วย หรือทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างประเทศก็เป็นเรื่องสำคัญที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ขอดตกลงหรือสัญญาระหว่างประเทศในด้านของการท่องเที่ยวมักจะแสดงให้เห็นถึงความร่วมมือและความเข้าใจซึ่งกันและกัน

จากการให้ความสำคัญของการท่องเที่ยวของ ศิริ ฮามสุโพธิ์ สามารถสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวมีความสำคัญในด้านเศรษฐกิจเพราะการท่องเที่ยวสามารถทำรายได้จำนวนมากแก่ประเทศ ช่วยปรับความสมดุลทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคมและจิตวิทยา และด้านการเมือง

เพราะการท่องเที่ยวจะช่วยสร้างความสัมพันธ์ในสังคม และเป็นตัวชี้วัดในสถานการณ์การเมือง อีกด้วย

1.2 ประเภทของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545) เมื่อการท่องเที่ยวมีความหมายกว้างขวาง การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจึงแบ่งประเภทของการท่องเที่ยวออกเป็นประเภทต่าง ๆ การแบ่งประเภทของการท่องเที่ยวก็เพื่อการบริหารจัดการงบประมาณได้อย่างเหมาะสม เพราะการท่องเที่ยวจะต้องเกี่ยวข้องกับคนหลายกลุ่ม ในการจำแนกที่หมายปลายทางของการท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยวโดยทั่วไปแล้ว การท่องเที่ยวในปัจจุบันสามารถแบ่งออกตามประเภทของประสบการณ์นักท่องเที่ยวได้ 4 ประเภท คือ

1.2.1 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นการท่องเที่ยวในพื้นที่ชุมชนเกษตรกรรม เช่น สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และสัตว์เลี้ยง รวมถึงแหล่งเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำต่าง ๆ

1.2.2 การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การเดินทางไปในสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งทรัพยากรทางธรรมชาติ

1.2.3 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวและเยี่ยมชมสถานที่แสดงถึงความเป็นวัฒนธรรมเช่น การชมโบราณวัตถุ โบราณสถาน ปราสาท พระราชวัง วัด ประเพณี รวมถึงวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลในแต่ละยุคสมัย

1.2.4 การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ คือ รูปแบบการท่องเที่ยวที่ผสมผสานในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ หรือแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ โดยมีกิจกรรมเพื่อรักษาสุขภาพเป็นกิจกรรมสำคัญของการท่องเที่ยวเช่น การท่องเที่ยวสปา

1.2.5 การท่องเที่ยวเชิงธุรกิจ เช่น การเดินทางไปเยี่ยมเยือนลูกค้า หรือดูแลงานและได้ไปท่องเที่ยวในท้องถิ่นนั้น ๆ ประมาณ 1-2 วัน

1.3 องค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) กล่าวว่า องค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยว นั้นได้มีนักวิชาการได้กล่าวถึงองค์ประกอบไว้อย่างหลากหลายพอสรุปได้ว่าองค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยวควรมีองค์ประกอบหลักอย่างน้อย 3 ประการหรือ 3A's ดังต่อไปนี้คือ

1. ทรัพยากรท่องเที่ยวต้องมีสิ่งดึงดูดใจ (Attraction) เป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดของทรัพยากรท่องเที่ยวที่ต้องมีสิ่งดึงดูดใจอย่างใดอย่างหนึ่งในการดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยี่ยมชมสถานที่นั้น ๆ ซึ่งสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยวย่อมแตกต่างกันไปตามประเภทของทรัพยากรท่องเที่ยวโดยแต่ละกลุ่มจะสนใจสิ่งดึงดูดใจของทรัพยากรท่องเที่ยวแต่ละประเภทแตกต่างกันไปเช่น นักท่องเที่ยวกลุ่มหนึ่งอาจสนใจด้านความสวยงามของ

ธรรมชาติที่ชื่นชอบที่จะไปเที่ยวภูเขาหรือหาดทรายหรือนักท่องเที่ยวอีกกลุ่มหนึ่งอาจสนใจด้าน ศิลปะวัฒนธรรมก็ชอบที่จะไปเที่ยวชมวิถีชีวิตของชาวเขาหรือนักท่องเที่ยวอีกกลุ่มหนึ่ง อาจสนใจด้านโบราณสถานก็ชอบที่จะไปเที่ยวชมอุทยานประวัติศาสตร์เป็นต้นนอกจากนั้น ภาพลักษณ์และราคาค่าเข้าชมของทรัพยากรท่องเที่ยวก็มีส่วนในการดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยว เข้าไปเยี่ยมชมทรัพยากรท่องเที่ยววันนั้น

2. ทรัพยากรท่องเที่ยวต้องมีเส้นทางขนส่งเข้าถึง (Accessibility) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยวที่ต้องมีเส้นทางหรือเครือข่ายคมนาคมขนส่ง ที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวนั้นตลอดจนสามารถติดต่อเชื่อมโยงกันระหว่างทรัพยากร ท่องเที่ยวหนึ่งกับอีกทรัพยากรท่องเที่ยวหนึ่งที่อยู่บริเวณใกล้เคียงอีกทั้งต้องมีที่จอดรถหรือ สถานีรถไฟหรือท่าเรือหรือท่าอากาศยานเพื่อให้ธุรกิจการขนส่งสามารถนำนักท่องเที่ยวเข้าไป ท่องเที่ยวยังทรัพยากรท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและปลอดภัย

3. ทรัพยากรท่องเที่ยวต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยวที่ต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกไว้บริการ นักท่องเที่ยวที่เข้ามายังทรัพยากรท่องเที่ยววันนั้นให้ได้รับความสะดวกสบายและความประทับใจ ทำให้นักท่องเที่ยวอยากจะอยู่ท่องเที่ยววันขึ้นซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว หมายถึงสรรพสิ่งรองรับในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเพื่อให้การเดินทาง เป็นไป ด้วยความสะดวกสบายและปลอดภัยโดยปกติสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวเหล่านี้ รัฐบาลจะเป็นผู้จัดหาและพัฒนาเพื่อบริการแก่ประชาชนของตนเองแล้วถือเป็นผลพลอยได้ ในการ ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

พยอม ธรรมบุตร (2549) ได้แบ่งองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) ได้แก่ การมีระบบโครงสร้างพื้นฐาน ที่เหมาะสม เช่น สนามบิน ระบบคมนาคม ตลอดจนบริการด้านอุตสาหกรรมขนส่ง เช่น การขนส่งทางอากาศ ทางบก และทางน้ำ ซึ่งจะเอื้ออำนวยให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทาง ไปถึงจุดหมายปลายทาง (Destination) หรือแหล่งท่องเที่ยว (Attraction)

2. การมีที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว (Accommodation) ที่ต้องการค้างคืน ได้แก่ ที่พักประเภทต่าง ๆ เช่น โรงแรม รีสอร์ทเทกสท์เฮาส์โฮมสเตย์ ที่พักแรมประเภทต่าง ๆ จะมีสิ่ง อำนวยความสะดวกในระดับต่าง ๆ กัน ซึ่งจะทำให้มีราคาและบริการในระดับต่างกัน ได้แก่ ภัตตาคาร บาร์สระว่ายน้ำ ฟิตเนสเซ็นเตอร์ ซาวน่า ศูนย์กลางธุรกิจ และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ

3. แหล่งท่องเที่ยว (Attractions) นับเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญสูงสุดของการเดินทาง เพราะเป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว อาจเป็นแหล่งธรรมชาติที่มีความโดดเด่น เช่น ดอยอินทนนท์ ซึ่งมีความหลากหลายทางชีวภาพของเทือกเขาหิมาลัย หรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ เช่น ปราสาทพนมรุ้งซึ่งแสดงถึงความรุ่งเรืองของอาณาจักรขอม หรือการท่องเที่ยวชนบทเพื่อสัมผัสวิถีชีวิตชาวบ้าน เรียนรู้ถึงภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนโบราณสถานยุคเก่าแก่ก่อนประวัติศาสตร์ เช่น วัฒนธรรมบ้านเชียง เป็นต้น

4. กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในยุคปัจจุบันเพราะการท่องเที่ยว มิได้หมายถึงแค่การเดินทางไปชมโบราณสถาน อนุสาวรีย์ ความงดงามของธรรมชาติเท่านั้น แต่เป็นการที่นักท่องเที่ยวได้มีโอกาส ทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การเดินป่าศึกษาระบบนิเวศเขตเส้นศูนย์สูตรในป่าดิบชื้น การล่องแก่งในแม่น้ำท้องถิ่น การปีนหน้าผา การดำน้ำ ในรูปแบบ Scuba Diving หรือ Snorkeling การพายเรือแคนู ในบริเวณป่าชายเลน การตกปลาหมึกในทะเลลึก ตลอดจน การร่วมกิจกรรมกับชุมชนเจ้าบ้าน เช่น การดำนาการเกี่ยวข้าว การร่วมพิธีบายศรีสู่ขวัญ เป็นต้น ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดจะเป็นประสบการณ์ (Experience) ที่อยู่ในความทรงจำของนักท่องเที่ยวและกิจกรรมดังกล่าวมักก่อให้เกิดการกระจายรายได้

5. บริการเบ็ดเตล็ดทั้งหมดที่มีให้นักท่องเที่ยว (Ancillary) อาทิเช่น บริการด้านร้านอาหาร โรงพยาบาล ไพรชณีย์ สถานีบริการน้ำมัน ร้านค้า ร้านขายของที่ระลึก ห้องสุขา ฯลฯ องค์ประกอบทั้ง 5 ประการ ควรปรากฏอยู่บนระบบฐานข้อมูลการจัดการการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยวทุกแหล่งที่เป็นจุดหมายปลายทาง (Destination Management System: DMS)

Buhalis (2000) ได้กล่าวถึงกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ความต้องการของนักท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวต้องมีการพัฒนาปัจจัย 6 ประการ (6As) ซึ่งประกอบด้วย แหล่งท่องเที่ยว (Attraction) การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) โปรแกรมการท่องเที่ยว (Available Packages) กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) และบริการเสริม (Ancillary Services) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยว (Attraction) เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยว เพราะแหล่งท่องเที่ยวต้องมีสิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวอย่างใดอย่างหนึ่ง

ในให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปเยี่ยมชม สิ่งดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยวแบ่งได้ 4 ประเภทได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ชาติพันธุ์ และการให้ความบันเทิง

1.1 แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติทุก ๆ พื้นที่ที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่สวยงามน่าประทับใจ ซึ่งเกิดจากลักษณะของธรรมชาติเช่น เป็นอ่าว แหลม เกาะ หน้าผา โขดหินขรุขระ ภูมิอากาศและความสวยงามตามธรรมชาติของพื้นที่นั้น ๆ สภาพธรรมชาติเหล่านี้เป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ภายใต้เงื่อนไขของความแตกต่างในเรื่องฉากของธรรมชาติ ภูมิอากาศและกิจกรรมที่จัดขึ้น สถานที่ที่น่าสนใจ เช่น อุทยานแห่งชาติต่าง ๆ ที่มีธรรมชาติที่สวยงาม เหตุการณ์น่าสนใจ เช่น ปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาค

1.2 แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ได้แก่วิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ อาจเหมือนกันหรือแตกต่างกัน วัฒนธรรมอาจแสดงออกในรูปแบบของศาสนา สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตของประชาชน ประเทศไทยมีวัฒนธรรมที่ค่อนข้างหลากหลาย เพราะเป็นชาติที่มีประวัติศาสตร์ยาวนาน มีทั้งโบราณสถาน โบราณวัตถุ จารึก ประเพณีและวิถีชีวิตของแต่ละชนเผ่าก่อให้เกิดมรดกทางรูปธรรมและนามธรรม อันเป็นบ่อเกิดของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เช่นประวัติศาสตร์ของอาณาจักรล้านนา เหตุผลอย่างหนึ่งในการเดินทางท่องเที่ยวของประชาชนก็เพื่อต้องการเยี่ยมชมเพื่อนและญาติมิตร คนมีความต้องการที่จะกลับไปเยี่ยมชมแผ่นดินเดิมของตนเอง หรือ สัมผัสวิถีชีวิตของชาติพันธุ์อื่นที่มีความแตกต่างจากตน ประเทศไทยมีความหลากหลายของชนเผ่าในภาคต่าง ๆ นับเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเช่นกัน

1.3 แหล่งบันเทิง นักท่องเที่ยวต้องการเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยว ก็เพราะมีแหล่งบันเทิงสำหรับพักผ่อนหย่อนใจจัดไว้ให้ แหล่งบันเทิง มิใช่หมายถึงสถานเริงรมย์ยามราตรีเพียงอย่างเดียว แต่อาจหมายถึง สวนสัตว์ สวนสาธารณะ สนามกีฬา ฯลฯ แหล่งบันเทิงที่ดีควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จัดขึ้นด้วย มิใช่เป็นฝ่ายนั่งชมเพียงอย่างเดียวเช่น ให้ร่วมกิจกรรมกับการแสดงของสัตว์ ซึ่งจัดขึ้นในสวนสัตว์ เมื่อพิจารณาแล้วว่าปลอดภัย นอกจากนั้นภาพลักษณ์และราคาค่าเข้าชมก็มีส่วนร่วมในการดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวด้วย

2. การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (Accessibility) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต้องมีเส้นทางหรือเครือข่ายคมนาคมขนส่งที่สามารถเข้าถึงแหล่งเที่ยวนั้น ตลอดจนสามารถติดต่อเชื่อมโยงกันระหว่างแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งกับอีกแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งที่อยู่บริเวณใกล้เคียง อีกทั้งต้องมีที่จอดรถหรือสถานีรถไฟหรือท่าเรือ

หรือทำอากาศยานเพื่อให้ธุรกิจการขนส่งสามารถนำนักท่องเที่ยวเข้าไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกและปลอดภัย

3. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ต้องมี สิ่งอำนวยความสะดวกไว้บริการนักท่องเที่ยวที่เข้ามายังแหล่งท่องเที่ยวนั้นให้ได้รับความสะดวกสบายและความประทับใจ เกิดความรู้สึกปลอดภัย ทำให้นักท่องเที่ยวอยากจะอยู่ท่องเที่ยวในระยะเวลาที่นานขึ้น เช่น ที่พัก ร้านอาหาร ภัตตาคาร โทรศัพท์ แผนที่ ร้านขายของ เป็นต้น

4. โปรแกรมการท่องเที่ยว (Available Packages) เป็นการจัดโปรแกรมการท่องเที่ยวสำเร็จรูปไว้สำหรับนักท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกสบาย ซึ่งอาจเป็นการเตรียมการโดยเจ้าของโรงแรมรีสอร์ท หรือโดยหน่วยงานภาครัฐที่อาจจัดเป็นโปรโมชั่นส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจต่อการท่องเที่ยวก็ได้

5. กิจกรรมการท่องเที่ยว (Activities) คือ กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถกระทำได้ในระหว่างเดินทางท่องเที่ยว โดยมีอยู่หลายรูปแบบ นักท่องเที่ยวสามารถเลือกทำได้ ตามความถนัดและความสนใจ ไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมบนบก กิจกรรมทางน้ำ กิจกรรมทางอากาศ หรือแม้แต่การดำดิ่งลงสู่ใต้ท้องทะเล เช่น กิจกรรมพจญภัย เป็นอีกกิจกรรมที่ได้รับความนิยมในกลุ่มนักท่องเที่ยวผู้รักความท้าทาย ต้องการความแปลกใหม่ และทดสอบแรงใจของตนเอง ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้จำเป็นต้องมีผู้ทักษะความรู้ในกิจกรรมนั้น ๆ ดูแลและแนะนำในเบื้องต้น เช่น การปีนหน้าผาและการโรยตัวจากหน้าผาสูง การกระโดดร่มดิ่งพสุธา การยิงปืนบีบีกัน การดำน้ำลึก การพายเรือคายัค ฯลฯ แต่ถ้าเป็นนักท่องเที่ยวที่รักสุขภาพกาย กิจกรรมที่เป็นที่นิยม คือ การทำสปา ชักผิว นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ส่องสัตว์ ดูนก เดินป่า กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงประเพณี และวัฒนธรรม นั่งเรือล่องแม่น้ำลำคลอง กิจกรรมในค่ายทหาร และอื่น ๆ อีกมากมาย

6. บริการเสริม (Ancillary Services) เป็นบริการที่นอกเหนือจากบริการขั้นพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยว เช่น ธนาคาร ไปรษณีย์ โรงพยาบาล ร้านอินเทอร์เน็ต เป็นต้น โดยปกติการบริการนี้ทางภาครัฐจะเป็นผู้จัดหาและพัฒนา เพื่อบริการแก่ประชาชนของตนเอง ซึ่งถือได้ว่าเป็นผลพลอยได้ในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว

สรุปองค์ประกอบของการท่องเที่ยวดังที่กล่าวมานั้น ประกอบไปด้วย แหล่งท่องเที่ยว การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก กิจกรรมการท่องเที่ยว โปรแกรมนำเที่ยว และบริการเบ็ดเตล็ดทั้งหมดที่มีให้นักท่องเที่ยว

1.4 การท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1.4.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545) ได้กล่าวว่าการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-tourism) หมายถึง “การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นทางด้านการเรียนรู้วิถีเกษตรกรรมของชาวชนบทโดยเน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในการดำเนินกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ด้านการเกษตรและวิถีการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และเป็นการนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดการเรียนรู้ทำให้เกิดประโยชน์ก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชน และตัวเกษตรกร บริหารหรือจัดการโดยเกษตรกรและชุมชน การท่องเที่ยวเชิงเกษตร จะเป็นการอนุรักษ์ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนและผลกระทบต่อสภาพสิ่งแวดล้อม”

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้ให้คำนิยามของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-tourism) ดังนี้ การจัดนำเที่ยวชมสถานที่ทำการเกษตรกรรมแหล่งทำ สวนผลไม้แหล่งปลูกไม้ ดอกไม้ประดับ แหล่งทำฟาร์ม เพื่อรับฟังการบรรยายถึงปัญหาและความสำเร็จในอาชีพเกษตร

เกศณีย์ สัตตขจร (2550) ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวงเชิงเกษตร (Agro-tourism) หมายถึง เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เป็นการนำทรัพยากรทางด้านการเกษตร เช่น สวน เกษตรการปลูกพืชสวนและฟาร์มปศุสัตว์มาจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อ เป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวชม โดยนักท่องเที่ยวจะได้ชื่นชมความงาม และพักผ่อนหย่อนใจเป็นการสร้างโอกาสและรายได้เสริมให้กับ เกษตรเจ้าของพื้นที่เกษตรนั้น ๆ

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545) ได้ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวงเชิงเกษตร หมายถึง “การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นทางด้านการเรียนรู้วิถีเกษตรกรรมของชาวชนบทโดยเน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวในการดำเนินกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ทำให้เกิดประโยชน์ก่อให้เกิดรายได้ต่อชุมชน และตัวเกษตรกร การท่องเที่ยวเชิงเกษตรจะเป็นการอนุรักษ์ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวเพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนและผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม โดยอาจให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมให้เกิดการเรียนรู้ด้านการเกษตร การนำเอาทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์เพื่อสร้างรายได้สอดแทรกความรู้ด้านการอนุรักษ์ควบคู่กับการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2552) ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวงเชิงเกษตรว่า หมายถึง “การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม เพื่อชมความสวยงามและเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ของเกษตรกร”

เทิดชาย ช่วยบำรุง (2553) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง “การเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม สวนเกษตร วนเกษตรสวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และสัตว์เลี้ยง เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จ และเพลิดเพลินในสวนเกษตร ได้ความรู้ ได้ประสบการณ์ใหม่ บนพื้นฐานความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกต่อการรักษา สภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น แผนการจัดการและพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวนั้น จะต้องคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้ ทรัพยากร/ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว ผลกระทบทางการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว ความสามารถทางการรองรับสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ภูมิสถาปัตยกรรมทางการท่องเที่ยวพื้นที่ตามวัตถุประสงค์ทางการท่องเที่ยว เส้นทางการท่องเที่ยว ศูนย์วิทยาศาสตร์ทางการท่องเที่ยวบริการการท่องเที่ยว ข้อมูลและการสื่อความหมายทางการท่องเที่ยวกิจกรรมทางการท่องเที่ยว กฎหมายการท่องเที่ยว การศึกษาการท่องเที่ยว ความปลอดภัยการท่องเที่ยว ทรัพยากรมนุษย์ทางการท่องเที่ยว การพัฒนาองค์กรทางการท่องเที่ยว

ในงานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ได้นำเอาแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนวอแก้ว การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็น 1 ใน 5 ของประเภทการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่นำเอาวิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณี การประกอบอาชีพเกษตรกร ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่มาผสมผสานด้วยระบบการบริหารจัดการทรัพยากรที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน อันก่อให้เกิดการพัฒนาเครือข่ายองค์ความรู้ของเกษตรกร นำไปสู่การถ่ายทอดภูมิปัญญาและเทคโนโลยีการเกษตรแก่นักท่องเที่ยวและผู้สนใจทั่วไป เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในชุมชนวอแก้วจะได้เรียนรู้กระบวนการผลิตทางการเกษตร นักท่องเที่ยวได้สนุกสนานกับการทดลองหัดทำ ได้ประสบการณ์ใหม่ ๆ บนพื้นฐานความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกต่อการรักษา สภาพแวดล้อมของชุมชน

1.4.2 ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2545) ได้ทำการจัดประเภทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวเกษตรประเภทชุมชนหรือหมู่บ้านท่องเที่ยวการเกษตรเป็นการดำเนินการร่วมกันของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรในหมู่บ้าน มีทั้งประเภทที่พักค้างแรมในหมู่บ้าน และประเภทระยะสั้นไม่เกิน 1 วัน ในแต่ละจุดจะมีจุดเด่นโดยเฉพาะ เช่น หมู่บ้านทำนา หมู่บ้านไม้ผล หมู่บ้านไม้ดอก หมู่บ้านพืชผัก หมู่บ้านปลูกหม่อนทอดผ้าไหม และหมู่บ้านเลี้ยงผึ้ง

2. แหล่งท่องเที่ยวเกษตรประเภทรายบุคคลหรือรายกิจกรรม เป็นพื้นที่ การเกษตรของเกษตรกรรายใดรายหนึ่งโดยเฉพาะ ส่วนใหญ่จะเป็นสวนเกษตรที่ประสบความสำเร็จในการเพาะปลูกหรือสัตว์เลี้ยงเฉพาะอย่าง เช่น สวนเงาะ สวนทุเรียน สวนมะม่วง สวนลิ้นจี่ สวนเกษตรผสมผสาน สวนไม้ดอกต่าง ๆ ซึ่งทางการส่งเสริมการเกษตรจะเข้าไปช่วย สนับสนุนด้านเทคโนโลยีและการจัดการให้ดีขึ้นทั้งในด้านการจัดการพื้นที่วิธีการต้อนรับ นักท่องเที่ยว การจัดแสดงสินค้าแปรรูปและสินค้าหัตถกรรมของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

3. แหล่งท่องเที่ยวเกษตรประเภทเทศกาลหรือปรากฏการณ์ เป็นลักษณะ ของจุดท่องเที่ยวเกษตรที่มีการจัดงานเทศกาลหรืองานมหกรรมทางด้านการเกษตรที่น่าสนใจ เช่น งานวันทุเรียนโลก งานวันเงาะโรงเรียน งานระกาหวาน เทศกาลหม่อนไหม หรือเป็น ปรากฏการณ์ที่น่าสนใจในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง เช่น ทุ่งดอกทานตะวันบาน เป็นต้น

สภาพร วิเชียรดิษฐ์ (2547) ได้แบ่งประเภทของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ดังนี้

1. แหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตรเฉพาะราย หมายถึง พื้นที่นา ไร่ สวนผลไม้ สวนดอกไม้ ฟาร์มเลี้ยงสัตว์ แหล่งประมงและเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การเกษตรแบบผสมผสานของ เกษตรกรรายใดรายหนึ่งโดยเฉพาะที่มีการดำเนินการด้านการท่องเที่ยว เช่น ฟาร์มโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ไร่อุ้งน้ําปัสสา จังหวัดสระบุรี ฟาร์มผีเสื้อแม่สา จังหวัดเชียงใหม่ สวนกล้วยไม้ ตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร เป็นต้น

2. หมู่บ้านเชิงเกษตรและชุมชนการเกษตรหมายถึง พื้นที่ที่มีการดำเนินการ ร่วมกันของสมาชิกกลุ่มเกษตรกรในหมู่บ้าน มีการนำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งในระยะสั้น ไม่เกิน 1 วัน และประเภทพักค้างคืนในหมู่บ้าน โดยแต่ละแหล่งท่องเที่ยวมีจุดเด่นเฉพาะ เช่น ชุมชนเกาะมะพร้าว จังหวัดภูเก็ต หมู่บ้านหม่อนไหมเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ หมู่บ้านไม้ ดอกไม้ประดับ จังหวัดนครนายก เป็นต้น

3. ศูนย์ศึกษา สถานวิจัย และทดลองการเกษตร หมายถึง สถานที่ที่จัดตั้งขึ้น เพื่อทำการศึกษา วิจัย ทดลองทางด้านการเกษตร เพื่อเป็นการสาธิตและนำความรู้มาเผยแพร่ แก่ประชาชนทั่วไปได้แก่ ศูนย์พัฒนาโครงการหลวง ศูนย์ศึกษาและวิจัยของกรมวิชาการเกษตร ศูนย์ศึกษาอันเนื่องมาจากพระราชดำริเช่น ศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนจังหวัดฉะเชิงเทรา โครงการห้วยองคตอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดกาญจนบุรี โครงการหลวงดอยอิน ทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น

กรมการท่องเที่ยว (2557) ได้กล่าวถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมี 6 ประเภท คือ

1. แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบครบวงจร ให้แทนอักษรภาษาอังกฤษคือ A
2. แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเอกชนที่มีความโดดเด่นด้านการเกษตรจนเป็นที่ยอมรับจากคนภายนอก ให้แทนอักษรภาษาอังกฤษคือ B
3. แหล่งเกษตรเอกชนหรือชาวบ้านที่ไม่ได้มุ่งเน้นการท่องเที่ยวแต่มีภูมิปัญญาหรือเทคนิควิธีการที่น่าสนใจจนเป็นที่ยอมรับจากคนภายนอก ให้แทนอักษรภาษาอังกฤษคือ C
4. ศูนย์การเรียนรู้หรืออนุรักษ์ภูมิปัญญาทางการเกษตร ให้แทนอักษรภาษาอังกฤษคือ D
5. ศูนย์หรือสถานีวิจัยบำรุงพันธุ์สัตว์และหรือพืชที่มุ่งเน้นการพัฒนาประสิทธิภาพทางการเกษตรมากกว่าการท่องเที่ยว ให้แทนอักษรภาษาอังกฤษคือ E
6. ชุมชนหรือกลุ่มชาวบ้านที่รวมกลุ่มกันพัฒนาภูมิปัญญาทางการเกษตร ให้แทนอักษรภาษาอังกฤษคือ F

ในงานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ได้นำเอาแนวคิดเกี่ยวกับประเภทการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมาประยุกต์ใช้ในงานวิจัย จัดได้ว่าประเภทของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้วเป็นแหล่งท่องเที่ยวเกษตรชุมชน และส่งเสริมกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ อีกทั้งยังสามารถสร้างประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว

1.4.3 องค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

อุดม เขยกีวงศ์ และคณะ (2548) ได้อธิบายองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรว่ามี 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องแก่นักท่องเที่ยว
2. องค์ประกอบด้านพื้นที่เป็นการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องเนื่องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น รวมถึงวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศของพื้นที่
3. องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมเป็นการท่องเที่ยวที่ดำเนินถึงเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการคิดและวางแผนปฏิบัติงานและได้รับผลตอบแทนเพื่อใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ

4. องค์ประกอบด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคมโดยมีการจัดการที่ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม เป็นการจัดการระบบนิเวศน์อย่างยั่งยืน ครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และป้องกันการเกิดมลพิษและควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบมีขอบเขต

(นิออน ศรีสมยง, 2552) ได้อธิบายองค์ประกอบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีส่วนที่สำคัญ 3 ส่วนคือ ทรัพยากรการท่องเที่ยว การตลาดการท่องเที่ยว และบริการการท่องเที่ยว กล่าวคือ

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยวการเกษตรคือทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตผลิตผลทางการเกษตร ไม่ว่าจะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น แสงแดด ดิน น้ำ พันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ เป็นต้น หรือการจัดการโดยมนุษย์เช่น เครื่องมือทางการเกษตรต่าง ๆ เทคโนโลยีการเกษตร เป็นต้น

2. ตลาดการท่องเที่ยวเนื่องจากตลาดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นตลาด การท่องเที่ยวเฉพาะ (niche market) จึงทำให้การจัดการด้านการตลาดมีลักษณะที่เจาะจงเฉพาะกลุ่ม โดยต้องเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจกิจกรรมทางการเกษตร ต้องการที่จะเรียนรู้ประเพณี และวัฒนธรรมท้องถิ่น

3. บริการการท่องเที่ยวบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเช่นที่พัก ร้านอาหาร บริการนำเที่ยวจะต้องเกี่ยว กับการเกษตรชนบท ตัวอย่างบริการที่ชัดเจน คือ ที่พักตามบ้าน (Homestay) และที่พักตามสวนเกษตรต่าง ๆ (Farm stay)

ในงานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ได้นำเอาแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนวอแก้ว กล่าวคือ ต้องมีองค์ประกอบทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว พื้นที่การท่องเที่ยว การจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่นั้น ๆ การมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นในการจัดการการท่องเที่ยว มีการนำเสนอแหล่งท่องเที่ยว และการให้ความรู้ผ่านกิจกรรม เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ประสบการณ์โดยตรง

1.4.4 รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1. รูปแบบการทำนาโดยเฉพาะที่ใช้วัฒนธรรมดั้งเดิมในการเตรียมดินและเก็บเกี่ยว เช่น การใช้กระบือหรือโคไถนา การเก็บเกี่ยวและการนวดโดยใช้แรงงานคนและการประกอบอาชีพเสริม ได้แก่ การเพาะเห็ด ยกยอ ตกปลา เป็นต้น วัฒนธรรมการทำเกษตรแบบนี้เป็นวงจรชีวิตที่สามารถพบเห็นได้ในพื้นที่จังหวัดอุษาคเนย์และอ่างทอง

2. รูปแบบเกษตรผสมผสาน ได้แก่ การปลูกผักปลอดจากสารพิษร่วมกับผลไม้และชุดบ่อเลี้ยงปลา หรือทำนาควบคู่กันไป สามารถทำผักสลัด ขายผลไม้ ปิ้งปลา หรือ กุ้งขายให้กับนักท่องเที่ยวได้

3. รูปแบบสวนผลไม้ ซึ่งไม้ผลของไทยที่เป็นที่นิยมของชาวต่างชาติได้แก่ มะม่วง ส้มโอ ชมพู่ พบปลูกกันมากพื้นที่จังหวัดนครปฐม ส่วนเงาะ ทุเรียน มังคุด ลองกอง พบปลูกกันมากในจังหวัดระยอง จันทบุรี ปราจีนบุรี สำหรับลำไย ลิ้นจี่ พบปลูกกันมากที่จังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย และลองกองก็ปลูกกันมากที่จังหวัดนราธิวาส ซึ่งสามารถจัดเทศกาลชิมผลไม้ของแต่ละจังหวัดได้ โดยจัดกรรมวิธีการเก็บที่หลากหลาย

4. รูปแบบไม้ดอกไม้ประดับ ได้แก่ สวนกล้วยไม้ที่จังหวัดนครปฐม ราชบุรี แปลงกุหลาบที่จังหวัดนครปฐม จังหวัดตาก เชียงใหม่ และสวนดอกไม้ประดับที่เชียงใหม่ นครปฐม เชียงราย และนครราชสีมา เป็นต้น

5. รูปแบบเกษตรเชิงอนุรักษ์ผสมผสานกับวัฒนธรรมชาวไทยภูเขา ซึ่งมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในหลายจังหวัด เช่น สวนชา สวนเมี่ยง ที่อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ และอำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย การเกษตรบนที่สูงในท้องที่จังหวัด เพชรบูรณ์ เชียงใหม่ เชียงราย และแม่ฮ่องสอน

6. รูปแบบการศึกษาและศูนย์วิจัยทดลองของหน่วยงานราชการต่าง ๆ ได้แก่ ศูนย์ศึกษาห้วยฮ่องไคร้ในจังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์พัฒนาเขาหินซ้อนในจังหวัดฉะเชิงเทรา ศูนย์ศึกษาพิบูลทองในจังหวัดนราธิวาส ศูนย์ศึกษาหน่วยงานราชการต่าง ๆ เช่น การประมง กรมป่าไม้ กรมวิชาการเกษตร และกรมส่งเสริมการเกษตร เป็นต้น

7. โครงการหลวงและโครงการตามพระราชดำริ ได้แก่ โครงการหลวงดอยอินทนนท์ โครงการหลวงห้วยลึก โครงการหลวงดอยอ่างขาง และโครงการพัฒนาดอยตุง เป็นต้น

8. รูปแบบชุมชนเกษตร ได้แก่ ชุมชนประมง ชุมชนสวนยาง ชุมชนชาวเขาสหกรณ์นิคมต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งจะรวมวิถีชีวิตและวัฒนธรรมพื้นบ้านเข้าไปด้วย

9. รูปแบบสวนเกษตรหรือฟาร์มของเอกชนได้แก่ สวนสามพรานในจังหวัดนครปฐม ไร่บุญรอด จังหวัดเชียงราย ฟาร์มแม่สาและฟาร์มผีเสื้อแม่สาในจังหวัดเชียงใหม่ ฟาร์มจระเข้ในจังหวัดสมุทรปราการ เป็นต้น

10. รูปแบบตลาดการเกษตร ได้แก่ ตลาดน้ำดำเนินสะดวกที่จังหวัดราชบุรี ตลาดไท ตลาดสี่มุมเมืองที่จังหวัดปทุมธานี ตลอดจนการจัดตลาดผลไม้ในเทศกาลต่าง ๆ เป็นต้น

กรมวิชาการเกษตร (2541) ศูนย์ประสานงานการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้กล่าวถึงรูปแบบของกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตรว่ามี 6 รูปแบบ คือ

1. การแสดงสินค้าหรือสาธิตแปลงสาธิตพันธุ์พืชสวยงาม และหลากหลาย ได้แก่ กล้วยไม้ ดอกไม้ พันธุ์พริก พันธุ์มะเขือ เป็นการรวมพันธุ์พืชชนิดต่าง ๆ จากแหล่งต่าง ๆ ทั่วโลก การแสดงขั้นตอนการปฏิบัติต่าง ๆ ทางการเกษตร เช่น การปลูกดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว การบรรจุภัณฑ์ การแปรรูปผลผลิต การเลี้ยงไหม การเลี้ยงผึ้ง การเลี้ยงผึ้ง การแสดงประเพณีวัฒนธรรมด้านการเกษตรในอดีตที่ผ่านมา เช่น การตกกล้า การไถนา การเก็บเกี่ยว การซ่อมข้าวหรือดำข้าว การเก็บเกี่ยวพืชผลและแปรรูป การแสดงงานฝีมือหรือหัตถกรรมต่าง ๆ การแสดงอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องไม้และวิถีการเกษตรของไทยในอดีต

2. ให้นักท่องเที่ยวร่วมทำกิจกรรมระยะสั้นในการเข้าชมสวนเกษตร ได้แก่ สวนดอกไม้สวนพืชผัก สวนสมุนไพร สวนผลไม้โดยให้นักท่องเที่ยวเก็บผลผลิตเองจากต้นในสวน หรือการซื้อผลผลิตโดยเลือกเก็บเอง ทำให้ได้เห็นความสวยงาม ความแปลกตา และบรรยากาศที่เป็นธรรมชาติ อีกทั้งได้ทำกิจกรรมที่บ้านระยะสั้นร่วมกับชาวบ้าน เช่น ชีความั่งเกวียน ไถนา กรีดยาง ยกยอ พายเรือ ทอดแห เป็นต้น

3. ให้นักท่องเที่ยวพักแรมในหมู่บ้าน เพื่อศึกษาและสัมผัสกับการใช้ชีวิตของชาวเกษตรในชนบทโดยให้นักท่องเที่ยวได้รับบริการที่อบอุ่น ปลอดภัย สะดวกสบาย

4. การอบรมให้ความรู้การเกษตรแผนใหม่และความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านด้วยการฝึกหัดปฏิบัติเกี่ยวกับการทำเกษตรในสมัยใหม่ เช่น การปลูกและดูแลรักษาพืช การแปรรูปและเก็บรักษาผลผลิตทางการเกษตร เป็นต้น ซึ่งอาจจะมีการมอบประกาศนียบัตรให้สำหรับการฝึกหัดปฏิบัติเพื่อการเรียนรู้ ภูมิปัญญาของชาวบ้านในหมู่บ้านชนบท เช่น การศึกษาแมลงที่เป็นประโยชน์พืชผักพื้นเมืองที่กินได้ การเก็บเห็ดในป่า การทำข้าวเม่า การทำขนมจีน การทำน้ำตาลจากมะพร้าวและตาลโตนด การเก็บเกี่ยวข้าวด้วยแกระ การนวดแผนโบราณและการอบสมุนไพร การเผาข้าวหลาม เป็นต้น

5. จำหน่ายสินค้าและผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร โดยเฉพาะสินค้าอาหารเกษตรแปรรูปที่หลากหลายของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร สินค้าหัตถกรรมพื้นเมืองของเกษตรกรของใช้และของที่ระลึกต่าง ๆ ผักสด ผลไม้สด ดอกไม้สด ต้นพันธุ์พืช เม็ดพันธุ์พืชที่น่าสนใจให้นักท่องเที่ยวซื้อไปปลูกเอง อาหารที่ผลิตและเตรียมในพื้นที่แบบง่าย ๆ แต่สะอาด เช่น ข้าวโพดต้ม ข้าวโพดคั่ว ถั่วต้ม เผือกต้ม มันต้ม อ้อยเคี้ยว ผลไม้สด อาหารสำเร็จบรรจุถุงหรือกล่อง น้ำผัก น้ำผลไม้ต่าง ๆ เป็นต้น

6. ให้ผู้ทางด้านธุรกิจการเกษตร ในช่วงที่ธุรกิจอื่น ๆ ประสบปัญหาเนื่องจากเศรษฐกิจตกต่ำ เช่น ในปัจจุบันนี้นักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งเดินทางมาเพื่อหาช่องทางในการทำธุรกิจ

ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกาเกษตร เนื่องจากเป็นธุรกิจที่ให้ผลตอบแทนรวดเร็วและเป็นธุรกิจที่ยังก้าวหน้าไปได้โดยจัดให้นักท่องเที่ยวในเชิงท่องเที่ยวธุรกิจเกษตรได้สัมผัสพบเห็นดูกิจกรรมของเกษตรกร แล้วอาจจะเกิดแนวคิดในการทำธุรกิจร่วมกับเกษตรกร เช่น ร่วมกับเกษตรกรทำการผลิตเพื่อแปรรูปเพื่อส่งออกหรือจำหน่ายในประเทศ หรือร่วมกันผลิตและจำหน่ายสินค้าหัตถกรรมต่าง ๆ ซึ่งการท่องเที่ยวในลักษณะนี้นอกจากจะเอื้อผลประโยชน์อย่างสูงให้กับเกษตรกรแล้ว ยังเป็นหนทางหนึ่ง ที่จะช่วยเหลือภาคเอกชนจากธุรกิจอื่นที่ได้รับผลกระทบจากสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน

ในงานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ได้นำเอาแนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนวอแก้ว การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้วจะเป็นรูปแบบการเกษตรที่เป็นลักษณะแหล่งเรียนรู้ แหล่งความสนุก แหล่งความคิดสร้างสรรค์ สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ซึ่งจะคงการดำเนินชีวิตเกษตรแบบดั้งเดิม

1.4.5 ประโยชน์ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

Wolfe K. and G. Bullen กล่าวว่า เมื่อเกิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้น ผลประโยชน์ด้านบวกก็จะเกิดตาม

1. โอกาสจากการมีรายได้มากขึ้น จากหลากหลายทางที่ไม่ใช่จากผลผลิตทางการเกษตรเท่านั้น แต่ผู้ประกอบการยังสามารถมีรายได้เพิ่มจากการแปรรูปสินค้าเกษตร การเก็บค่าเข้าชม การจำหน่ายสินค้าที่ระลึก เป็นต้น
2. รายได้เพิ่ม แต่ไม่ต้องเพิ่มที่ดินทำกิน โดยการนำทฤษฎีเกษตรผสมผสานมาปรับใช้ในพื้นที่ทำกิน ให้มีประสิทธิภาพ มีรายได้เพิ่ม มีผลผลิตที่หลากหลาย
3. เมื่อเทียบกับตลาดสินค้าแบบดั้งเดิม การท่องเที่ยวเชิงเกษตรนำเสนอวิธีการใหม่ของการตลาดผลิตภัณฑ์และบริการที่ช่วยให้เกษตรกรสามารถเพิ่มมูลค่าของสินค้าการเกษตรได้แก่ การแปรรูปผลผลิตให้มีมูลค่าเพิ่ม
4. โอกาสในการสร้างธุรกิจใหม่ ๆ จากทรัพยากรที่เกษตรกรมีอยู่แล้ว
5. เป็นการสร้างกิจการ เพื่อครอบครัวและลูกหลานในอนาคต เป็นวิธีการหนึ่งในการดึงดูดให้คนหนุ่มสาวเดินทางกลับมาประกอบอาชีพในท้องถิ่น
6. เป็นธุรกิจหนึ่ง ที่ผู้เกษียณอายุ สามารถดำเนินการได้เอง
7. เป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับทุกคนที่สนใจเรื่องการเพาะปลูก การเกษตร ทั้งตัวเกษตรกรเอง นักศึกษาและผู้สนใจทั่วไป ที่อยากศึกษา หาความรู้เพิ่มเติมด้านการเกษตร หรือความรู้การเลือกซื้อสินค้าการเกษตร การจัดเก็บ เป็นต้น

8. แสดงวิธีการดูแลและป้องกันผืนดินและทรัพยากรธรรมชาติเป็นหนึ่งในวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และพื้นที่สีเขียว โดยการจัดทำแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพื่อลดปัญหาการขายที่ดิน และปัญหาสิ่งแวดล้อมจากโรงงานอุตสาหกรรมที่จะเข้ามาในท้องถิ่น

9. เป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องราววิถีทางทำเกษตรกรรมทั้งสมัยโบราณ และสมัยใหม่ด้วย เป็นแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การปลูกข้าว เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำนา เป็นต้น

ในงานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ได้นำเอาแนวคิดเกี่ยวกับประโยชน์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนวอแก้ว การท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกิดขึ้นภายในชุมชนวอผลประโยชน์ด้านบวกก็จะเกิดขึ้นตามมาเช่น ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว เกิดการจ้างงานมากขึ้นในชุมชน เกิดการสร้างแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตรขึ้นเพื่อการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์อย่างแท้จริง

2. แนวคิดที่เกี่ยวกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

ราชบัณฑิตยสถาน (2525) กล่าวว่า ศักยภาพ หมายถึง อำนาจหรือคุณสมบัติที่แฝงอยู่ในสิ่งต่าง ๆ อาจทำให้พัฒนาหรือ ปรากฏเป็นสิ่งที่ประจักษ์ได้

วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี (2532) ได้นิยามว่า ศักยภาพ หมายถึง ความสามารถ หรือ ความพร้อมในตัวของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่จะเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการปรับปรุงการจัดการหรือ การเข้ามาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ขึ้น

Paul Procter (1995) ได้กล่าวถึงคำว่า ศักยภาพหรือ Potential ซึ่งใน Cambridge International of English ได้อธิบายความหมายดังนี้ the degree of ability for developing or being developed; a hidden unused ability: ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยได้ว่าขีดของความสามารถที่จะพัฒนาหรือพัฒนาต่อไปได้ ความสามารถที่ซ่อนเร้นอยู่ ศักยภาพเป็นคำที่ใช้บ่อยมากในหลายวงการ เช่น ศักยภาพทางการศึกษา ศักยภาพทางเศรษฐกิจ ศักยภาพทางการทหาร ศักยภาพทางศิลปะ ศักยภาพทางดนตรีและศักยภาพทางการกีฬา เป็นต้น

จากการให้ความหมายของศักยภาพของ ราชบัณฑิตยสถาน วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี และ Paul Procter สามารถสรุปได้ว่า ศักยภาพคือ ความสามารถ หรือ ความพร้อมในตัวของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่จะเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาการปรับปรุงการจัดการหรือการเข้ามาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ขึ้น

2.2 ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว

สุภาภรณ์ หาญทอง (2543) กล่าวว่า ไร่ว่า ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว นั้น ศักยภาพทางพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว เป็นความสามารถหรือความพร้อมในตัวเองของ แหล่งท่องเที่ยวที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา ปรับปรุง หรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ แหล่ง ท่องเที่ยวต่าง ๆ ย่อมมีศักยภาพในตัวเองที่แตกต่างกัน บางแห่งมีศักยภาพสูง แต่บางแห่ง อาจมี ศักยภาพต่ำ การพัฒนาการท่องเที่ยวในกลุ่มพื้นที่ต่าง ๆ จึงจำเป็นที่จะต้องพิจารณา ถึงขีด ความสามารถ ความพร้อมของสถานที่และอื่น ๆ ที่อยู่ในสภาพรวมของศักยภาพทางพื้นที่ท่องเที่ยว ว่ามีอยู่มากน้อยเพียงใด สมควรต่อการพัฒนาหรือปรับปรุงในระดับใดจึงจะเหมาะสม นอกจากนี้ใน พื้นที่ท่องเที่ยวหนึ่ง ๆ หากมีแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่กระจุกกระจายอยู่เป็นจำนวนมาก เมื่อจะมีการ พัฒนาการท่องเที่ยว มักจะประสบปัญหาข้อจำกัดที่เกี่ยวกับบุคลากร เครื่องมือ เทคโนโลยี ตลอดจนงบประมาณในการดำเนินการ จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคัดเลือกหรือพัฒนาเฉพาะ แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ ที่มีศักยภาพหรือมีความสามารถในการรองรับการพัฒนาได้สูง โดยมีการจัด ให้อยู่ในอันดับแรกๆ เพื่อให้คุ้มค่า และ สอดคล้องกับเทคโนโลยี และ ค่าใช้จ่ายในวงงบประมาณ ที่มีอยู่ในการจัดลำดับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่หนึ่ง ๆ จึงจะต้องกำหนดหลักเกณฑ์ขึ้น โดยพิจารณาปัจจัยและคุณลักษณะในด้านต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยว เป็นตัววัดศักยภาพออก มาแล้วนำมาเปรียบเทียบกันในกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมดเพื่อจัดลำดับความสำคัญของศักยภาพที่ มีอยู่แล้วเลือกสรรแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งมาพัฒนาตามลำดับก่อนหลังได้อย่างถูกต้องเหมาะสม กับข้อจำกัดดังกล่าว

วิภา ศรีระทุ (2551) กล่าวว่า การกำหนดศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวควรต้อง ครอบคลุมองค์ประกอบการท่องเที่ยวทั้ง 4 ด้านดังนี้

1. เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านพื้นที่คือ การดึงดูดนักท่องเที่ยวด้วยทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีลักษณะเฉพาะหรือมีความเป็นเอกลักษณ์ ประวัติศาสตร์โบราณวัตถุ สถานที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศวัฒนธรรมประเพณีในท้องถิ่น รวมทั้งต้องมีปัจจัยอื่นที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่ได้แก่ลักษณะภูมิทัศน์ความ สะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเช่นสภาพของเส้นทางฤดูกาลระยะทางจากจุดศูนย์กลางการ ท่องเที่ยวในพื้นที่เป็นต้น

2. เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านการ จัดการคือความปลอดภัยในการท่องเที่ยวในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียงการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก ในการเข้าถึงเช่นถนนไฟฟ้าแหล่งน้ำ การจัดการควบคุมจำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่ท่องเที่ยว ไม่ให้เกิดขีดความสามารถในการรองรับการจัดการควบคุมกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่

3. เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการคือการพิจารณาถึงความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่โอกาสในการสร้างจิตสานึกและการให้การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม

4. เกณฑ์การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวที่ครอบคลุมองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมคือการพิจารณาว่าองค์กรท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบใดบ้างและประชาชนในท้องถิ่นมีความพอใจหรือสนใจที่จะให้แหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือไม่

ในงานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ได้นำเอาแนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนวอแก้ว ในเรื่องศักยภาพการพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนวอแก้ว เพื่อการพัฒนาเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งในการศึกษาทรัพยากรที่มีอยู่ก่อนที่จะวางแผนพัฒนาหรือส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนวอแก้ว จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีศักยภาพเพราะภายในชุมชนวอแก้ว มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาตัวเองในทุก ๆ ด้านเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และภายในชุมชนวอแก้วยังมีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ๆ ที่มีศักยภาพเช่นกัน

2.3 แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

กรมการท่องเที่ยว (2557) ได้เล็งเห็นความสำคัญของมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จึงจัดทำคู่มือประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ การกำหนดเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรพิจารณาจากความคิดเห็นและความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อการท่องเที่ยวแหล่งเกษตร ซึ่งพบว่านักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางไปท่องเที่ยวยังแหล่งเกษตรด้วยวัตถุประสงค์ 2 ประการ ได้แก่ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและการแสวงหาความรู้ทางการเกษตร ดังนั้นการวัดการบริการและความปลอดภัย เพื่อยกระดับคุณภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

2.3.1 ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

หมายถึงความสามารถในการดำเนินงานวางแผนควบคุมดูแล และจัดการแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถอยู่ได้อย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 10 ตัวชี้วัดด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ

2.3.1.1 โครงสร้างการบริหารจัดการองค์กร และแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยมีโครงสร้างการบริหารงาน แผนการบริหารองค์กร ระเบียบข้อบังคับ แสดงให้คนในองค์กร รู้และปฏิบัติตาม

2.3.1.2 การกำหนดแผนการบริหารจัดการพื้นที่อย่างเป็นระบบ โดยใช้แผนผัง แสดงการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อย่างชัดเจน เช่น พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว พื้นที่เพื่อการเกษตร สถานที่จัดกิจกรรม หรือลานจอดรถ และเผยแพร่แก่นักท่องเที่ยวเพื่อสร้างความรับรู้และเข้าใจ

2.3.1.3 การจัดการด้านความปลอดภัยสำหรับนักท่องเที่ยว มีการเตรียมความพร้อมด้านการรักษาความปลอดภัย การรักษาพยาบาลเบื้องต้น โดยจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญประจำ แหล่งท่องเที่ยว

2.3.1.4 การจัดการของเสียในแหล่งท่องเที่ยว มีแผนการบริหารจัดการ และบำบัดของเสียภายในแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ

2.3.1.5 การยอมรับและความร่วมมือกับชุมชนโดยรอบ ชุมชนได้รับผลประโยชน์ร่วมกับองค์กร สนับสนุนการจ้างงานและสร้างรายได้ในชุมชน มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชน

2.3.1.6 การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยว มีการสร้างเครือข่าย ร่วมกับองค์กรภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว

2.3.1.7 การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คือ การดำเนินงานที่คำนึงถึงสภาพทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก

2.3.1.8 การบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรการท่องเที่ยว มีแผนการดำเนินงานด้านการบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรการท่องเที่ยว รวมไปถึงการปรับปรุงภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว

2.3.1.9 การส่งเสริมการขาย การเพิ่มมูลค่าและพัฒนาผลิตภัณฑ์การเกษตร มีการส่งเสริมการขาย ส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ เพื่อยกระดับมาตรฐานสู่สากล

2.3.1.10 การโฆษณาและการประชาสัมพันธ์ของแหล่งท่องเที่ยว มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ

2.3.2 ศักยภาพในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง ความพร้อมในการจัดหาบริการขั้นพื้นฐานสำหรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งเป็นองค์ประกอบที่ช่วยเสริมสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว ประกอบด้วย 7 ตัวชี้วัดด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ

2.3.2.1 เส้นทางเดินทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สามารถเข้าถึงอย่างสะดวก ทุกช่วงเวลาโดยปลอดภัย

2.3.2.2 ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน โดยมีพร้อมให้บริการ ครบถ้วนแก่นักท่องเที่ยว เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์

2.3.2.3 ความพร้อมด้านที่พักสำหรับบริการนักท่องเที่ยว โดยมีการบริการ ด้านที่พักเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

2.3.2.4 ความพร้อมด้านอาหารสำหรับบริการนักท่องเที่ยว โดยมีการบริการ ด้านอาหารเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว

2.3.2.5 การกำหนดจำนวนนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับขนาดพื้นที่ มีการ บริหารจัดการในเรื่องของ ศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยว

2.3.2.6 การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในการรองรับนักท่องเที่ยว มีการ วางแผนระบบบุคลากรที่เพียงพอในการต้อนรับนักท่องเที่ยว

2.3.2.7 การกำหนดช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการท่องเที่ยว มีการกำหนด ช่วงเวลาให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวอย่างชัดเจน

2.3.3 ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง ความสามารถในการสร้างคุณค่าให้กับตัวสินค้าที่ให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยวประกอบด้วย 9 ตัวชี้วัดในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ

2.3.3.1 การต้อนรับและสร้างความคุ้นเคยสำหรับนักท่องเที่ยว มีการแนะนำ สถานที่และกิจกรรมทางการท่องเที่ยว รวมไปถึงแจ้งให้ทราบถึงกติกากฎการปฏิบัติตนของ นักท่องเที่ยวขณะเยี่ยมชม

2.3.3.2 มีมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมสำหรับนักท่องเที่ยว เพื่ออธิบายถ่ายทอด ความรู้และข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวอย่างครบถ้วน มัคคุเทศก์หรือผู้นำชมสามารถสื่อสาร ภาษาต่างประเทศได้

2.3.3.3 มีร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝากและของที่ระลึก ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยว หรือบริเวณใกล้เคียง

2.3.3.4 ความหลากหลายในกิจกรรมของแหล่งท่องเที่ยว มีกิจกรรมที่ เสริมสร้างความรู้ควบคู่กับกับการพักผ่อน และให้ความบันเทิงในแหล่งท่องเที่ยว

2.3.3.5 มีการให้บริการด้านความรู้และข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว โดยนำเสนอ ผ่านเอกสาร สื่อต่าง ๆ หรือป้ายสื่อความหมาย และการสาธิตวิธีปฏิบัติ

2.3.3.6 การให้บริการด้านยานพาหนะเยี่ยมชมสำหรับนักท่องเที่ยว มีการบริการด้านยานพาหนะ เพื่อเยี่ยมชมสถานที่อย่างเหมาะสมและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

2.3.3.7 การให้บริการติดต่อสื่อสารสำหรับนักท่องเที่ยว มีการบริการส่งจดหมาย บริการโทรศัพท์ หรือบริการอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

2.3.3.8 การให้บริการฝึกอบรมและถ่ายทอดองค์ความรู้ มีการจัดสรรสถานที่เพื่อให้บริการการฝึกอบรมเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้แก่นักท่องเที่ยว

2.3.3.9 การให้บริการสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ มีการจัดสรรพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ

2.3.4 ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร หมายถึง ความสามารถในการสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว ประกอบด้วย 8 ตัวชี้วัด ด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ

2.3.4.1 ความโดดเด่นด้านเทคโนโลยีการเกษตรและองค์ความรู้เฉพาะ มีการใช้เทคโนโลยีด้านการเกษตร และมีการถ่ายทอดองค์ความรู้เฉพาะที่โดดเด่นแก่นักท่องเที่ยว

2.3.4.2 ความโดดเด่นด้านเศรษฐกิจพอเพียงและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการทำเกษตรพอเพียง และการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.3.4.3 สภาพธรรมชาติและความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยว มีความสวยงามตามธรรมชาติ หรือมีการตกแต่งภูมิทัศน์ให้มีความสวยงามและกลมกลืนกับธรรมชาติ

2.3.4.4 ความเชื่อมโยงของแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลายประเภท มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญเชื่อมโยงบริเวณใกล้เคียง

2.3.4.5 มีการได้รับรางวัล ใบรับรอง หรือใบประกาศเกียรติคุณ จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

2.3.4.6 ความโดดเด่นและหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร มีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายให้นักท่องเที่ยวได้เลือกสรร พร้อมความโดดเด่นของผลิตภัณฑ์ที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว

2.3.4.7 ความโดดเด่นและหลากหลายของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว มีกิจกรรมที่หลากหลายให้นักท่องเที่ยวได้เลือกสรร พร้อมความโดดเด่นของกิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว

2.3.4.8 การเรียนรู้วิถีชีวิตหรือร่วมทำกิจกรรมกับเกษตรกร มีกิจกรรมการเรียนรู้วิถีชีวิตเกษตรกรภายในแหล่งท่องเที่ยวหรือภายในชุมชน

ในงานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ได้นำเอาแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จัดทำโดยกรมการท่องเที่ยว มาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนวอแก้ว ในเรื่องศักยภาพการพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชนวอแก้วพิจารณาจาก ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และศักยภาพการดึงดูดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ก่อนจะดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

3. แนวคิดที่เกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

3.1 ความหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยว

นิคม จารุมณี (2535) กล่าวถึงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวว่า การที่จะสร้างหรือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นพื้นที่ที่ไม่น่าสนใจให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้นั้น จะต้องคำนึงถึงจุดสำคัญในด้านสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติทั้งในแง่กายภาพหรือภูมิภาค ตำแหน่งที่ตั้ง หรือชื่อเสียงของสถานที่ที่กระจายไปสู่โลกภายนอก

มนัส สุวรรณ (2530) กล่าวไว้ว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้ประสบผลสำเร็จ มีสิ่งสำคัญที่ต้องนำมาประเมินประกอบการตัดสินใจในการพัฒนาได้แก่ ความปรารถนาของผู้ท่องเที่ยว ความสามารถในการใช้บริการของผู้ท่องเที่ยว ความสะดวกในการเดินทางและการเข้าถึง และความสามารถที่จะรับได้ของพื้นที่

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้กล่าวถึงการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง การดำเนินงานอย่างต่อเนื่องในการปรับปรุงและเสริมแต่งแหล่งท่องเที่ยวจากสภาพเดิมไปสู่สภาพใหม่ที่ดีกว่า ตามความต้องการของนักท่องเที่ยว

ศรัณญา วรากุลวิทย์ (2551) กล่าวไว้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยว หมายถึง กระบวนการที่นำทรัพยากรทุกด้าน ทั้งกำลังคน กำลังเงิน ทรัพยากรการท่องเที่ยวและระยะเวลา เข้าสู่กระบวนการวางแผน เพื่อให้การพัฒนาการท่องเที่ยวดำเนินไปอย่างถูกต้องทิศทาง และมีความเหมาะสมกับกระแสของโลก

ในงานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ได้นำเอาแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยว มาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนวอแก้ว ให้เป็นแหล่ง

ท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีประสิทธิภาพและมีศักยภาพเพียงพอ ทั้งในด้านการบริการจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3.2 การตัดสินใจในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

มนัส สุวรรณ (2530) ได้แบ่งสิ่งที่ต้องนำมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมีอย่างน้อยที่สุด 4 ประการ ดังนี้

3.2.1 ความปรารถนาหรือความต้องการ (Desire) ของผู้ท่องเที่ยว ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องทราบความต้องการในประเทศ และบริการการท่องเที่ยวของคนส่วนใหญ่ในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต กรณีการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของประเทศไทยสถานที่ท่องเที่ยวประเภทโบราณสถานวัตถุ และสถานที่สิ่งก่อสร้างทางประวัติศาสตร์ อาจดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ (ที่เป็นนักวิชาการทางสังคมศาสตร์ และค่อนข้างที่จะเป็นผู้สูงอายุ) ได้มาก ในขณะที่แหล่งท่องเที่ยวประเภทความสวยงาม ตามธรรมชาติจะดึงดูดนักท่องเที่ยวชาวไทยเอง และนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่เป็นคนวัยหนุ่มวัยสาวมากกว่าอย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่าแนวโน้มของสถานที่ท่องเที่ยวประเภทหลัง จะดึงดูดนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นในอนาคตเพราะนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ต้องการเห็นสภาพสิ่งแวดล้อมในยามพักผ่อนที่แตกต่างไป จากสภาพที่จำเจของสถานที่ทำงานประจำซึ่งตั้งอยู่ในเมือง

3.2.2 ความสามารถในการใช้บริการ (Ability) ของผู้ท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวที่จะสามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวได้มากต้องกำหนดค่าธรรมเนียม ค่าใช้ หรือค่าบริการที่สมเหตุสมผล การตั้งค่าธรรมเนียมการใช้ หรือค่าบริการไว้สูงหรือซ้ำซ้อน เช่นการเก็บค่าผ่านประตูทุกครั้งที่ใช้บริการแต่ละประเภท ราคาอาหารและที่พักสูงเกินควรเหล่านี้ อาจเป็นเหตุทำให้นักท่องเที่ยวเปลี่ยนใจไปใช้บริการของสถานที่อื่นที่ถูกลงกว่า และมีความสามารถในทางการเงินเพียงพอ

3.2.3 ความสะดวกในการเดินทางและการเข้าถึง (Mobility and Accessibility) ความสะดวกในการเดินทางและการเข้าถึง นับว่ามีความสำคัญมากในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวที่ตั้งอยู่ไกลเกินไปถึงแม้การคมนาคมสะดวกหรือสถานที่ท่องเที่ยวตั้งอยู่ใกล้แต่มีความลำบากในการเข้าถึง ย่อมทำให้ผู้ท่องเที่ยวเกิดความท้อแท้ที่จะไปใช้บริการ ทั้งนี้เว้นแต่ว่า สถานที่นั้นที่ดึงดูดใจหรือทำทนายนักท่องเที่ยวเป็นพิเศษ เช่น การปีนเขาเพื่อพิชิตให้ถึงยอดเขา การล่องแก่งและการบุกป่าผจญภัย เป็นต้น

3.2.4 ความสามารถที่รับรองได้ของสถานที่ (Carrying Capacity) ความสามารถที่จะได้รับของสถานที่ที่จะพัฒนา หากมีค่าต่ำย่อมทำให้การพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวมีความลำบากความสามารถที่จะได้รับในที่นี้สามารถพิจารณาได้ 3 ประการดังนี้

3.2.4.1 ความสามารถที่รองรับได้เชิงกายภาพ (Physical Carrying Capacity) หมายถึง ลักษณะหรือสภาพทางกายภาพของสถานที่ที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว ความประสงค์เจ้าของหรือผู้จัดการการพัฒนาพื้นที่ เพื่อให้มีลักษณะเป็นแหล่งท่องเที่ยว

3.2.4.2 ความสามารถที่จะรับรองได้ทางสังคม (Social Carrying Capacity) หมายถึง ความสามารถและสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยวที่จะพัฒนา เพื่อให้หรือขายแก่ผู้ที่มาเที่ยว กล่าวให้ง่าย คือ ความสามารถของสถานที่ท่องเที่ยวที่สามารถให้บริการผู้ที่มาเที่ยวจำนวนสูงสุดเท่าไร อย่างไรก็ตาม ต้องพิจารณาประกอบด้วยว่าสิ่งอำนวยความสะดวกของแหล่งท่องเที่ยวมีลักษณะเป็นอย่างไร เช่น ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวประเภท เข้าไป-เย็นกลับ พักค้างคืน วันสุดสัปดาห์ หรือพักผ่อนระยะยาว (Long Vacation)

3.2.4.3 ความสามารถที่จะรองรับได้เชิงนิเวศวิทยา (Ecological Carrying Capacity) หมายถึง ความสามารถของสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและบริเวณใกล้เคียงกับสถานที่ที่จะรับได้ต่อการเปลี่ยนแปลงทางนิเวศวิทยาที่เกิดจากการพัฒนาสถานที่ดังกล่าวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว

ในงานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ได้นำเอาแนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนวอแก้วให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีประสิทธิภาพและมีศักยภาพเพียงพอ ทั้งในด้านการบริการจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในด้านการตัดสินใจที่จะพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ต้องมาจากความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และการวิเคราะห์ตัวพื้นที่

3.3 แนวคิดการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ให้แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิม โดยมีขั้นตอนในการดำเนินงานทั้งหมด 8 ขั้นตอน ดังนี้

1. การสำรวจแหล่งท่องเที่ยว เป็นการสำรวจแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ของจังหวัดหรือท้องถิ่นนั้น ๆ ว่ามีแหล่งท่องเที่ยวประเภทใดบ้าง แล้วจัดทำบัญชีรายชื่อแบ่งประเภทของ

แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ไว้ อาทิ แหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์โบราณสถาน โบราณวัตถุที่จัดเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ แหล่งท่องเที่ยวประเภท ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กิจกรรม ความเป็นอยู่และวิถีชีวิตของกลุ่มชนในสังคมหนึ่ง

2. การจัดแบ่งเขตพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยว (Zoning) เป็นการแบ่งพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยวออกเป็นเขตต่าง ๆ ตามความสำคัญของระบบนิเวศและกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อควบคุม การใช้พื้นที่ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวและการใช้ประโยชน์ การจัดแบ่งเขตพื้นที่ในแหล่งท่องเที่ยวแบ่งออกได้เป็น 8 เขต คือ

2.1 พื้นที่บริการข้อมูลทางการท่องเที่ยวเป็นพื้นที่ให้ข้อมูลข่าวสารในแหล่งท่องเที่ยว ข้อควรปฏิบัติในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้ นักท่องเที่ยว มีความรู้และความเข้าใจที่ดีในการท่องเที่ยว อาจมีเอกสาร แผ่นพับ คู่มือนำเที่ยวแจกให้แก่นักท่องเที่ยว

2.2 พื้นที่บริการธุรกิจท่องเที่ยวจุดที่อำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยว อาทิ ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก การให้บริการด้านมัคคุเทศก์ เป็นต้น

2.3 พื้นที่นันทนาการเพื่อการท่องเที่ยว คือ พื้นที่ที่เป็นจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวและมีกิจกรรมทางการท่องเที่ยวตั้งอยู่ เป็นที่ศึกษาหาความรู้ จัดเป็นจุดที่ นักท่องเที่ยวให้ความสนใจมากที่สุด

2.4 พื้นที่สิ่งแวดล้อมธรรมชาติคือเขตพื้นที่ที่มีความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติเหมาะแก่การศึกษาธรรมชาติ เช่น การเดินป่า การดูนก เป็นต้น โดยมีจุดบริการทางการท่องเที่ยวเท่าที่จำเป็น

2.5 พื้นที่ประวัติศาสตร์ เป็นเขตพื้นที่สำคัญทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี

2.6 พื้นที่หวงห้าม เป็นเขตพื้นที่ที่ไม่อนุญาตให้นักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวชม เนื่องจากอาจเป็นพื้นที่ที่ต้องการอนุรักษ์ไว้เพื่อความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติหรืออาจเป็นพื้นที่ที่มีความอันตรายต่อนักท่องเที่ยว เช่น เขตพื้นที่อนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า เขตพื้นที่สูงชันไม่ปลอดภัย เขตสังฆาวาส เป็นต้น

2.7 พื้นที่กิจกรรมพิเศษ เป็นเขตพื้นที่กำหนดขึ้นมาโดยไม่เกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวแต่มีความจำเป็นต้องดำเนินการ เช่น การติดตั้งเสาไฟฟ้าแรงสูงเพื่อความเจริญของพื้นที่นั้น ๆ เป็นต้น

2.8 พื้นที่กันชนหรือพื้นที่ป้องกัน เป็นเขตพื้นที่โดยรอบของแหล่งท่องเที่ยวที่จำเป็นต้องมีเพื่อป้องกันการบุกรุกทำลายแหล่งท่องเที่ยว มักใช้ถนนหรือชุกคูคลองเพื่อใช้เป็นแนวป้องกัน

3. การกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวในแต่ละเขตพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยวเป็นการสร้างความสะดวกในการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งย่อมมีสิ่งอำนวยความสะดวกในการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันตามความจำเป็นในการใช้งาน อาทิ พื้นที่ในการให้บริการข้อมูลท่องเที่ยวอาจต้องมีศูนย์ข้อมูลในการท่องเที่ยว ลานจอดรถและทางเดินเท้า เขตพื้นที่ทางธุรกิจท่องเที่ยวอาจก่อสร้างร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก เป็นต้น ทั้งนี้การก่อสร้างต้องคำนึงถึงผลกระทบที่จะเกิดกับสภาพแวดล้อม และต้องสร้างให้กลมกลืนกับแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ด้วย

4. การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเพื่อส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและทางวัฒนธรรมโดยเสริมกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และความเพลิดเพลินจากการท่องเที่ยวในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมโดยกิจกรรมที่จัดขึ้นจะต้องไม่สร้างผลกระทบให้เกิดแก่แหล่งท่องเที่ยว ต้องมีการจำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวต่อกลุ่มกิจกรรมด้วย อาทิ กิจกรรมเดินป่า กิจกรรมล่องแพ กิจกรรมขี่จักรยานชมเมือง กิจกรรมล่องเรือ เป็นต้น

5. การประเมินขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวของแต่ละเขตพื้นที่การท่องเที่ยวเป็นการประเมินว่าในแต่ละเขตท่องเที่ยวสามารถรองรับ (Carrying Capacity) จำนวนนักท่องเที่ยวได้สูงสุดจำนวนเท่าไร เพื่อกำหนดปริมาณนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ทั้งนี้เพื่อหลีกเลี่ยงการแออัดของจำนวนนักท่องเที่ยว ขยะมูลฝอย การทำลาย แหล่งท่องเที่ยว ฯ

6. การให้การศึกษาถึงผลกระทบของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมให้แก่เจ้าหน้าที่รัฐ เจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวเป็นการให้การศึกษาถึงความเข้าใจในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นของตนที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและแหล่งท่องเที่ยว

7. การจัดให้มีข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการรู้ จัดทำข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยว เช่น ประวัติของแหล่งท่องเที่ยว จุดท่องเที่ยวที่น่าสนใจ กิจกรรมการท่องเที่ยว การบริการที่มีให้ วิธีการศึกษาเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติตนในแหล่งท่องเที่ยว โดยอาจจัดตั้งเป็นศูนย์บริการข้อมูลแก่

นักท่องเที่ยว (Tourist Information Center) โดยข้อมูลต่าง ๆ อาจทำในรูปของแผ่นพับเพื่อแจกจ่ายแก่นักท่องเที่ยวก็เป็นได้

8. การจัดทำงบประมาณในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เป็นขั้นตอนของการจัดทำงบประมาณ กำลังคน วัสดุ เพื่อนำมาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวซึ่งต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก จึงเป็นหน้าที่ของรัฐที่ต้องจัดทำงบประมาณอย่างเพียงพอ หรือแหล่งท่องเที่ยวอาจหารายได้เอง ด้วยการเก็บค่าเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวเพื่อนำรายได้มาพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่อไป

(บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) แนวคิดการวางแผนพัฒนาสำหรับแหล่งท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นใหม่มี 6 ขั้นตอน คือ

1. การสรรหาล้างดึงดูดใจเพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวแห่งใหม่ในแต่ละจังหวัด พิจารณาล้างดึงดูดใจที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวหลักและแหล่งท่องเที่ยวรอง

2. การพัฒนาด้านสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยว ทั้งการติดต่อสื่อสาร สาธารณูปโภค ขนส่งสาธารณะ สถานรักษาพยาบาลการให้ความปลอดภัย แก่นักท่องเที่ยว การแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ เป็นต้น

3. การส่งเสริมการท่องเที่ยว ผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบ ถึงแหล่งท่องเที่ยวใหม่และเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยือนแหล่งท่องเที่ยวใหม่และใช้บริการที่มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวนั้น

4. การจัดตั้งหน่วยงานขึ้นเพื่อรับผิดชอบด้านการพัฒนาและการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้มีเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบโดยตรงในการดูแลแหล่งท่องเที่ยว

5. การจัดสรรงบประมาณโดยมีการจัดสรรจำนวนงบประมาณให้กับแต่ละแหล่งท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว โดยอาจส่งเสริมให้ภาคธุรกิจเข้ามาลงทุนด้านบริการทางการท่องเที่ยว อาทิ ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ทั้งนี้ต้องได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐด้วย

6. บุคคลากรด้านการท่องเที่ยว ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยว เช่น มัคคุเทศก์เป็นบุคคลที่จะให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวที่มาเยือนในแหล่งท่องเที่ยวใหม่ได้เป็นอย่างดี ตลอดจนการปลูกฝังเรื่องการอนุรักษ์และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้แก่ นักท่องเที่ยว รวมถึงการสร้างควมประทับใจในการท่องเที่ยว

ในงานวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้วอำเภอลำปาง จังหวัดลำปาง ได้นำเอาแนวคิดเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนวอแก้ว ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีประสิทธิภาพและมีศักยภาพเพียงพอ สำหรับการวางแผนการท่องเที่ยวของชุมชนวอ

แก้ว ต้องมีการสำรวจความพร้อมพื้นฐาน และความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย รวมไปถึง การวางแผนด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว การรองรับ นักท่องเที่ยว เป็นต้น

4. แนวคิดเกี่ยวกับความต้องการ

4.1 ความหมายของความต้องการ

วิจิตร อวระกุล (2540) กล่าวว่าความต้องการ (Need) เป็นความต้องการของมนุษย์ หมายถึง สภาวะที่บุคคลยังขาดหรือยังไม่มีสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และมีความต้องการที่จะมีหรือให้ได้มาซึ่งสิ่งเหล่านั้น ซึ่งมีความต้องการจำเป็นที่เป็นพื้นฐานแล้ว มนุษย์ก็จะมีความต้องการทางด้านสังคม การที่บุคคลชวนชวายให้ได้มาซึ่งที่ตนยังขาดอยู่จะเป็นแรงผลักดันให้บุคคลมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมภายในตนเองอย่างไม่หยุดยั้งด้วยการเรียนรู้ ศึกษา จากวิชาการประสบการณ์ จนกว่าจะได้รับสิ่งที่ตนปรารถนาตามความต้องการแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะ ดังนี้ คือ

1. ความต้องการในสิ่งที่ใช้ในการดำรงชีวิต (Biological Need) หรือความต้องการทางร่างกาย เช่น ต้องการอากาศหายใจ ต้องการน้ำดื่ม เป็นต้น

2. ความต้องการในสิ่งจรรโลงใจ (Socio – Psychological Need) หรือความต้องการทางใจ เช่น ความต้องการการยอมรับ ความรัก ความเห็นอกเห็นใจ เป็นต้น จะเห็นได้ว่า มนุษย์ทุกคนมีความต้องการที่ซ่อนเร้นอยู่ในตนเอง บางอย่างไม่สามารถบอกใครได้ แต่เป็นความต้องการที่อยากได้ อยากมีและอยากเป็น มนุษย์ชวนชวายหาความรู้ (Knowledge) เพิ่มเติมเพื่อสนองตอบความต้องการซึ่งซ่อนเร้นอยู่ ความรู้เพื่อความต้องการของตนเองสามารถแยกได้ ดังนี้

1. เพื่อให้เกิดความมั่นคงในอารมณ์ (Emotional Security) เช่น ความเชื่อมั่น และกล้าตัดสินใจ

2. มีความเชื่อมั่นในความพยายามและเชื่อมั่นว่าตนเองมีคุณค่า (Recognition of our Efforts or Reassurance of our Worth as Individual)

3. มีการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ (Creative Outlets) ทำสิ่งให้อ่างสร้างสรรค์

4. ความเป็นอมตะ (Immortality) ความรู้ทำให้มนุษย์เอาตัวรอดได้ ดำรงอยู่ได้

5. มีความรักในสรรพสิ่ง (Love in all its form) มีความรัก มีเหตุมีผล

6. มีความหยิ่งที่ลึกลับแห่งตน (Ego Gratification) หยิ่งในภูมิความรู้ของ

ตนเอง ยึดมั่นในเหตุผลและหยิ่งในศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

7. มีความรู้สึกว่าเป็นเจ้าของ (Sense of Belonging) ความรู้สึกที่ทำให้มนุษย์มีความรับผิดชอบมากขึ้น มีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของ

8. มีความรู้สึกถึงการมีอำนาจ (Sense of Power) ภายใต้อำนาจของอำนาจ

9. ทำให้เกิดประสบการณ์ใหม่ (New Experiences) มนุษย์ได้เรียนรู้ในเรื่องที่เคยยอมเพิ่มพูนประสบการณ์ใหม่ และสานต่อประสบการณ์เดิมที่มีอยู่แล้ว เพื่อสร้างสรรค์ความรู้ใหม่ในการทำงานให้มากขึ้น

เกษรินทร์ วิริยะอาภรณ์ (2545) ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับความต้องการ ซึ่งความต้องการจะเป็นสิ่งกระตุ้นให้บุคคลมีพฤติกรรมที่แสวงหาสิ่งต่าง ๆ ซึ่งพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกิดขึ้นเพราะมีความต้องการต่าง ๆ เป็นแรงขับผลักดัน ความต้องการทางกายภาพ เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์จะสนองความต้องการของตนซึ่งเกิดขึ้นอย่างมีขั้นตอนและต่อเนื่อง เมื่อความต้องการใดได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นต้นแล้ว ความต้องการขั้นถัดไปก็จะเกิดตามมาไม่มีที่สิ้นสุด จึงมีผลให้บุคคลเกิดการแสวงหาในสิ่งอื่น ๆ ต่อไป และการพัฒนาไปตามลำดับขั้นสุดท้าย คือการนำตนเองไปสู่ระดับสูงสุด โดยการพัฒนาศักยภาพของตนเอง รวมทั้งความต้องการด้านจิตใจจะมีส่วนร่วมให้เกิดแรงขับในการพัฒนาศักยภาพตนเองด้วย อีกทั้งความต้องการพื้นฐานของมนุษย์เป็นความต้องการพื้นฐานที่สนองทางด้านร่างกายและความรู้สึกต่าง ๆ สำหรับความต้องการทางด้านการศึกษาจึงเป็นความต้องการในการพัฒนาสถานภาพทางสังคม และสมรรถภาพในการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคล

อมรรัตน์ ปักโคทานัง (2548) ได้สรุปความต้องการการพัฒนาดน เพื่อให้สมปรารถนาตามที่ต้องการนั้นคือ ความต้องการทางสรีระ ความต้องการทางความปลอดภัย ความต้องการทางความรักและเป็นส่วนหนึ่ง และความต้องการที่จะรู้สึกว่าคุณค่าและเป็นที่ยอมรับนับถือของผู้อื่นจนเป็นหลักการพื้นฐานในการปฏิบัติของมนุษย์ เพื่อให้ได้ในสิ่งที่ตนเองต้องการ

รุ่งนภา แจ้งรุ่งเรือง (2550) กล่าวว่า มนุษย์มีความต้องการมากมายหลายสิ่งหลายอย่างในระดับที่แตกต่างกัน ตั้งแต่ความรู้พื้นฐานทางกายภาพ อาหาร น้ำดื่ม อากาศที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ความต้องการด้านความปลอดภัย ความมั่นคง การยอมรับ การยกย่อง ตลอดจนชื่อเสียงเกียรติยศและอื่น ๆ อย่างไรก็ตาม มนุษย์มีความต้องการไม่สิ้นสุดและไม่เพียงพอ เมื่อมนุษย์ไม่ได้รับการตอบสนองในขั้นต้นแล้ว มนุษย์ก็เกิดความต้องการในขั้นต่อไป ฉะนั้น การที่จะตอบสนองความต้องการในขั้นต่อไป ฉะนั้น การที่จะตอบสนองความต้องการของมนุษย์ จึงมีความจำเป็นที่จะทราบว่า มนุษย์ผู้นั้นขาดอะไร

จึงจะสามารถตอบสนองความต้องการของมนุษย์ผู้นั้นอย่างแท้จริง

ในงานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปางได้นำเอาแนวคิดเกี่ยวกับความต้องการมาประยุกต์ใช้ในงานวิจัย เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนวอแก้วให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีประสิทธิภาพและมีศักยภาพเพียงพอต่อศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว เพราะความต้องการเป็นพื้นฐานของการพัฒนา

4.2 ทฤษฎีความต้องการ

1. ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้นของมาสโลว์ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2547) กล่าวว่า มนุษย์ถูกกระตุ้นจากความปรารถนาที่ได้ครอบครอง ความต้องการเฉพาะอย่าง ซึ่งความต้องการนี้ เขาได้ตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับความต้องการของบุคคลได้ดังนี้

1. บุคคลย่อมมีความต้องการอยู่เสมอและไม่สิ้นสุด ขณะความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการอื่นก็เกิดขึ้นอีกไม่มีวันจบสิ้น

2. ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่เป็นที่สนใจของพฤติกรรมอื่น ๆ ต่อไป ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองจึงเป็นที่สนใจในพฤติกรรมของคนนั้น

3. ความต้องการของบุคคลจะเรียงลำดับชั้นความสำคัญ เมื่อความต้องการระดับต่ำได้รับการตอบสนองแล้ว บุคคลก็จะให้ความสนใจกับความต้องการระดับสูงต่อไป

ลำดับความต้องการของบุคคลมี 5 ชั้นตอนตามลำดับ ดังนี้

1. ความต้องการทางกายภาพ เป็นความต้องการด้านพื้นฐานที่สุด เพื่อความมีชีวิตอยู่รอด ได้แก่ ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ อุณหภูมิที่เหมาะสม เป็นต้น

2. ความต้องการความปลอดภัยเป็นความต้องการแสวงหาความปลอดภัยจากสิ่งแวดล้อม และความคุ้มครองจากผู้อื่น

3. ความต้องการความรักและการมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ ความรู้สึกว่าได้ได้รับความรักและมีส่วนร่วมในการเข้าหมู่พวก

4. ความต้องการได้รับการยกย่องนับถือ เป็นความต้องการให้คนอื่นยกย่องให้เกียรติ และเห็นความสำคัญของตน

5. ความต้องการความสำเร็จในชีวิต เป็นความต้องการสูงสุดในชีวิตของตน เป็นความต้องการที่เกี่ยวกับการทำงานที่ตนเองชอบหรือต้องการเป็นมากกว่าที่เป็นอยู่ในขณะนี้

2. ทฤษฎีของเฮอซเบิร์ก (Herzberg) เป็นอีกทฤษฎีหนึ่งที่พัฒนามาจากทฤษฎีความต้องการของ Maslow ที่กล่าวถึงความพอใจ และแรงจูงใจเป็นแรงขับให้เกิดพฤติกรรมต่าง ๆ

ของบุคคลโดยปัจจัยตัวแรกคือ ตัวสร้างความพอใจ (Satisfiers) และปัจจัยตัวที่สอง คือ ตัวสุขอนามัย (Hygienic) ซึ่งเรียกว่า ทฤษฎีปัจจัย 2 ประการของความพอใจและการจูงใจ (Two Factors Theory of Satisfaction and Motivation) และความจำเป็นที่ต้องจัดให้มีการพัฒนาบุคคลนั้น โทมัส ได้จำแนกความต้องการไว้ 3 ประเภท คือ

1. เป็นความต้องการที่ต้องการเพิ่มความสามารถในการทำงานที่ปฏิบัติอยู่
  2. เป็นความต้องการที่จะเพิ่มพูนความรู้ให้มากขึ้น
  3. เป็นความต้องการที่จะต้องพัฒนาทัศนคติ บุคลิกภาพในการทำงาน
3. ทฤษฎีความต้องการความสำเร็จของแมคคลีแลนด์ (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2547) ได้เน้นความต้องการไว้ 3 ประเภท คือ

1. ความต้องการความสำเร็จ (Need for Achievement) เป็นความต้องการมีผลงานและบรรลุเป้าหมายที่พึงปรารถนา
2. ความต้องการมิตรสัมพันธ์ (Need for Affiliation) เป็นความต้องการมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น
3. ความต้องการอำนาจ (Need for Power) เป็นความต้องการมีอิทธิพล และครอบงำเหนือผู้อื่น

ในงานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ได้นำเอาแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีความต้องการ มาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนวอแก้วให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีประสิทธิภาพและมีศักยภาพเพียงพอ ว่าความต้องการของคนเราจะมีความปรารถนามากระตุ้นและมีลำดับการต้องการ เช่น ความต้องการด้านพื้นฐาน ความต้องการที่จะออกไปท่องเที่ยว ความต้องการเพื่อพัฒนาตนเอง และความต้องการความสำเร็จ

5. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

5.1 ความหมายเกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

ณัฐชนก เพชรพรม (2554) พฤติกรรมนักท่องเที่ยว (Tourist Behavior) หมายถึง การกระทำทุกอย่างของนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะการกระทำนั้นนักท่องเที่ยวจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม โดยบุคคลอื่นจะสังเกตการกระทำนั้นได้หรือไม่ก็ตาม เพื่อมุ่งตอบสนองสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสภาพการณ์ใดสภาพการณ์หนึ่ง โดยพฤติกรรมภายนอกของนักท่องเที่ยว (Tourist's Overt Behavior) เป็นพฤติกรรมที่ผู้อื่นสังเกตได้โดยอาศัยประสาทสัมผัส ส่วนพฤติกรรมภายในของนักท่องเที่ยว (Tourist's Covert Behavior) เป็นการทำงานของอวัยวะต่าง ๆ ภายในร่างกาย

รวมทั้งความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ที่ถูกควบคุมอยู่ภายในจะมีความสัมพันธ์กันโดยพฤติกรรมภายในจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายนอกเป็นส่วนใหญ่ ลักษณะของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่อาจจะเป็นปัจจัยทำให้นักท่องเที่ยวแต่ละคน หรือแต่ละประเทศมีความ แตกต่างกันอาจขึ้นอยู่กับสิ่งต่อไปนี้

1. เป้าหมาย หมายถึง พฤติกรรมนักท่องเที่ยวทุก ๆ พฤติกรรม จะต้องมีเป้าหมายในการกระทำ เช่น นักท่องเที่ยวกลุ่มอนุรักษ์ต้องการเกียรติยศโดยการแสดงให้ผู้อื่นเห็นว่าตนเดินทางท่องเที่ยวโดยที่สภาพแวดล้อม ในสถานที่ตนเดินทางยังคงสภาพความสมบูรณ์ของระบบนิเวศน์ดั้งเดิม

2. ความพร้อม หมายถึง ความมีวุฒิภาวะ และความสามารถในการทำกิจกรรมเพื่อตอบสนองต่อความต้องการ เช่น นักท่องเที่ยวกลุ่มที่รักความผจญภัยนิยมไต่เขา ปีนหน้าผา ต้องมีความพร้อมทั้งสภาพร่างกายและจิตใจแล้วจะสามารถจะทำกิจกรรมที่ตนชอบได้

3. สถานการณ์ หมายถึง เหตุการณ์หรือโอกาสที่เอื้ออำนวยให้เลือกกระทำกิจกรรมเพื่อตอบสนองต่อความต้องการ เช่น การท่องเที่ยวตามหมู่เกาะควรกระทำในยามคลื่นลมสงบไม่ควรทำในขณะที่มีพายุฝนฟ้าคะนอง

4. การแปลความหมาย หมายถึง วิธีการคิดแบบต่าง ๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่พอใจมากที่สุด ในสถานการณ์หนึ่ง ๆ เช่น เวลาสิบสองนาฬิกาเป็นเวลาที่นักท่องเที่ยวควรเป็นเวลาให้นักท่องเที่ยวควรหยุดพักรับประทานอาหารกลางวัน

5. การตอบสนอง คือ การตัดสินใจกระทำกิจกรรมตามที่ตนได้ตัดสินใจเลือกสรรแล้ว เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ เช่น นักท่องเที่ยวได้ตัดสินใจที่จะเดินทางท่องเที่ยวในวันหยุดเพื่อพักผ่อน ดังนั้นนักท่องเที่ยวจะต้องวางแผนการเดินทางและจัดการดำเนินการล่วงหน้าในการกระทำกิจกรรมเพื่อให้บรรลุ เป้าหมายที่กำหนดไว้ตั้งแต่กิจกรรมการกำหนดสถานที่ท่องเที่ยวหรือกิจกรรมการเดินทางกิจกรรมการจองที่พักเพื่อตอบสนองความต้องการของตนเอง

6. ผลลัพธ์ที่ตามมา คือ ผลจากการกระทำหนึ่ง ๆ อาจได้ผลตามที่คาดหมายไว้หรืออาจตรงกันข้ามกับความคาดหวังที่ตั้งใจไว้ เช่น นักท่องเที่ยวได้มีกำหนดการเดินทางไว้เพื่อมาพักผ่อนวันหยุดในประเทศไทยแต่ปรากฏว่าในเวลานั้นเกิดการชุมนุมที่สนามบิน และทำให้สนามบินต้องปิดทำการเครื่องบินไม่สามารถลงจอดได้มีผลลัพธ์ทำให้นักท่องเที่ยวไม่สามารถบรรลุผลตามที่คาดหมายไว้ได้

7. ปฏิกริยาต่อความผิดหวัง คือ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อสิ่งที่กระทำลงไปไม่บรรลุเป้าหมาย ตามที่ต้องการ จึงต้องกลับมาแปลความหมาย ไตร่ตรอง เพื่อเลือกหาวิธีใหม่ ๆ

มาตอบสนองความต้องการ หรืออาจจะเลิกความต้องการไป เพราะเห็นว่าเป็นสิ่งที่เกินความสามารถ เช่น การก่อวินาศกรรมในเมืองมูมไบ ประเทศอินเดียในเดือนพฤศจิกายนปี 2008 นักท่องเที่ยวที่ตั้งใจจะเดินทางไป เมืองดังกล่าว จะต้องเกิดความผิดหวังเพราะเกิดความกังวลด้านความปลอดภัย และอาจล้มเลิกความตั้งใจในการเดินทาง หรืออาจเปลี่ยนเส้นทางไปเมืองอื่นที่ปลอดภัยกว่า

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2555) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมนักท่องเที่ยว (Tourist Behavior) ไว้ว่า คือการกระทำทุกอย่างของนักท่องเที่ยวไม่ว่าการกระทำนั้นนักท่องเที่ยวจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม และบุคคลอื่นจะสังเกตเห็นการกระทำนั้นได้หรือไม่ก็ตามเพื่อมาตอบสนองความต้องการสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสภาพการณ์ใดสภาพการณ์หนึ่ง โดยพฤติกรรมภายนอกของนักท่องเที่ยว (Tourist's Overt Behavior) เป็นพฤติกรรมที่ผู้อื่นสังเกตเห็นได้ โดยอาศัยประสาทสัมผัส สวมพฤติกรรมภายในของนักท่องเที่ยว (Tourist's Covert Behavior) เป็นการกระทำของอวัยวะต่าง ๆ ในร่างกาย รวมทั้งความสำนึกคิดและอารมณ์ที่ถูกควบคุมอยู่ภายใน จะมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งพฤติกรรมภายในจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายนอกของนักท่องเที่ยว ทำให้สามารถค้นหาทางแก้ไขพฤติกรรมในการตัดสินใจซื้อบริการของนักท่องเที่ยวได้ถูกต้อง และสอดคล้องกับความสามารถในการตอบสนองของธุรกิจท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น ที่สำคัญจะช่วยให้พัฒนาตลาด และพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

จากการให้ความหมายของพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของ ฌ็องชองก และ บุญเลิศ สามารถสรุปได้ว่า ว่าพฤติกรรมนักท่องเที่ยวคือ การแสดงออกของแต่ละบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้สินค้าและบริการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

5.2 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว

เยาวภา สีละบุตร (2547) กล่าวว่า ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเป็นการศึกษาถึงเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ โดยมีจุดเริ่มต้นจากการที่เกิดสิ่งกระตุ้น (Stimulus) ที่ทำให้เกิดความต้องการสิ่งกระตุ้นผ่านเข้ามาในความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อจะได้รับอิทธิพลจากลักษณะต่าง ๆ ของผู้ซื้อ แล้วจะมีการตอบสนอง (Buyer's response) หรือ การตัดสินใจของผู้ซื้อ (Buyer's purchase decision) ดังภาพข้างล่างนี้ที่แสดงจุดเริ่มต้นของสิ่งกระตุ้น (Stimulus) ที่จะทำให้เกิดความต้องการก่อนถึงจะมีการทำให้เกิดการตอบสนอง (Response) ซึ่งเรา เรียกว่า S-R Theory โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สิ่งกระตุ้น (Stimulus) สิ่งกระตุ้นอาจเกิดขึ้นเองจากภายในร่างกาย (Inside Stimulus) และสิ่งกระตุ้นจากภายนอก (Outside Stimulus) นักการตลาดจะต้องสนใจและจัดสิ่ง

กระตุ้นภายนอก เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการผลิตภัณฑ์ สิ่งกระตุ้นถือว่าเป็นเหตุจูงใจให้เกิดการซื้อสินค้า (Buying Motive) ซึ่งอาจใช้เหตุจูงใจด้านเหตุผลและใช้เหตุจูงใจให้ซื้อด้านจิตวิทยา (อารมณ์) ก็ได้ สิ่งกระตุ้น ภายนอกประกอบด้วย 2 ส่วนคือ

1.1 สิ่งกระตุ้นทางการตลาด (Marketing Stimulus) เป็นสิ่งกระตุ้นที่นักการตลาดสามารถควบคุมและจัดให้มีขึ้นได้เป็นสิ่งกระตุ้นที่เกี่ยวข้องกับส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) ซึ่งประกอบด้วย

1.1.1 สิ่งกระตุ้นด้านผลิตภัณฑ์ (Product) เช่น ออกแบบผลิตภัณฑ์ให้สวยงาม เพื่อกระตุ้นความต้องการ

1.1.2 สิ่งกระตุ้นด้านราคา (Price) เช่น การกำหนดราคาสินค้าให้เหมาะสมกับผลิตภัณฑ์โดยพิจารณาลูกค้าเป้าหมาย

1.1.3 สิ่งกระตุ้นด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Distribution หรือ Place) เช่น จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ให้ทั่วถึงเพื่อให้ความสะดวกแก่ผู้บริโภคซึ่งถือว่าเป็นการกระตุ้นการซื้อ

1.1.4 สิ่งกระตุ้นด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) เช่น การโฆษณา สัมภาษณ์ การใช้ความพยายามของพนักงานขาย การลด แลก แจก แถม การสร้างความสัมพันธ์อันดีกับบุคคล ทั่วไป เหล่านี้ถือว่าเป็นสิ่งกระตุ้นความต้องการซื้อ

1.2 สิ่งกระตุ้นอื่น ๆ (Other Stimulus) เป็นสิ่งกระตุ้นความต้องการของผู้บริโภคที่นอก องค์กร ซึ่งบริษัทไม่สามารถควบคุมได้ สิ่งกระตุ้นเหล่านี้ได้แก่

1.2.1 สิ่งกระตุ้นทางเศรษฐกิจ (Economic) เช่น ภาวะเศรษฐกิจ รายได้ของผู้บริโภค เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพลต่อความต้องการของบุคคล

1.2.2 สิ่งกระตุ้นทางเทคโนโลยี (Technological) เช่น เทคโนโลยีใหม่ด้านฝาก และ ถอนอัตโนมัติ สามารถกระตุ้นความต้องการให้ใช้บริการของธนาคารมากขึ้น

1.2.3 สิ่งกระตุ้นทางกฎหมายและการเมือง (Law and Political) เช่น กฎหมายเพิ่มลด ภาษีสินค้าใดสินค้าหนึ่ง จะมีอิทธิพลต่อการเพิ่มหรือลดความต้องการของผู้ซื้อ

1.2.4 สิ่งกระตุ้นทางวัฒนธรรม (Cultural) เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยในเทศกาลต่าง ๆ จะมีผลกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการซื้อสินค้าในเทศกาลนั้น ๆ

2. กล่องดำหรือความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อ (Buyer's Black Box) ความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อ เปรียบเสมือนกล่องดำ (Black Box) ซึ่งผู้ผลิตหรือผู้ขายไม่สามารถทราบได้ จึงต้องพยายามค้นหา ความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อ ความรู้สึกนึกคิดของผู้ซื้อได้รับอิทธิพลจากลักษณะของผู้ซื้อและกระบวนการ ตัดสินใจของผู้ซื้อ

2.1 ลักษณะของผู้ซื้อ (Buyer Characteristics) ลักษณะของผู้ซื้อที่มีอิทธิพลจากปัจจัยต่าง ๆ คือ ปัจจัยด้านวัฒนธรรม ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านจิตวิทยา ซึ่งเป็นปัจจัยที่มี อิทธิพลพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภค

2.1.1. ปัจจัยด้านวัฒนธรรม (Cultural Factors) วัฒนธรรมเป็นสัญลักษณ์และสิ่งที่ มนุษย์สร้างขึ้น โดยเป็นที่ยอมรับจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง เป็นตัวกำหนดและควบคุมพฤติกรรมของ มนุษย์ในสิ่งหนึ่ง ค่านิยมในวัฒนธรรมจะกำหนดลักษณะของสังคมและกำหนดความแตกต่างของสังคม หนึ่งจากสังคมอื่น วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่กำหนดความต้องการและพฤติกรรมของบุคคล ตัวอย่างการ เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของสังคมไทย คือ สตรีมีบทบาทในสังคม เช่น บทบาททางการเมืองและทำงาน หนักขึ้น และมีอำนาจทางเศรษฐกิจมากขึ้น บุคคลมีความห่วงใยในสุขภาพมากขึ้น เป็นต้น โดยวัฒนธรรมแบ่งออกเป็นวัฒนธรรมพื้นฐาน วัฒนธรรมกลุ่มย่อย และชั้นของสังคม

2.1.2. ปัจจัยด้านสังคม (Social Factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันและมี อิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อโดยลักษณะทางสังคม ประกอบด้วย กลุ่มอ้างอิง ครอบครัว บทบาทและ สถานะของผู้ซื้อ

2.1.3. ปัจจัยส่วนบุคคล (Personal Factors) การตัดสินใจของผู้ซื้อได้รับอิทธิพลจาก ส่วนบุคคลทางด้านต่าง ๆ ได้แก่ อายุ ขั้นตอนวัฏจักรชีวิตครอบครัว อาชีพ โอกาสทางเศรษฐกิจ การศึกษา รูปแบบการดำรงชีวิต บุคลิกภาพและแนวความคิดส่วนบุคคล

2.1.4. ปัจจัยทางจิตวิทยา (Psychological Factors) การเลือกซื้อของบุคคลได้รับ อิทธิพลจากปัจจัยด้านจิตวิทยา ซึ่งถือเป็นปัจจัยภายในผู้บริโภค ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อและการใช้สินค้า ปัจจัยภายในประกอบด้วย การจูงใจ การรับรู้ การเรียนรู้ ความเชื่อถือและทัศนคติ บุคลิกภาพและแนวความคิดของตนเอง

2.2 กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค (Buyer's Decision Process) ประกอบด้วย ขั้นตอนการรับรู้ ความต้องการ (ปัญหา) การค้นข้อมูล การประเมินผลทางเลือก การตัดสินใจซื้อและ พฤติกรรมภายหลังการซื้อ

3. การตอบสนองของผู้ซื้อ (Buyer's Response) หรือการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค หรือผู้ซื้อ (Buyer's Purchase Decision) ได้แก่

3.1 การเลือกผลิตภัณฑ์ (Product Choice) ตัวอย่าง การเลือกผลิตภัณฑ์อาหารเข้าที่ เลือก คือ นมสดกล่อง บะหมี่สำเร็จรูป ขนมปัง

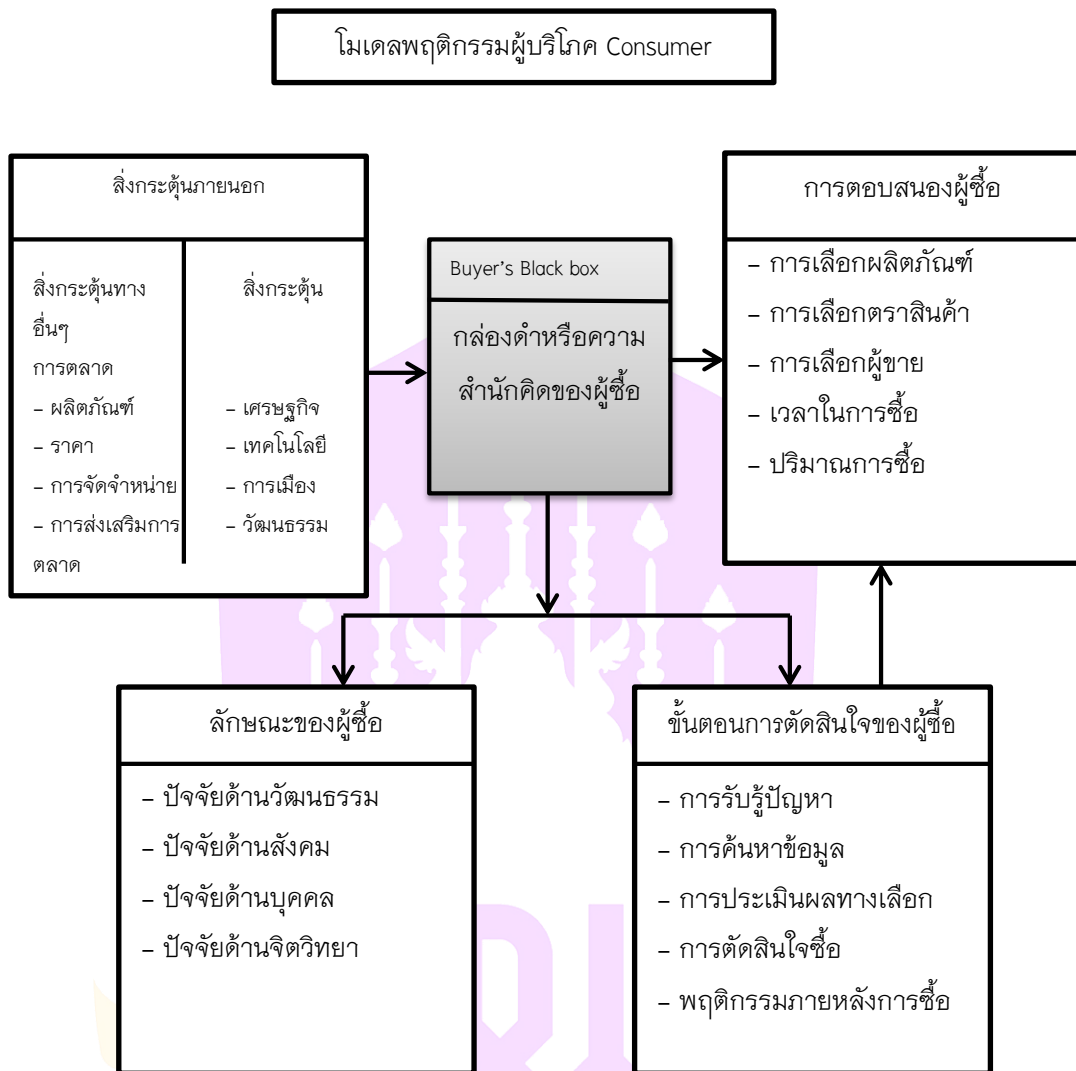
3.2 การเลือกตราสินค้า (Brand Choice) ตัวอย่าง ถ้าผู้บริโภคเลือกนมสดกล่อง จะเลือกยี่ห้อ โฟร์โมส มะลิ เป็นต้น

3.3 การเลือกผู้ขาย (Dealer Choice) ตัวอย่าง ผู้บริโภคจะเลือกจากห้างสรรพสินค้าใด หรือร้านค้าใกล้บ้านร้านใด

3.4 การเลือกเวลาในการซื้อ (Purchase Timing) ตัวอย่าง ผู้บริโภคจะเลือกเวลาเช้า กลางวัน หรือเย็น ในการซื้อนมกล่อง

3.5 การเลือกปริมาณซื้อ (Purchase Amount) ตัวอย่าง ผู้บริโภคจะเลือกที่จะซื้อหนึ่ง กล่อง ครึ่งโหล หรือหนึ่งโหล เป็นต้น

ในงานวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ได้นำเอาทฤษฎีที่เกี่ยวกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยว มาประยุกต์ใช้ในงานวิจัยเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนวอแก้วให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีประสิทธิภาพและมีศักยภาพเพียงพอว่าถึงแม้กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเรื่องนี้ เป็นผู้มาเยือนแต่ทางด้านพฤติกรรมและการตัดสินใจย่อมไม่ต่างกันที่จะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชนวอแก้ว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่มีผลต่อการพฤติกรรมซึ่งแสดงออกผ่านทางด้านร่างกายและจิตใจ โดยต้องมีปัจจัยที่สำคัญ คือ เงิน และเวลา ดังนั้น การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวทำให้ทราบถึงความต้องการของผู้มาเยือนว่าเขาต้องการซื้อบริการท่องเที่ยวอะไร ต้องการซื้อบริการเมื่อไร ต้องการซื้อบริการที่ไหน อะไรเป็นสิ่งที่จูงใจที่ทำให้เขาเดินทางท่องเที่ยวความถี่ในการใช้บริการและประเมินบริการเหล่านั้นเป็นอย่างไร ผู้ให้บริการควรศึกษาเรียนรู้ทุกสิ่งที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยวเพื่อทำให้เกิดความพึงพอใจสูงสุด

ภาพ 1 แสดงรูปแบบพฤติกรรมการซื้อและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภค

ที่มา : Kotler, Philip. (1997). Marketing Management Analysis, Planning, Implementation and Control P. 1729th ed. New Jersey: A simon & Schuster Company

6. บริบทพื้นที่

6.1 ข้อมูลทั่วไปชุมชนวอแก้ว

ชุมชนวอแก้วเดิมมีชื่อว่า "บ้านวอ" สันนิษฐานและได้เล่าขานกันว่าในราวปี พ.ศ. 1039 หรือประมาณ 1,515 ปีที่ผ่านมา (มีหลักฐานอายุต้นไม้ชะจาวในวัดพระธาตุลำปางหลวง) พระนางเจ้าจามเทวี เจ้าผู้ครองนครหริภุญชัยได้เสด็จพระราชดำเนินในการเสด็จเยี่ยมเจ้านันทยศ พระราชบุตร ณ นครเขลางค์ ได้เสด็จผ่านขุนเขา(มีหลักฐานสถานที่สำคัญตามเส้นทางของดอยขุนตานคือม่อนขุมลี้วะ)

จนกระทั่งมาถึงที่สถานที่คือบ้านบก(อยู่ทางทิศเหนือของหมู่บ้านวอแก้ว) มีชาวบ้านอาศัยอยู่เป็นชนเผ่าลัวะ ที่มาตั้งรกรากตั้งเดิมอยู่แล้ว เป็นชนเผ่าชาวลัวะที่อพยพมาจากนครเชียงใหม่ และได้พบกับพระอรหันต์จำพรรษาอยู่หนึ่งรูป เป็นที่ปลาบปลื้มแก่พระนางเป็นอย่างยิ่ง จึงได้ขอยุคพักขวอนค่างแรมและทำภารกิจในส่วนของพระองค์ พระนางฯได้รับสั่งให้พลทหาร ขุดบ่อน้ำ 1 บ่อเพื่อสงวนน้ำ(พบหลักฐานของบ่อน้ำ)ในที่ค่างพักแรมพระอรหันต์ได้แสดงธรรมะให้พระนางเจ้าจามเทวี พระองค์ได้ทรงรำลึกคุณของพระอรหันต์และพระพุทธานุภาพจึงได้ให้ไพร่พลสร้างวัดขึ้นในที่แห่งนี้เพื่อให้ชาวบ้านได้ใช้ประกอบกิจการศาสนาร่วมกันและเพื่อความเจริญรุ่งเรืองในภายภาคหน้า วัดแห่งนี้จึงมีนามว่า วัดบัวบก ต่อมาพระนางจามเทวีได้ทรงมีพระราชประสงค์จะสร้างเจดีย์เพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุลูกสะบ้าหัวเข่าของพระพุทธเจ้าที่ได้อาราธนาอัญเชิญมาจากนครทริภุญชัย ทรงขอพระเมตตาจากพระอรหันต์ให้ชี้แนะสถานที่ที่ควรสร้าง พระอรหันต์จึงได้แนะนำสถานที่ ณ ที่เขาแห่งหนึ่งทางทิศตะวันตกของบ้านบก ซึ่งเป็นสถานที่ที่สามารถแลหรือมองเห็นอาณาเขตพื้นที่สำคัญๆ บริเวณใกล้เคียงและไกลออกไป(เช่นเขตอำเภอห้างฉัตรตลอดจนเขตอำเภอเมืองในปัจจุบัน) พระนางจามเทวีได้ทรงรับฟังว่าสถานที่ที่เป็นสถานที่ที่เป็นมหามงคลอันอัศจรรย์ยิ่ง จึงให้คณะเสนาอำมาตย์ ไพร่พลจัดสร้าง”วอ”(เสลี่ยงคำ) ประดับประดาด้วยแก้ว ทองคำ วิจิตรอันงดงามขึ้นเพื่อใช้เดินทางโดยให้คนหามเดินทางไปสร้างที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุลูกสะบ้าหัวเข่าที่ภูเขาดังกล่าว สถานที่นี้เรียกว่า “พระธาตุคุดอยแล”(พระธาตุป้อมปอดคุดอยแล) หลังจากสร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วพระนางเจ้าจามเทวีได้มีพระราชประสงค์จะเสด็จต่อไปยังพระธาตุลำปางหลวงที่พำนักของเจ้าอนันตยศ ขณะที่กำลังจะเดินทางนั้นได้มีพ่อลัวะกอน ชาวชนบทอาศัยอยู่แถวนั้น ได้หาบเอาบอกไม้ป่า(ไม้ข้าวหลาม)ใส่ไม้ฝั้นและผลไม้ตามฤดูกาลโดยใช้กิ่งไม้ชะจาวเป็นไม้ต้นหาบ(ไม้คอน)เดินทางผ่านมา พระนางฯได้ทรงนำลัวะกอนร่วมเดินทางไปด้วยเพื่อนำเอาบอกไม้ป่าไปถวายเจ้าอนันตยศ ซึ่งหลังจากนำถวายแล้วได้นำเอากิ่งไม้ชะจาวทางปลายกิ่งปักลงดินและต้นไม้ชะจาวที่เห็นอยู่ในวัดพระธาตุลำปางหลวงจวบจนถึงปัจจุบันตั้งแต่นั้นมาชาวบ้านจึงเรียกหมู่บ้านนี้ติดปากว่า “บ้านวอ” และได้เรียกต่อกันมาหลายช่วงคนเลยเรียกเพี้ยนไปว่า “บ้านว้อ” และมีชาวบ้านได้ขยายที่อยู่จากบ้านว้อ ไปสร้างบ้านอยู่พื้นที่ใกล้เคียงกันทำให้เกิดหมู่บ้านขึ้นใหม่ที่เรียกชื่อว่า “หมู่บ้านว้อน้อย”จากนั้นชาวบ้านทั่วไปได้เรียก “บ้านว้อ” ว่า“บ้านว้อ หลวง” เพราะเป็นบ้านที่มีจำนวนประชากรมากกว่าและเกิดหมู่บ้านก่อน ปัจจุบันได้เปลี่ยนชื่อเรียกใหม่เป็น “บ้านวอแก้ว” จนกระทั่งถึงปัจจุบัน(ชุมชนวอแก้ว, 2560)

คำว่า “วอ” หมายถึง เสลียงที่มีลักษณะคล้ายบ้านเป็นรูปเรือนหลังคาทรงจั่วใช้คน
ห้ามในการเดินทาง

“แก้ว” หมายถึง สิ่งที่ใช้ประดับประดาตกแต่งให้สวยงาม มีลักษณะเป็น หินแข็งใส
ของที่หล่อหลอมด้วยเป็นทรายขาวสิ่งที่ดี สิ่งที่ย่อม (ที่มาของข้อมูล: จากหนังสือรับรองการ
สร้าง/บูรณปฏิสังขรพระธาตุเจดีย์วัดพระธาตุป้อมปอดออยแล เดือนสิงหาคม ๒๕๕๔ ของพระ
ครูรัตนสิทธิบวร เจ้าอาวาสวัดวอแก้ว เจ้าคณะตำบลวอแก้วและตำบลอกเล่าบันทึกของพ่อครู
อินโต ลือชัย ไม่ได้ระบุ วัน/เดือน/ปีในการบันทึกโดยมี ครูนภดล กักมาก ครูโรงเรียนบ้านวอ
แก้วเป็นผู้จดบันทึก)

6.2 ขนาดพื้นที่

พื้นที่หมู่บ้านทั้งหมดจำนวน 4,210 ไร่ แยกเป็น
พื้นที่อยู่อาศัย 1,221 ไร่ พื้นที่ทำเกษตร 2,989 ไร่

6.3 ลักษณะภูมิประเทศ

สภาพภูมิประเทศเป็นเหมือนแอ่งกระทะ มีภูเขาล้อมรอบด้านตะวันตกและด้านเหนือ
มีพื้นที่ราบเชิงเขาเป็นพื้นที่ในการเกษตร โดยมีความลาดเอียงจากทางทิศตะวันตกลงสู่ทิศ
ตะวันออกเฉียงใต้และทิศใต้ซึ่งเป็นที่ลุ่ม

6.4 ที่ตั้ง

บ้านวอแก้วอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอห้างฉัตร 10 กิโลเมตร และห่างจากอำเภอเมือง
ลำปาง 25 กิโลเมตร

6.5 อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อุทยานแห่งชาติดอยขุนตาล
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	บ้านหลายทุ่ง หมู่ที่ 4
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อุทยานแห่งชาติดอยขุนตาลและบ้านปางม่วง ตำบลห้างฉัตร
ทิศใต้	ติดต่อกับ	บ้านทุ่งตุ่น-แม่ติว หมู่ที่ 2

6.6 การท่องเที่ยวของชุมชนวอแก้ว

ชุมชนวอแก้วได้เปรียบทางด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว และวิถีชีวิตดั้งเดิม เพราะคนใน
ชุมชนยังคงดำเนินชีวิตที่ไม่หมุนไปตามกาลเวลา รวมถึงการสืบทอดประเพณีดั้งเดิมและภูมิ
ปัญญาดั้งเดิม ชุมชนวอแก้วมีแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีประวัติและเรื่องราวทาง
ประวัติศาสตร์เช่น วัดบัวบก วัดพระธาตุออยแล และวัดคู่บ้านคือ วัดบ้านวอแก้ว ทางชุมชนวอ
แก้วยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติเช่น น้ำตก อ่างเก็บน้ำแม่เปิบอีกด้วย นอกจากนี้ชุมชนวอ

แก้วยังมีความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เพราะชุมชนวอแก้วเป็นชุมชนวิถีการเกษตร คนในชุมชนประกอบอาชีพเกษตรเป็นหลัก แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้วมีหลากหลายเช่น ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ฟาร์มเกษตรโคนม สวนผัก แปลงทำนา ฟาร์มเห็ด เป็นต้น การท่องเที่ยวของชุมชนวอแก้วเคยได้รับรางวัลการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แต่ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากการไม่ต้องยอดของนโยบายชุมชน และจัดการการท่องเที่ยวไม่ตรงประเด็น ทำให้ชุมชนวอแก้วขาดการพัฒนาทางการท่องเที่ยวจนถึงปัจจุบัน

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นางอุสุตา เขมณะสิริ ดรุณี แก้วม่วง มานพ อารุง วาณี วัชรเกษตรลินธ์ และประภาศรี ตั้งศิริภรณ์ (2549) ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดสระบุรี ลพบุรี และชัยนาท” พบว่า แหล่งทำการเกษตรและแหล่งแปรรูปผลิตผลทางการเกษตรในจังหวัดที่ศึกษามีศักยภาพเพียงพอในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เนื่องจากมีกิจกรรมที่หลากหลาย อาทิ การทำสวนผลไม้ การเพาะเห็ด การเพาะปลูกพืชปลอดสารพิษ และการพัฒนาศักยภาพควรดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ได้แก่ การฝึกอบรมหรือให้ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว การอำนวยความสะดวกด้านคมนาคม ให้มีที่ให้คำปรึกษาด้านบรรจุภัณฑ์และการส่งเสริมการตลาด และการสนับสนุนเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้งภายในและภายนอกจังหวัด

วารุณี เกตุสะอาด ได้ศึกษาเรื่องการประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของพื้นที่เขตทวีวัฒนากรุงเทพมหานครผลการศึกษพบว่าแหล่งเกษตรกรรมที่มีผลการประเมิน ศักยภาพรวมในระดับสูงถึงร้อยละ 63 โดยมีศักยภาพสูงในด้านความเชื่อมโยงความใกล้กับ แหล่งท่องเที่ยวหลักด้านความปลอดภัยของแหล่งเกษตรกรรมและด้านสิ่งอำนวยความสะดวก พื้นฐานตามลำดับศักยภาพต่ำที่จะต้องปรับปรุงในด้านป้ายบอกทางเข้าชมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและด้านการบริการข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวด้านการจัดการด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว สำหรับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพบว่าควรได้รับการส่งเสริมการท่องเที่ยว ทั้งด้านความรู้และงบประมาณจากภาครัฐในการจัดตั้งศูนย์ประสานงานและการประชาสัมพันธ์แก่นักท่องเที่ยวการจัดการจัดหาพื้นที่ลานจอดรถห้องน้ำ การจัดทำป้ายบอกทางและสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น

ไบเฟิร์น วงษ์บัวงาม และमुखสุดา พูลสวัสดิ์ (2556) ได้ศึกษาเรื่องการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโครงการที่ได้รับรางวัลจากการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภาคการเกษตรในเขตกรุงเทพและปริมณฑลจำนวน 2 แห่ง มีวัตถุประสงค์

1. เพื่อประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของโครงการที่ได้รับรางวัลจากการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในเขตกรุงเทพและปริมณฑล 2. เพื่อสร้างเครือข่ายระหว่างนักวิจัยท่องเที่ยวเกี่ยวกับภาคประชาชน ภาคเกษตร และภาครัฐที่เกี่ยวข้องผลการวิจัยพบว่า จุดแข็งของทั้ง 2 แห่งคือการที่เกษตรกรมีความรู้ความชำนาญ มีประสบการณ์ในด้านการทำเกษตรทฤษฎีใหม่ ทำให้สวนเกษตรมีผลผลิตที่มีคุณภาพดีและเกษตรกรทั้งคู่ยังมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ให้ผู้อื่นนำไปปฏิบัติตามได้ แต่ยังขาดการบริการแก่นักท่องเที่ยว ในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น แหล่งที่นั่งพักผ่อน ห้องน้ำในสวนเกษตร และบุคลากรที่คอยดูแลให้ความรู้ กับนักท่องเที่ยว อีกทั้งพื้นที่เกษตรในบริเวณใกล้เคียงไม่ได้จัดตั้งเป็นเครือข่ายเพื่อการท่องเที่ยวแหล่งเกษตรกรรมทั้ง 2 แห่ง มีผลการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง คือมีคะแนน 2.24 และ 2.11 ตามลำดับ ซึ่งมีศักยภาพสูงสุดด้านศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเหมือนกัน และศักยภาพต่ำสุดด้านศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

พิมพา หิรัญกิตติ และคณะ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของนักท่องเที่ยวชาวไทย ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยว่า ควรจัดตั้ง ศูนย์บริการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวเป็นแหล่งซื้อสินค้าเกษตร/ผลิตชุมชนภัณฑ์ ควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการบริการการท่องเที่ยวแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมุ่งเหตุผลเหตุจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ ต้องการพักผ่อนหย่อนใจ คลายความเครียด ความสวยงามของสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของแหล่งเที่ยวนอกจากนี้ความพึงพอใจใน การท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้านสิ่งดึงดูดใจคือการดูแลรักษา สภาพแวดล้อมความเป็นธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว ส่วนพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยเฉลี่ยนักท่องเที่ยวเคยท่องเที่ยวเชิงเกษตรรวมครั้งนี้ จำนวน 4 ครั้ง โดยในแต่ละครั้งมีค่าใช้จ่ายต่ำกว่าหรือเท่ากับ 1,500 บาท โดยเดินทางแบบเช้าไป-เย็นกลับ มากกว่านักท่องเที่ยวพักค้างแรม ในการเดินทางแต่ละครั้ง โดยส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวชอบการท่องเที่ยวรูปแบบสวนผลไม้ รองลงมา คือรูปแบบเกษตรแบบผสมผสาน และรูปแบบไม้ดอกไม้ประดับ ตามลำดับ

รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร (2558) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อความยั่งยืน: โครงการหลวงปางดะ พบว่าศักยภาพชุมชนมีความพร้อมในการพัฒนา ด้านทรัพยากรท่องเที่ยวด้านการมีส่วนร่วม ซึ่งประกอบไปด้วยแหล่งท่องเที่ยวประเภทเกษตร และวิถีชีวิตท้องถิ่น ส่วนองค์ประกอบด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จะต้องมีการพัฒนาต่อไป โดยแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนควร

มุ่งเน้น 1) ต้องจัดในรูปแบบของกิจกรรมชุมชน การบริหารงานต้องมีความโปร่งใส มีกฎเกณฑ์ระเบียบที่ยอมรับและรับรู้กันโดยทั่ว สามารถตรวจสอบได้ มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารเป็นระยะเพื่อไม่ให้เกิดการผูกขาดอำนาจ 2) พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างยั่งยืนให้เหมาะสม โดยส่งเสริมให้มีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่หลากหลาย หาเอกลักษณ์หรือจุดเด่นของชุมชน รูปแบบเชิงเกษตรเฉพาะตัวให้เป็นเอกลักษณ์ของชุมชน ทั้งในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อสร้างความแตกต่างกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 3) แสวงหาโอกาสในการขยายตลาดเพื่อเพิ่มรายได้ โดยเฉพาะตลาดในประเทศและขยายเครือข่ายการตลาดจากตลาดในประเทศและต่างประเทศ

ศิรินันท์ พงษ์นิรันดร โอษฐ์ญา บัณฑิต และชัชชญา ยอดสุวรรณ (2559) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัย พบว่า 1) สิ่งดึงดูดใจด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งอำนวยความสะดวกที่มีให้บริการอย่างเพียงพอและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้อย่างรวดเร็วและสะดวก เป็นปัจจัยที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในพื้นที่ 2) ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวในปัจจุบันมีทรัพยากรท่องเที่ยว 2 ประเภท ได้แก่ ทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติและทรัพยากรท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีสิ่งอำนวยความสะดวกครบ คือ ที่พักแรม ร้านอาหาร และธุรกิจนำเที่ยว แต่รถรับจ้าง/รถโดยสารมีให้บริการค่อนข้างน้อย อีกทั้งในขณะนี้พื้นที่มีปัญหาเกี่ยวกับการบุกรุกที่ดินโดยภาคเอกชนแต่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่กลับมีความพึงพอใจต่อการให้บริการ ด้านทางท่องเที่ยวในระดับมาก 3) แนวทางในการจัดการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ ด้านทรัพยากรท่องเที่ยวควรออกระเบียบข้อบังคับเพื่อเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ควรจัดระบบคมนาคมและการสัญจรให้ชัดเจน พร้อมกับทำป้ายบอกทางให้ถูกต้องและติดตั้งเป็นระยะ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ควรจัดให้มีการบริการที่ครอบคลุมและทั่วถึง ด้านความปลอดภัยควรจัดระบบรักษาความปลอดภัยในแต่ละแหล่งท่องเที่ยว ด้านความสามารถในการรองรับของพื้นที่ควรทำการศึกษาขีดความสามารถในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งเพื่อให้ง่ายต่อการบริหารจัดการ และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนควรให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการแหล่งท่องเที่ยว โดยการจัดตั้ง เป็นคณะกรรมการดำเนินการวางแผน การกำหนดแนวปฏิบัติการติดตามและประเมินผลการดำเนินการต่าง ๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวในพื้นที่

พัชรินทร์ จึงประวัติ (2560) ศึกษาเรื่อง “ความต้องการของชุมชนในการพัฒนาศักยภาพเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาตลาดคลองสวนร้อยละอำเภอบางป่อ จังหวัดสมุทรปราการ” การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการ

ของชุมชนในการพัฒนาศักยภาพเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในตลาดคลองสวน ร้อยปีและศึกษาแนวทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนในตลาดคลองสวนร้อยปีผลการวิจัยพบว่า คนในชุมชนคลองสวนมีความต้องการพัฒนาศักยภาพชุมชนต่อการจัดการการท่องเที่ยว ได้แก่ มีการจัดระบบจราจร โดยมีป้ายบอกทางที่ชัดเจน และติดตั้งป้ายบอกทางเพิ่มเติม มีที่นั่งพักผ่อนให้กับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ มีมาตรการรักษาความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ และมีการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ส่วนการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่คนในชุมชนคลองสวนต้องการพัฒนา ได้แก่ คนในชุมชนมีการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับความรู้ด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว มีการจัดกิจกรรมที่สร้างการรับรู้และความเข้าใจในวิถีชีวิตวัฒนธรรมท้องถิ่น และระบบนิเวศแก่คนในชุมชน และนักท่องเที่ยวได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้วิถีชุมชน หรือกิจกรรมประจำวันของชุมชน ซึ่งเป็นการแสดงภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ในเรื่องของการมีส่วนร่วมของชุมชนพบว่า ในด้านการวางแผน คือ ได้เข้าร่วมประชุมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้านการดำเนินการ คือ ได้ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตดั้งเดิม และประเพณีของคนในท้องถิ่น ด้านการใช้ประโยชน์คือ มีรายได้จากการท่องเที่ยวเช่น การขายอาหาร สินค้าพื้นเมือง การนำเที่ยว การแสดงศิลปะพื้นเมืองของที่ระลึก ด้านประเมินผลและติดตามผล คือ มีส่วนร่วมในการติดตาม พร้อมหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืน ทั้งนี้คนในชุมชนต้องการพัฒนาแบบค่อยเป็นค่อยไป ปรับเปลี่ยนไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม แต่ยังคงไว้ซึ่งวิถีชีวิตดั้งเดิม และยังต้องการพัฒนาศักยภาพของตนเองโดยการอบรมหลักสูตรด้านอาชีพ ด้านอาสาสมัคร ภาครัฐและด้านภาษา เพื่อพัฒนาตลาดคลองสวนร้อยปีให้เกิดความยั่งยืน

มณีรัตน์ ธีรพันธุ์เสถียร (2562) ได้ศึกษาเรื่องศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตร: กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนเกษตรเพื่อสุขภาพบ้านปัทวี อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี พบว่า 1) บริบททางกายภาพทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรพบว่า ชุมชนมีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมในการเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้เชิงเกษตรของชุมชนและกลุ่มวิสาหกิจมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนภายในและภายนอกจังหวัดจันทบุรี มีการจัดการระบบและแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน 2) การมีส่วนร่วมของวิสาหกิจชุมชนเกษตรเพื่อสุขภาพบ้านปัทวีพบว่า คนในชุมชนส่วนใหญ่มีเวลาที่ไม่ตรงกัน จึงยังขาดการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมบางกิจกรรม และยังจำกัดอยู่เฉพาะสมาชิกภายในกลุ่มวิสาหกิจเท่านั้น 3) ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนพบว่าศักยภาพด้านความรู้วิสาหกิจชุมชนให้

ความสำคัญและพร้อมที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีทรัพยากร ธรรมชาติและสวนเกษตร ไม้ผลที่หลากหลาย ศักยภาพด้านการจัดการงบประมาณมีงบประมาณที่จำกัด ศักยภาพด้านการจัดการผลผลิต มีการแปรรูปและเพิ่มมูลค่าโดยจัดทำเป็นผลิตภัณฑ์ของชุมชน ศักยภาพด้านการถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชน ชุมชนยังขาดเรื่องสื่อในการประชาสัมพันธ์ กิจกรรมต่าง ๆ และศักยภาพด้านการจัดกิจกรรมเชิงเกษตร การจัดกิจกรรมทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมมากขึ้น ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย ทำให้คนในชุมชนได้ตระหนักและเห็นถึงความสำคัญ ของทรัพยากรที่มีเรียนรู้ร่วมกันในการมีส่วนร่วมของกิจกรรม สร้างความเป็นมิตรภาพที่ดีต่อกันทำให้มีการวางแผนการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนที่มีแบบแผน และกระบวนการเรียนรู้ การจัดการมากขึ้น ส่งผลให้คนในชุมชนมีรายได้และมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

ทิวาวรรณ ศิริเจริญ กันทา (2563) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ อำเภอโนนหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า 1) บริบทชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ มีความโดดเด่นในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติจุดชมวิว การจัดกิจกรรมท่องเที่ยว อีกทั้งยังสามารถเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ได้อีกหลากหลายแห่ง 2) ชุมชนให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมกิจกรรมและมีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนเป็นอย่างดี แต่ในด้านการบริหารจัดการและการกระจายรายได้ยังคงเป็นปัญหาหลักของชุมชน ดังนั้นเพื่อการนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน จึงต้องคำนึงถึงการพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวที่มีส่วนช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวสร้างจิตสำนึกที่ดี ประสพการณ์ที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว และจะต้องคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชุมชน

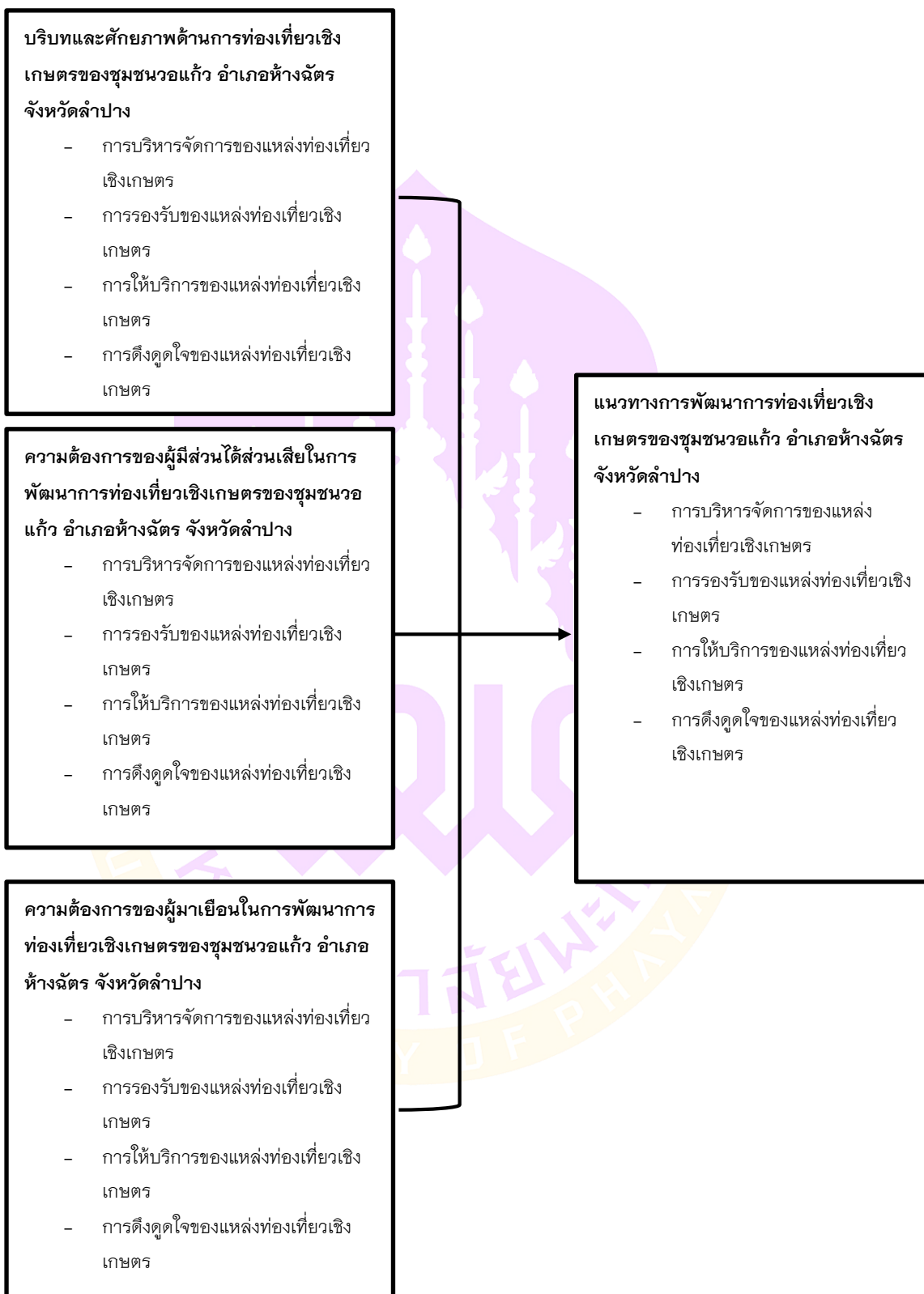
ทั้งนี้หน่วยงานภาครัฐควรเป็นตัวกลางในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว การกระจายรายได้และผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม จึงกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมดเป็นกระบวนการสำคัญที่จะนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้สำเร็จ

เปรมปรีดา ทองลา และเพ็ญศิริ สมารักษ์ (2563) ศึกษาเรื่อง “ศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดจันทบุรี” งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) สำรวจแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 2) ศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 3) เสนอมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมกับจังหวัดจันทบุรี และ 4) เสนอแนวทางพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดจันทบุรี เก็บข้อมูลจากการสำรวจเชิงพื้นที่ประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร สัมภาษณ์ และประชุมกลุ่มย่อย จากนั้นทำการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อเสนอแนวทางพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่า

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดจันทบุรี ทั้งหมด 14 แห่ง มีศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดจันทบุรี ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพในระดับดี โดยมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมกับจังหวัดจันทบุรีประกอบด้วยศักยภาพการบริหารจัดการ ศักยภาพการรองรับ ศักยภาพการให้บริการ ศักยภาพการดึงดูดใจ และศักยภาพด้านคุณค่า สำหรับแนวทางในการพัฒนาศักยภาพ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ควรเน้นการให้ความรู้ สร้างประสบการณ์แปลกใหม่ และสร้างเครือข่าย

จากแนวคิดและผลงานวิจัยต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีองค์ประกอบหลายด้าน ทั้งองค์ประกอบด้านพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว องค์ประกอบของชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การจะพัฒนาและดำเนินการท่องเที่ยวจะประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับการวางแผนพัฒนาที่ถูกต้องประเด็นปัญหา ทั้งนี้ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาถือเป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญในการสนับสนุนทั้งด้านนโยบาย และด้านงบประมาณในการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเน้นการทำงานร่วมกันในทุกภาคส่วนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยต่าง ๆ ข้างต้นนั้น ผู้วิจัยจะนำมาเป็นข้อมูลในการกำหนดกรอบแนวทางการศึกษาวิจัยและการวิเคราะห์ผลการศึกษาในครั้งนี้

กรอบแนวคิดงานวิจัย

ภาพ 2 กรอบแนวคิดงานวิจัย

จากกรอบแนวคิดการวิจัยกรอบที่ 1 กรอบที่ 2 และ กรอบที่ 3 เพื่อนำไปสู่กรอบแนวคิดที่ 4 นั้น จากการศึกษาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และความต้องการของผู้มาเยือนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว เพื่อนำไปสู่แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้วยฉัตร จังหวัดลำปาง จะต้องทำการศึกษาจากองค์ประกอบมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งประกอบไปด้วย ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร รวมไปถึงศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้มาเยือนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว เพื่อที่จะได้ทราบถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้วมีศักยภาพได้มาตรฐานหรือไม่ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนและผู้มาเยือนมีความต้องการที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนวอแก้วเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรลักษณะแบบไหน และควรพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนอย่างไรและส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชนเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ศึกษาบริบทและศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง
2. ศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง
3. ศึกษาความต้องการของผู้มาเยือนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง
4. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

ระเบียบวิธีการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1: ศึกษาบริบทและศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

1. การกำหนดกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง จำนวน 10 คน ทำการประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ได้แก่

1. ผู้นำชุมชนวอแก้ว ซึ่งดำรงตำแหน่งผู้นำชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง มามากกว่า 3 ปี จำนวน 1 คน

2. คณะกรรมการชุมชนวอแก้ว ซึ่งดำรงตำแหน่งนี้ติดต่อกันมามากกว่า 3 ปี และเป็นบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง จำนวน 1 คน

3. ชาวบ้านในชุมชนวอแก้ว ซึ่งเป็นบุคคลที่มีภูมิลำเนาและอาศัยอยู่ในชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง และ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนมากกว่า 3 ปี จำนวน 1 คน

4. ผู้ประกอบการในชุมชนวอแก้ว ซึ่งเป็นบุคคลที่ประกอบธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวภายในชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง มามากกว่า 3 ปี จำนวน 2 คน

5. ผู้นำเที่ยวของชุมชนวอแก้ว ซึ่งเป็นบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำเที่ยวภายในชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง มามากกว่า 3 ปี จำนวน 1 คน

6. เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลวอแก้ว ซึ่งเป็นบุคลากรทางภาครัฐขององค์การบริหารส่วนตำบลวอแก้ว ที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง และดำรงตำแหน่งนี้มามากกว่า 3 ปี จำนวน 1 คน

7. เจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนอำเภอห้างฉัตร ซึ่งเป็นบุคลากรทางภาครัฐที่ทำหน้าที่ประสานงานระหว่างชุมชนวอแก้วกับหน่วยงานทางราชการในด้านพัฒนาการท่องเที่ยวและดำรงตำแหน่งนี้มามากกว่า 3 ปี จำนวน 1 คน

8. เจ้าหน้าที่ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดลำปาง ซึ่งเป็นบุคลากรทางภาครัฐของสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดลำปางที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปาง และดำรงตำแหน่งนี้มามากกว่า 3 ปี จำนวน 1 คน

9. ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในด้านการซึ่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีประสบการณ์มากกว่า 3 ปี จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ คือแบบสัมภาษณ์โดยมีลักษณะเป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อสัมภาษณ์ภาครัฐ ภาคเอกชน และตัวแทนชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยมีขั้นตอนจัดทำเครื่องมือดังต่อไปนี้

2.1.1 พัฒนาและสร้างแบบสัมภาษณ์ ที่มีลักษณะแบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) โดยประยุกต์มาจากแบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งมีโครงสร้างมาจากการทบทวนวรรณกรรม ด้านบริบท แนวคิดและทฤษฎี ร่วมกับการลงสำรวจพื้นที่ก่อนการศึกษาและสัมภาษณ์เชิงลึก

2.1.2 นำร่างแบบสัมภาษณ์ลักษณะแบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) เข้ารับการตรวจสอบจากประธานที่ปรึกษาและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและตรวจสอบความครอบคลุมประเด็นของเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ตรงนี้ต้องมีการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์ คือหา IOC โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้ประเมิน 3 ท่าน

2.1.3 นำร่างแบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเข้ารับการตรวจสอบจากประธานที่ปรึกษาและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความ

ถูกต้องและตรวจสอบความครอบคลุมประเด็นของเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ได้แก่ ด้านศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านศักยภาพในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยจะแบ่งแบบสัมภาษณ์และแบบประเมินศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับชุมชนวอแก้ว

ส่วนที่ 2 การประเมินศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปางโดยใช้แบบประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกรมการท่องเที่ยว มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบ แบบประเมินศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ใน 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1. ศักยภาพการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
2. ศักยภาพในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
3. ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร
4. ศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

3. การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ

การทดสอบค่าความเที่ยงตรง ผู้วิจัยนำแบบประเมินที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญทางด้านการท่องเที่ยว เพื่อความถูกต้อง โดยใช้เกณฑ์การหาความตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งทำโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางการท่องเที่ยวประเมิน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

ดังนั้น จะกำหนดระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการทดสอบเครื่องมือแบบประเมิน โดยแบ่งเป็น 2 ระดับ ซึ่งแต่ละระดับมีค่า (Index of Item Objective Congruence: IOC) ดังนี้

0.0–0.49 หมายถึง ควรปรับปรุง/ไม่เหมาะสม

0.50–1.00 หมายถึง เหมาะสม/เห็นด้วย/ใช้ได้

โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวจำนวน 3 ท่าน ประเมินดัชนีและความสอดคล้องของข้อมูลประเด็นคำถามในแบบประเมิน โดยค่า (Index of Item Objective Congruence: IOC) ควรมากกว่า 0.5 ขึ้นไป ถือว่า (Index of Item Objective Congruence: IOC) อยู่ในระดับความเหมาะสม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากภาครัฐและภาคเอกชน

4.2 ลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลบริบทพื้นที่ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-dept Interview) และประเมินศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง โดยประยุกต์ใช้ประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกรมการท่องเที่ยวเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ต้องการอย่างครบถ้วนจากภาครัฐและภาคเอกชน

4.3 นำข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ภาครัฐและภาคเอกชนมาสรุปและแปลผล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนตามวัตถุประสงค์

5.2 ใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) ตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 คน

5.3 ใช้ข้อมูลเชิงสถิติในการวิเคราะห์แบบประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง โดยนำเสนอเป็นตารางแจกแจงค่าเฉลี่ย ซึ่งมีเกณฑ์การแปลผลระดับคะแนนดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง ระดับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง อยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง ระดับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง อยู่ในระดับมาก

คะแนน 3 หมายถึง ระดับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง อยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง ระดับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง อยู่ในระดับน้อย

คะแนน 1 หมายถึง ระดับศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้วอำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

โดยสามารถนำมาคำนวณหาอันตรภาคชั้นได้จากสูตรดังนี้

$$\text{ความกว้างอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$N = \frac{5-1}{5}$$

$$= 0.80$$

ดังนั้น ค่าความกว้างอันตรภาคชั้นของคะแนน = 0.80

หลังจากการคำนวณช่วงความกว้างของอันตรภาคชั้นดังกล่าวแล้ว จึงนำค่าที่ได้จากการคำนวณมาแบ่งเป็นระดับศักยภาพ 5 ระดับดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.80 หมายถึง ระดับศักยภาพน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.81–2.60 หมายถึง ระดับศักยภาพน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.61–3.40 หมายถึง ระดับศักยภาพปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41–4.20 หมายถึง ระดับศักยภาพมาก

ค่าเฉลี่ย 4.21–5.00 หมายถึง ระดับศักยภาพมากที่สุด

ระเบียบวิธีการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2: ศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

1. การกำหนดกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว

อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง จำนวน 111 คน

โดยใช้วิธีเลือกสุ่มแบบบังเอิญเนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่ไม่แน่นอนจึงใช้สูตรของ Cohen (1988) ในการหาจำนวนประชากร จากสูตร

$$n = \frac{\lambda}{f^2}$$

เมื่อ $f^2 = \frac{R^2}{(1-R^2)}$

ดังนั้น $n = \frac{\lambda(1-R^2)}{R^2}$

โดยที่ n แทน สัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยจะสุ่ม

λ แทน ค่าที่ได้จากการเปิดตาราง λ table โดยการกำหนดค่า power ค่า
นัยสำคัญ (λ) และจำนวนตัวแปรที่ศึกษาในงาน

f^2 แทน ค่าขนาดอิทธิพล (effect size หรือ ES)

โดยผลที่ได้จากการกำหนดค่า power ที่ 0.95 ค่าระดับนัยสำคัญ (α) ที่ 0.05 รวมไปถึงจำนวนตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ 2 ตัวแปรและค่า effect size ที่ 0.3 ทำให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

2.1 **แบบสอบถาม** ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียภายในชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

ส่วนที่ 2 ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

โดยใช้ประเด็นหัวข้อคำถามเกี่ยวกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ประกอบด้วย

1. การบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว
2. การรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว
3. การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว
4. การดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว

3. การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ

การทดสอบค่าความเที่ยงตรง ผู้วิจัยนำแบบประเมินที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญทางด้านการท่องเที่ยว เพื่อความถูกต้อง โดยใช้เกณฑ์การหาความตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งทำโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางการท่องเที่ยวประเมิน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

ดังนั้น จะกำหนดระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการทดสอบเครื่องมือแบบประเมิน โดยแบ่งเป็น 2 ระดับ ซึ่งแต่ละระดับมีค่า (Index of Item Objective Congruence: IOC) ดังนี้

0.0–0.49 หมายถึง ควรปรับปรุง/ไม่เหมาะสม

0.50–1.00 หมายถึง เหมาะสม/เห็นด้วย/ใช้ได้

โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวจำนวน 3 ท่าน ประเมินดัชนีและความสอดคล้องของข้อมูลประเด็นคำถามในแบบประเมิน โดยค่า (Index of Item Objective Congruence: IOC) ควรมากกว่า 0.5 ขึ้นไป ถือว่า (Index of Item Objective Congruence: IOC) อยู่ในระดับความเหมาะสม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

กลุ่มเป้าหมายประเภทผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยสุ่มแบบความบังเอิญ จำนวน 111 ชุด หลังจากนั้นรวบรวมแบบสอบถามที่ได้แล้วนำมาตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับ และเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่ข้อมูลไม่สมบูรณ์เพื่อให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนด เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการทำวิจัยในครั้งนี้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนตามวัตถุประสงค์

5.2 ใช้ข้อมูลเชิงสถิติในการวิเคราะห์ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง โดยนำเสนอเป็นตารางแจกแจงค่าเฉลี่ย ซึ่งมีเกณฑ์การแปลผลระดับคะแนนดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง ระดับความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้วอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง ระดับความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้วอยู่ในระดับมาก

คะแนน 3 หมายถึง ระดับความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้วอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง ระดับความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้วอยู่ในระดับน้อย

คะแนน 1 หมายถึง ระดับความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้วอยู่ในระดับน้อยที่สุด

โดยสามารถนำมาคำนวณหาอันตรภาคชั้นได้จากสูตรดังนี้

$$\text{ความกว้างอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$N = \frac{5-1}{5}$$

$$= 0.80$$

ดังนั้น ค่าความกว้างอันตรภาคชั้นของคะแนน = 0.80

หลังจากการคำนวณช่วงความกว้างของอันตรภาคชั้นดังกล่าวแล้ว จึงนำค่าที่ได้จากการคำนวณมาแบ่งเป็นระดับศักยภาพ 5 ระดับดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.80 หมายถึง ระดับความต้องการน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.81–2.60 หมายถึง ระดับความต้องการน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.61–3.40 หมายถึง ระดับความต้องการปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41–4.20 หมายถึง ระดับความต้องการมาก

ค่าเฉลี่ย 4.21–5.00 หมายถึง ระดับความต้องการมากที่สุด

ระเบียบวิธีการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3: ศึกษาความต้องการของผู้มาเยือนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

1. การกำหนดกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.1 ผู้มาเยือนในชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัด จำนวน 111 คน

โดยใช้วิธีเลือกสุ่มแบบบังเอิญเนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่ไม่แน่นอนจึงใช้สูตรของ Cohen (1988) ในการหาจำนวนประชากร จากสูตร

$$n = \frac{\lambda}{f^2}$$

เมื่อ $f^2 = \frac{R^2}{(1-R^2)}$

ดังนั้น $n = \frac{\lambda(1-R^2)}{R^2}$

โดยที่ n แทน สัดส่วนของประชากรที่ผู้วิจัยจะสุ่ม

λ แทน ค่าที่ได้จากการเปิดตาราง λtable โดยการกำหนดค่า power ค่า
นัยสำคัญ (λ) และจำนวนตัวแปรที่ศึกษาในงาน

f² แทน ค่าขนาดอิทธิพล (effect size หรือ ES)

โดยผลที่ได้จากการกำหนดค่า power ที่ 0.95 ค่าระดับนัยสำคัญ (α) ที่ 0.05 รวมไปถึงจำนวนตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ 2 ตัวแปรและค่า effect size ที่ 0.3 ทำให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างนี้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

2.1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามผู้มาเยือนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง 4 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้มาเยือนชุมชนวอแก้ว

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการเดินทางมาเยือน

ส่วนที่ 3 ความต้องการของผู้มาเยือนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

โดยใช้ประเด็นหัวข้อคำถามเกี่ยวกับความต้องการของผู้มาเยือนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ประกอบด้วย

1. การบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว
2. การรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว
3. การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว
4. การดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว

3. การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ

การทดสอบค่าความเที่ยงตรง ผู้วิจัยนำแบบประเมินที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญทางด้านการท่องเที่ยว เพื่อความถูกต้อง โดยใช้เกณฑ์การหาความตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งทำโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทางการท่องเที่ยวประเมิน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

ดังนั้น จะกำหนดระดับความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการทดสอบเครื่องมือแบบประเมิน โดยแบ่งเป็น 2 ระดับ ซึ่งแต่ละระดับมีค่า (Index of Item Objective Congruence: IOC) ดังนี้

0.0-0.49 หมายถึง ควรปรับปรุง/ไม่เหมาะสม

0.50-1.00 หมายถึง เหมาะสม/เห็นด้วย/ใช้ได้

โดยมีผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวจำนวน 3 ท่าน ประเมินดัชนีและความสอดคล้องของข้อมูลประเด็นคำถามในแบบประเมิน โดยค่า (Index of Item Objective Congruence: IOC) ควรมากกว่า 0.5 ขึ้นไป ถือว่า (Index of Item Objective Congruence: IOC) อยู่ในระดับความเหมาะสม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

กลุ่มเป้าหมายประเภทผู้มาเยือนโดยสุ่มแบบความบังเอิญ จำนวน 111 ชุด หลังจากนั้นรวบรวมแบบสอบถามที่ได้แล้วนำมาตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับ และเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่ข้อมูลไม่สมบูรณ์เพื่อให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนด เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการทำวิจัยในครั้งนี้

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนตามวัตถุประสงค์

5.2 ใช้ข้อมูลเชิงสถิติในการวิเคราะห์ความต้องการของผู้มาเยือนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง โดยนำเสนอเป็นตารางแจกแจงค่าเฉลี่ย ซึ่งมีเกณฑ์การแปรผลระดับคะแนนดังนี้

คะแนน 5 หมายถึง ระดับความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้วอยู่ในระดับมากที่สุด

คะแนน 4 หมายถึง ระดับความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้วอยู่ในระดับมาก

คะแนน 3 หมายถึง ระดับความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้วอยู่ในระดับปานกลาง

คะแนน 2 หมายถึง ระดับความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้วอยู่ในระดับน้อย

คะแนน 1 หมายถึง ระดับความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้วอยู่ในระดับน้อยที่สุด

โดยสามารถนำมาคำนวณหาอันตรภาคชั้นได้จากสูตรดังนี้

$$\text{ความกว้างอันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}}$$

$$N = \frac{5-1}{5}$$

$$= 0.80$$

ดังนั้น ค่าความกว้างอันตรภาคชั้นของคะแนน = 0.80

หลังจากการคำนวณช่วงความกว้างของอันตรภาคชั้นดังกล่าวแล้ว จึงนำค่าที่ได้จากการคำนวณมาแบ่งเป็นระดับศักยภาพ 5 ระดับดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00–1.80 หมายถึง ระดับความต้องการน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.81–2.60 หมายถึง ระดับความต้องการน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.61–3.40 หมายถึง ระดับความต้องการปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.41–4.20 หมายถึง ระดับความต้องการมาก

ค่าเฉลี่ย 4.21–5.00 หมายถึง ระดับความต้องการมากที่สุด

ระเบียบวิธีการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4: เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ผู้วิจัยใช้วิธีการประชุมแบบกลุ่มย่อย (Focus Group) ในการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็น ข้อเสนอแนะ และความต้องการของภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนที่มีส่วนร่วมโดยตรง เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้เหมาะสมกับพื้นที่ชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การกำหนดกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) คือ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการท่องเที่ยว ตัวแทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และตัวแทนจากชุมชนวอแก้ว จำนวนทั้งหมด 15 คน ได้แก่

1. ประธานชุมชนวอแก้ว จำนวน 1 คน
2. รองประธานชุมชนวอแก้ว จำนวน 1 คน
2. ตัวแทนคณะกรรมการชุมชนวอแก้ว จำนวน 2 คน
3. ตัวแทนจากคนในชุมชนชุมชนวอแก้ว จำนวน 5 คน
4. ตัวแทนผู้ประกอบการในชุมชนวอแก้ว จำนวน 2 คน
5. ตัวแทนท่องเที่ยวชุมชนวอแก้ว จำนวน 3 คน
6. เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลวอแก้ว จำนวน 1 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) ในประเด็นพูดคุยในประเด็นต่อไปนี้

- 1.1 การบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว
- 1.2 การรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว
- 1.3 การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว
- 1.4 การดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บมูลจากวัตถุประสงค์ที่ 1 วัตถุประสงค์ที่ 2 และ วัตถุประสงค์ที่ 3 มาสรุปผล การศึกษา และนำเสนอประเด็นที่สำคัญโดยการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)

4. การตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบข้อมูล โดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) คือ การตรวจสอบด้านความถูกต้องของข้อมูล จากแหล่งเวลา บุคคล และสถานที่ โดยสัมภาษณ์ เรื่องเดียวกันจากบุคคลในช่วงเวลาที่ต่างกัน สัมภาษณ์เรื่องเดียวกันจากหลายกลุ่มตัวอย่าง และสังเกตในเรื่องเดียวกันจากหลายๆ สถานที่ การตรวจสอบด้านวิธีรวบรวมข้อมูลคือการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม การรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การจัดประชุม และจากเอกสาร ในเรื่องเดียวกันมาวิเคราะห์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน มีความสมบูรณ์ตรงกับความ เป็นจริงมากที่สุด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่ได้มาตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากสิ่งที่เป็นด้วยการวิเคราะห์เชิง เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์นำเข้ามาเข้าสู่ขั้นตอนการเสนอ แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ซึ่ง จะมีการนำข้อมูลจากการศึกษาบริบทชุมชนวอแก้ว การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิง เกษตรชุมชนวอแก้ว ศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง เกษตรของชุมชนวอแก้ว นำมารวมกันเพื่อวิเคราะห์หาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง เกษตรให้เหมาะสมกับพื้นที่ชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

บทที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนอ่าวแก้ว อำเภอห้วยฉัตร จังหวัดลำปาง นำเสนอตามวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาบริบทและศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนอ่าวแก้ว อำเภอห้วยฉัตร จังหวัดลำปาง
2. ศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนอ่าวแก้ว อำเภอห้วยฉัตร จังหวัดลำปาง
3. ศึกษาความต้องการของผู้มาเยือนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนอ่าวแก้ว อำเภอห้วยฉัตร จังหวัดลำปาง
4. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนอ่าวแก้ว อำเภอห้วยฉัตร จังหวัดลำปาง

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาบริบทและศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนอ่าวแก้ว อำเภอห้วยฉัตร จังหวัดลำปาง

ผู้วิจัยได้ศึกษาบริบทและศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนอ่าวแก้ว อำเภอห้วยฉัตร จังหวัดลำปาง โดยเก็บข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์และแบบประเมินจำนวน 10 ชุดจากผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนอ่าวแก้ว จำแนกผลการศึกษาได้ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนอ่าวแก้ว

ผลการวิจัย พบว่า ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนอ่าวแก้ว มีเพศชายมากกว่าเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 60.00 และมีอายุอยู่ในช่วง 61 ปีขึ้นไปมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 50.00 และน้อยที่สุดอยู่ในช่วงอายุ 51-60 ปีคิดเป็นร้อยละ 30.00 และ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.00 ดังตารางที่ 1

ตาราง 1 แสดงจำนวนและร้อยละผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว จำแนกตามเพศและอายุ

รายการ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	6	60.00
หญิง	4	40.00
รวม	10	100.00
2. อายุ		
41-50 ปี	5	50.00
51-60 ปี	3	30.00
61 ปี ขึ้นไป	2	20.00
รวม	10	100.00

ส่วนที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว

ด้านบริบทพื้นที่และข้อมูลทั่วไป

การศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว พบว่า ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นว่า ชุมชนวอแก้วเป็นชุมชนเล็ก ๆ ในอำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง อยู่ไม่ไกลจากถนนสายหลัก เดินทางเข้าถึงสะดวกสบาย พื้นที่ของชุมชนวอแก้ว เป็นเหมือนแอ่งกระทะ มีภูเขาล้อมรอบด้านตะวันตกและด้านเหนือ มีพื้นที่ราบเชิงเขา สภาพอากาศไม่ร้อนมาก ทรัพยากรและแหล่งธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ชาวบ้านส่วนใหญ่จึงมีอาชีพเกษตรกร วิถีชีวิตของชาวชุมชนวอแก้วประกอบไปด้วยความดั้งเดิมที่เรียบง่าย ไม่หมุนไปตามกาลเวลาและยุคสมัย แต่พร้อมที่จะรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ชาวบ้านเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มิไมตรีจิตที่ดี ภายในชุมชนวอแก้วยังมีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญทางประวัติศาสตร์และประเพณีทางวัฒนธรรมที่ยังหลงเหลือและสืบทอดกันมาถึงปัจจุบันรวมถึงแหล่งทำการเกษตรที่สำคัญของจังหวัดลำปาง ไม่ว่าจะเป็นนาข้าวอินทรีย์ ปลูกหญ้าและพืชเศรษฐกิจ เลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจ และมีแหล่งเรียนรู้ทางเกษตรอื่น ๆ จะปฏิเสธไม่ได้เลยว่า ชุมชนนี้เหมาะแก่การพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตรแห่งใหม่ของจังหวัดลำปาง ในส่วนของการท่องเที่ยวสถานการณ์การท่องเที่ยวของชุมชน

ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเป็นเสียงเดียวกันว่า ชุมชนวอแก้วเคยจัดทำโครงการท่องเที่ยว โดยชุมชนมาก่อน แต่ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

ผู้นำชุมชนวอแก้ว และเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาชุมชนวอแก้ว พร้อมด้วยผู้เชี่ยวชาญ ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ให้ความเห็นว่าการที่การท่องเที่ยวของชุมชนวอแก้วไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากปัจจัยหลาย ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการจัดการบริหาร ในด้านนี้ การเปลี่ยนถ่ายตำแหน่งของผู้บริหารและความร่วมมือของชาวบ้าน เนื่องจากชาวบ้าน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและความรู้ด้านการท่องเที่ยวไม่เพียงพอ จึงทำให้คำว่าการท่องเที่ยว ได้หายไปจากชุมชนวอแก้ว ที่ในปัจจุบัน การท่องเที่ยวมีบทบาทมากในการใช้ ชีวิตและนโยบายของภาครัฐ ทำให้ชุมชนได้รับแรงกระตุ้นในด้านการท่องเที่ยวมากขึ้น แต่ชุมชน ไม่พร้อมเนื่องจากขาดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และผลประโยชน์ในรูปแบบต่าง ๆ ทำให้การท่องเที่ยวของชุมชนยังไม่เติบโตมากพอ ที่สำคัญคือ การจัดการท่องเที่ยวไม่เหมาะสมกับพื้นที่ เนื่องจากเป็นพื้นที่ของแหล่งเกษตรกรรม ดังนั้นควรพัฒนาชุมชนสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผู้ประกอบการในชุมชนวอแก้วให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า แหล่งทำการเกษตรของ ชุมชนที่มีโดดเด่น ประกอบด้วย ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ฟาร์มโคนม แปลงนาข้าว อินทรี สวนพีชไร่ และศูนย์เรียนรู้วิถีชาวบ้าน

ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของชุมชนวอแก้ว พบว่า ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นว่า การกำหนดโครงสร้างการบริหารจัดการ ด้านการท่องเที่ยวในชุมชน โดยมีความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนเป็นสิ่งที่ต้อง จัดการเป็นอันดับต้น ๆ รวมไปถึงวางแผนจัดทำแผนการบริหารงานด้านต่าง ๆ การสร้าง เครือข่ายการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ และที่สำคัญคือการจัดสรรพื้นที่อย่างเป็นระบบเพื่อ รองรับการท่องเที่ยวของชุมชน

ผู้นำชุมชนวอแก้ว คณะกรรมการชุมชน และผู้ประกอบการในชุมชน มีความเห็น เพิ่มเติมดังนี้ เนื่องจากถ้ามีการกำหนดโครงสร้างการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเป็น ส่วน ๆ โดยการเชิญผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งภาครัฐ เอกชน และคนในชุมชนมาเป็นหนึ่งในผู้ร่วม จัดการด้านการท่องเที่ยวของชุมชนวอแก้ว จะทำให้ได้ทราบถึงตัวบุคคลและหน้าที่ที่ชัดเจนและ เกิดการแลกเปลี่ยนกันมากขึ้น เรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญมากในการตัดสินใจในการร่วมมือบริหาร ด้านต่าง ๆ ภายในชุมชน ผลประโยชน์จะเป็นประเด็นแรกที่ถูกยกมาเสวนาทุกครั้งเมื่อมีการ ประชุม ในส่วนของการบริหารจัดการควรมีการกำหนดรูปแบบและเงื่อนไขของผลประโยชน์ที่ ชัดเจน โดยมีคณะกรรมการตรวจสอบความถูกต้องและติดตามอย่างสม่ำเสมอแม้ว่าตอนนี้ทาง

ชุมชนมีการกำหนดหน้าที่และบุคคลรับผิดชอบ แต่เนื่องด้วยบุคคลดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นบุคคลจากภาครัฐ จึงทำให้การประสานงานหรือการดำเนินงานเป็นความรับผิดชอบของฝ่ายเดียว คนในชุมชนไม่มีโอกาสได้รับรู้หรือแสดงความคิดเห็น

ผลสัมฤทธิ์เจ้าหน้าที่ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดลำปาง และเจ้าหน้าที่องค์การบริหารตำบลวอแก้ว พร้อมด้วยผู้นำเที่ยวชุมชนวอแก้ว มีความเห็นสอดคล้องกันดังนี้ การบริหารงานด้านการท่องเที่ยวในชุมชนวอแก้ว ต้องเกิดจากการรวมพลังของคนในชุมชน เพื่อส่งต่อมายังภาครัฐในการสนับสนุนด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการประชาสัมพันธ์ การตลาด เครือข่ายการท่องเที่ยว และอื่น ๆ การบริหารจัดการการท่องเที่ยวควรมีผู้รับผิดชอบร่วมกันหลาย ๆ ฝ่ายถึงจะเป็นผลประโยชน์แก่ชุมชนมากที่สุด รวมไปถึงการส่งเสริมสินค้าของชุมชนให้เป็นที่รู้จักและได้รับมาตรฐานระดับสากล

นอกจากนี้ผู้นำชุมชนวอแก้ว และผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมดังนี้ ทางชุมชนมีแผนดำเนินการจัดการด้านความปลอดภัย แผนบำรุงรักษาทรัพยากรและระบบสาธารณูปโภค เนื่องจากว่าการดำเนินชีวิตส่วนใหญ่ใช้ร่วมกับธรรมชาติ จึงมีแผนนี้รองรับในรูปแบบแผนประจำปี และมีคณะกรรมการที่เชี่ยวชาญจัดการทางด้านนี้ แผนนี้สามารถสนับสนุนด้านการท่องเที่ยวของชุมชนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ด้านการประชาสัมพันธ์ของชุมชนควรมีการบริหารจัดการทางด้านนี้โดยมีผู้รับผิดชอบด้านประชาสัมพันธ์และเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้มากขึ้น เพราะผลลัพธ์อาจจะได้แค่ด้านการท่องเที่ยวแต่รวมไปถึงการขยายเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวและปากท้องของชุมชน โดยขอความร่วมมือทุกภาคส่วนร่วมกันบริหารจัดการ และสิ่งสำคัญที่สุด เนื่องจากในชุมชนไม่มีการแจ้งหรือแสดงพื้นที่ให้ทราบว่า สถานที่ตรงไหนเป็นพื้นที่ที่ใช้ทำอะไรบ้าง ทางผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า ทางชุมชนควรปรึกษาหารือคณะกรรมการและผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหลาย เพื่อจัดทำแผนผังการแสดงพื้นที่ให้กับผู้มาเยือนและคนในชุมชนเองได้รับทราบ เพื่อเป็นระบบเสมือนการสื่อความหมายและช่องทางการเข้าถึงสถานที่ต่าง ๆ และหลังจากปรึกษา จะต้องลงมือทำและเผยแพร่ให้กับสาธารณชนได้ทราบและปฏิบัติตาม

ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว พบว่า ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่เห็นว่า ชุมชนวอแก้วอยู่ไม่ไกลจากถนนสายหลักมากนัก และมีป้ายบอกการเดินทางแสดงให้เห็นอย่างชัดเจน สามารถเดินทางเข้าถึงโดยใช้พาหนะส่วนตัวหรือรถโดยสารประจำทางได้ ภายในชุมชนมีที่พักและร้านอาหารให้บริการสามารถเดินทางมาท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี

ผลสัมฤทธิ์ผู้นำชุมชนวอแก้วและคณะกรรมการชุมชน รวมทั้งผู้ประกอบการในชุมชนได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติม ดังนี้ การเดินทางมายังชุมชนวอแก้วนั้น สะดวกสบายและเข้าถึงง่าย แต่สภาพถนนบางแห่งก่อนจะเข้าถึงยังชุมชนมีการชำรุดเนื่องด้วยมีรถขนส่งทางการเกษตรสัญจรอยู่บ้าง ทางผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่า ควรมีการหารือกับผู้เกี่ยวข้องทางด้านขนส่งทางการเกษตรเกี่ยวกับมาตรการและความร่วมมือในทางปฏิบัติให้รับทราบโดยทั่วกัน และชุมชนต้องช่วยกันดูแลสภาพการเดินทางอยู่ตลอดเพื่อได้ประโยชน์กันทุกฝ่าย นอกจากการเดินทางแล้ว ภายในชุมชนมีบริการที่พัก และร้านอาหารแต่เนื่องด้วยเป็นชุมชนขนาดเล็กและมาตรฐานการบริการอาจไม่เป็นที่พึงพอใจต่อความต้องการของผู้มาเยือน ดังนั้นทางผู้เชี่ยวชาญเห็นควรว่า ควรมีการจัดการเรื่องมาตรฐานของที่พักและร้านอาหารคือ ที่พักต้องสะอาดสะอ้าน ปลอดภัย และร้านอาหารต้องสะอาดพร้อมบริการ โดยทั้ง 2 อย่างต้องชี้แจงราคาอย่างเหมาะสมและชัดเจนให้แก่ลูกค้า ส่วนในเรื่องด้านสาธารณูปโภคทางชุมชนมีความพร้อมในด้านนี้อยู่แล้ว และมีคณะกรรมการคอยตรวจสอบอยู่เสมอ

นอกจากนี้ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และผู้นำเที่ยวของชุมชนวอแก้วได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมดังนี้ ถ้าพูดถึงการรองรับผู้มาเยือน ส่วนใหญ่แล้วจะเป็นทางคณะกรรมการชุมชน โดยในบางครั้งผลัดเปลี่ยนกันมาให้บริการเนื่องด้วยภาระหน้าที่ประจำของตนเอง แต่ก็ไม่เพียงพอ ทางผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า ควรมีการกระจายความร่วมมือไปยังผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็น สถานที่ท่องเที่ยว ผู้ถ่ายทอดข้อมูล เจ้าของที่พัก หรือผู้มีความเกี่ยวข้องในด้านท่องเที่ยวชุมชน ที่พร้อมและมีความรู้ด้านการท่องเที่ยวในชุมชนมาช่วยกันรองรับนักท่องเที่ยว ทั้งนี้ทั้งนั้น จำเป็นต้องมีการจัดผังโครงสร้างบุคลากรเพื่อให้รับทราบโดยทั่วกัน และที่สำคัญชุมชนวอแก้วสามารถมาเยือนได้ตลอดทั้งปี ในช่วงเทศกาลมีผู้มาเยือนจำนวนหนึ่งแต่ไม่มากนัก เดินทางมาสัมผัสและเรียนรู้ด้านการเกษตรของชุมชนทางชุมชนสามารถรองรับได้พอควร แต่ถ้าในอนาคตชุมชนเป็นที่รู้จักมากยิ่งขึ้น ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า ควรมีการจัดระบบการรองรับจำนวนผู้มาเยือนโดยการคัดสรรจุดประสงค์ ระยะเวลา พาหนะ ของผู้มาเยือน เป็นต้น

ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว พบว่า ทางชุมชนพร้อมให้บริการแก่ผู้มาเยือนเต็มความสามารถ โดยมีการจัดสรรให้มีศูนย์ประชุมหมู่บ้าน ซึ่งเป็นที่ตั้งของโรงเรียนชุมชนวอแก้วเดิม ที่มีความพร้อมด้านสิ่งแวดล้อม ความสะอาดสบายในเรื่องห้องน้ำ เพื่อประโยชน์ของชุมชนเองและที่รองรับผู้มาเยือน

แต่อาจจะไม่เหมาะสมและเพียงพอต่อความต้องการ ในบางครั้งทางชุมชนต้องขอยืมสถานที่วัด เป็นศูนย์เรียนรู้ให้แก่ผู้มาเยือน

ผู้นำชุมชนวอแก้วและคณะกรรมการชุมชนร่วมกับผู้นำเที่ยวของชุมชนวอแก้ว ได้ให้ความคิดเห็นดังนี้ แหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตรของชุมชนยังขาดการสนับสนุนจากผู้เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการสนับสนุนทางด้านงบประมาณ บุคลากร หรือความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับความถูกต้องและมาตรฐานการบริการ ซึ่งมาตรฐานนั้นต้องเกิดจากความต้องการของเจ้าของสถานที่และผู้มาเยือนรวมกับนโยบายของหมู่บ้าน ทางผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า ทางชุมชนควรเร่งจัดการและประสานงานด้านนี้ โดยขอความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ในการอบรมด้านการเป็นเจ้าบ้านที่ดี มัคคุเทศก์ท้องถิ่น เพื่อจัดสรรบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญรองรับผู้มาเยือนให้เพียงพอ ทางชุมชนมีศูนย์ประชุมประจำหมู่บ้าน และวัดวอแก้วเป็นพื้นที่สำหรับการประชุมหมู่บ้าน หรือการอบรมต่าง ๆ ซึ่งศูนย์ประชุมนี้ตั้งอยู่ใจกลางหมู่บ้าน ถึงแม้จะมีสถานที่จัดอบรม แต่บางครั้งการรองรับอาจจะไม่เพียงพอและไม่สะดวกต่อผู้มาเยือน เนื่องจากความต้องการของแต่ละบุคคล อยากจะเห็นสภาพหรือสัมผัสสถานที่จริง ผู้เชี่ยวชาญจึงเห็นพร้อมกันว่า อย่างน้อย 1 แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนเป็นศูนย์กลาง เช่น ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียง ควรมีจัดสรรพื้นที่เพื่อรองรับตรงนี้ด้วย โดยแจ้งความจำนงต่อคณะกรรมการชุมชน และการจัดสรรพื้นที่นั้นจะต้องถูกพิจารณาตามความเหมาะสมตามลำดับ ผู้มาเยือนในชุมชนวอแก้วส่วนใหญ่เป็นคณะดูงาน หลากหลายอายุ ทางชุมชนกำลังมีนโยบายสร้างห้องน้ำและทางเดินสำหรับผู้สูงอายุในศูนย์ประชุมหมู่บ้าน ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า นโยบายนี้ต้องได้รับการจัดการอย่างสืบเนื่อง เพื่อรองรับผู้มาเยือนที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็น เด็กหรือผู้ทุพพลภาพก็ตาม และจำเป็นต้องเสนอต่อผู้ประกอบการที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของ รวมไปถึงพัฒนาไปยังแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน

นอกจากนี้ผู้ประกอบการในชุมชน ได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ชุมชนวอแก้วเป็นชุมชนเล็ก ๆ จึงทำให้มีร้านขายของในหมู่บ้านจำนวนไม่มากนัก ถ้าพูดถึงความเหมาะสมด้านขนาดร้านและของที่จำหน่ายคงเหมาะสมกับขนาดหมู่บ้าน ขนาดประชากร หรือความต้องการของคนในชุมชนเท่านั้น แต่ถ้าพูดถึงความเหมาะสมเพื่อที่สามารถจะพัฒนาชุมชนเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแล้ว ยังขาดมาตรฐานอีกหลายประการ ไม่ว่าจะเป็น ป้ายร้าน ของที่จำหน่าย บุคลากร ทางชุมชนควรส่งเสริมให้ร้านค้าประจำชุมชนมีของที่ผลิตจากจากคนในชุมชนโดยใช้ทรัพยากรในชุมชน ที่หาได้จากชุมชนวอแก้วที่นี้ที่เดียวมาจำหน่าย เพื่อสร้างจุดสนใจให้กับผู้มาเยือนรวมถึงสิ่งนี้อาจจะเป็นแรงดึงดูดให้ผู้สนใจเดินทางเข้ามาเยือนในชุมชนมากขึ้น

ด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว พบว่า ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนและพื้นที่ของชุมชนล้วนมีความโดดเด่น ทั้งทางที่ตั้ง ทางประวัติ ทางทัศนียภาพ ประเภทสินค้าทางการเกษตร กิจกรรมทางการเกษตร และวิถีชีวิตของคนในชุมชน ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่

ผลสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผู้ประกอบการในชุมชน เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาชุมชนวอแก้ว และผู้นำเที่ยวของชุมชนวอแก้ว ได้แสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมที่สอดคล้องกันดังนี้ เนื่องด้วยยุคสมัยนี้เป็นยุคที่ต้องทันต่อเทคโนโลยี ไม่ใช่เพราะตามกระแส แต่เพราะความรวดเร็ว ความสะดวกสบาย รวมไปถึงผลลัพธ์ที่แตกต่างกันออกไป การเอาเทคโนโลยีต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้กับทรัพยากรในท้องถิ่น จะทำให้คนในชุมชนมีความเชี่ยวชาญมากขึ้น ประหยัดเวลาในการผลิต สุขอนามัยในการผลิต หรือบางครั้งอาจจะเกิดผลผลิตใหม่ที่มีเฉพาะชุมชนวอแก้ว เช่น ข้าวอินทรีย์ไม่ใช้ดินปลูกและมีค่าดัชนีน้ำตาลต่ำ สิ่งเหล่านี้ย่อมมีผลต่อการพัฒนาชุมชน ในแง่ของตัวบุคคลและที่สำคัญคือการท่องเที่ยวบุคลากรในพื้นที่จะสามารถถ่ายทอดให้กับผู้ที่สนใจได้ ในทางเดียวกันเมื่อจะพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแล้วสิ่งนี้จะเป็นสิ่งที่สำคัญในการดึงดูดผู้สนใจมาเยือนชุมชนวอแก้ว แต่ละแหล่งท่องเที่ยว บางแห่งมีกิจกรรมและบางแห่งไม่มีกิจกรรมในรองรับผู้มาเยือน ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าอย่างน้อยตามแหล่งท่องเที่ยวควรมีกิจกรรมให้ผู้มาเยือนได้ใช้เวลาศึกษาหาความรู้ หรือพักผ่อนให้หลากหลายมากขึ้น เพื่อเป็นตัวเลือกและส่งผลไปถึงการตัดสินใจที่จะกลับมาเยือนชุมชนวอแก้วอีกครั้งก็เป็นได้ โดยเฉพาะกิจกรรมเกี่ยวกับวิถีเกษตร ควรส่งเสริมให้กับผู้มาเยือน เช่น กิจกรรมปลูกข้าวในแปลงนาอินทรีย์ กิจกรรมเรียนรู้การจักสาน หรือกิจกรรมรีดนมวัว เป็นต้น และที่สำคัญทางชุมชนควรมีผลิตภัณฑ์ที่มาจากทรัพยากรธรรมชาติในชุมชน เช่น ข้าว นมโค เครื่องจักรสาน เป็นต้น และผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าชุมชนวอแก้วควรมีผลิตภัณฑ์ที่สามารถจำหน่ายและบ่งบอกได้ว่า มาจากที่ชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง อย่างเช่น น้ำปู่ม้อดินของจังหวัดลำพูน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

การศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว พบว่า ปัญหาและอุปสรรคจะเป็นในส่วนในเรื่องบุคคลที่พร้อมจะดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวในชุมชน และการตอบใจห้ความต้องการของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องโดยคงอยู่ในสถานะเดียวกัน ในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวอยากให้มีการจัดการอย่างมีระบบแบบ

แผนเพื่อถ่ายทอดการบริหารจัดการ และการรับช่วงต่อนโยบาย หน่วยงานบริหารภาคีรัฐควรมี การสนับสนุนเรื่องแผน นโยบาย บุคลากร การประชาสัมพันธ์ และงบประมาณในการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสมต่อพื้นที่ รวมไปถึงการสร้างเครือข่ายร่วมกับหน่วยงานทางด้าน สถาบันการศึกษาเพื่อร่วมกันพัฒนาท้องถิ่นทางด้านความรู้และด้านวิชาการ และแผนผังการ แสดงพื้นที่ให้กับผู้มาเยือนและคนในชุมชนได้รับทราบ เพราะบางครั้งผู้มาเยือนเดินทางมาเอง โดยไม่ได้แจ้งความจำนงต่อคณะทำงานในชุมชน ผู้มาเยือนจะได้รับทราบถึงพื้นที่การใช้ ประโยชน์ในแต่ละแหล่ง รวมไปถึงการจัดสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว และคู่มือการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน

ส่วนที่ 3 การประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

1. ด้านการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผลการวิจัยพบว่าผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของชุมชนวอแก้ว ในด้านการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีศักยภาพอยู่ใน ระดับมากที่สุด 5 หัวข้อ มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก 4 หัวข้อ และมีศักยภาพอยู่ใน ระดับปานกลาง 1 หัวข้อ โดยพิจารณารายหัวข้อ พบว่า หัวข้อการดำเนินงานถึงสภาพ ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเป็นหลักทุกครั้งเมื่อดำเนินการภายในชุมชนมีศักยภาพอยู่ใน ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70, SD. = 0.48$) รองลงมาคือค่าเฉลี่ยเท่ากัน ได้แก่ 3 หัวข้อคือ การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวร่วมกับองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อ สนับสนุนการท่องเที่ยว หัวข้อการวางแผนการการบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภค และหัวข้อการวางแผนการบริหารการจัดการและบำบัดของเสียภายในแหล่งท่องเที่ยว อย่างเป็นระบบมีศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60, SD. = 0.51$) รองลงมาคือ หัวข้อ การเตรียมความพร้อมด้านการรักษาความปลอดภัย การรักษาพยาบาลเบื้องต้น โดยจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญประจำแหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.40, SD. = 0.51$) รองลงมาคือหัวข้อ การโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของชุมชน ผ่านสื่อต่าง ๆ มีศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.20, SD. = 0.78$) รองลงมาคือหัวข้อ การส่งเสริมการขาย ส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ เพื่อยกระดับมาตรฐานสู่สากลมี ศักยภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90, SD. = 0.73$) รองลงมาซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ได้แก่ 2 หัวข้อคือ การกำหนดบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบในการบริหารจัดการองค์รอย่าง ชัดเจน มีผังโครงสร้าง การบริหารงานขององค์กรให้บุคลากรทุกระดับรับรู้และปฏิบัติ ตาม และการยอมรับและความร่วมมือกับชุมชนโดยรอบ ชุมชนได้รับผลประโยชน์

สนับสนุนการจ้างงานและสร้างรายได้ในชุมชนมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.70$, $SD. = 0.80$) และหัวข้อการใช้แผนผังแสดงการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อย่างชัดเจน เช่น พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว พื้นที่เพื่อการเกษตร สถานที่จัดกิจกรรม หรือลานจอดรถ และเผยแพร่แก่ผู้มาเยือนเพื่อสร้างความรับรู้และเข้าใจมีศักยภาพอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.30$, $SD. = 0.48$) (ดังตาราง 2)

สรุปโดยรวมพบว่า ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ในด้านการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.17$, $SD. = 0.76$)

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินศักยภาพด้านการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ศักยภาพด้านการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	$\bar{x}$	SD.	แปลผล
1. การคำนึงถึงสภาพทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเป็นหลักทุกครั้งเมื่อดำเนินการภายในชุมชน	4.70	0.48	มากที่สุด
2. การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวร่วมกับองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว	4.60	0.51	มากที่สุด
3. การวางแผนการบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภค และทรัพยากรการท่องเที่ยวรวมไปถึงการปรับปรุงภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว	4.60	0.69	มากที่สุด
4. การวางแผนการบริหารจัดการและบำบัดของเสียภายในแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ	4.60	0.51	มากที่สุด
6. การโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนผ่านสื่อต่าง ๆ	4.20	0.78	มาก
7. การส่งเสริมการขาย ส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ เพื่อยกระดับมาตรฐานสู่สากล	3.90	0.73	มาก

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ศักยภาพด้านการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	$\bar{x}$	SD.	แปลผล
8.การยอมรับและความร่วมมือกับชุมชน โดยรอบ ชุมชนได้รับผลประโยชน์ สนับสนุนการจ้างงานและสร้างรายได้ในชุมชน	3.70	0.80	มาก
9.การกำหนดบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ ในการบริหารจัดการองค์กรอย่างชัดเจน มีผังโครงสร้าง การบริหารงานขององค์กรให้บุคลากรทุกระดับรับรู้และปฏิบัติตาม	3.70	0.80	มาก
10.การใช้แผนผังแสดงการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อย่างชัดเจน เช่น พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว พื้นที่เพื่อการเกษตร สถานที่จัดกิจกรรม หรือลานจอดรถ และเผยแพร่แก่ผู้มาเยือนเพื่อสร้างความรับรู้และเข้าใจ	3.30	0.48	ปานกลาง
รวม	4.17	0.76	มาก

2.ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผลการวิจัยพบว่าผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว ในด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุด 3 หัวข้อ มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก 4 หัวข้อ โดยพิจารณารายหัวข้อ พบว่าหัวข้อความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทางมายังชุมชนวอแก้วมีศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, SD. = 0.42) รองลงมาคือในหัวข้อ ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน โดยมีพร้อมให้บริการครบถ้วนแก่ผู้มาเยือน เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์มีศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.70$, SD. = 0.48) รองลงมาคือในหัวข้อ การบริการด้านที่พักเพียงพอต่อความต้องการ ทั้งภายในแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนโดยรอบ มีศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, SD. = 0.52) รองลงมาคือในหัวข้อ การบริการด้านอาหารเพียงพอต่อความต้องการ ทั้งภายในแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนโดยรอบ มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$,

SD. = 0.78) รองลงมาซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากันได้แก่ 2 หัวข้อคือ การกำหนดจำนวนผู้มาเยือนให้เหมาะสมกับศักยภาพในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวและมีการดำเนินอย่างเป็นรูปธรรม และหัวข้อการเตรียมความพร้อมของบุคลากรในชุมชนให้เพียงพอต่อการรองรับผู้มาเยือน มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, SD. = 0.99) และหัวข้อการกำหนดช่วงเวลาให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวอย่างชัดเจนและเหมาะสมกับการท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$, SD. = 0.91) (ดังตาราง 3)

สรุปโดยรวมพบว่า ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ในด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.25$, SD. = 0.71)

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินศักยภาพด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ศักยภาพด้านการรองรับ ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	$\bar{X}$	SD.	แปลผล
1.ความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทางมายังชุมชนวอแก้ว	4.80	0.42	มากที่สุด
2.ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน โดยมีพร้อมให้บริการครบถ้วนแก่ผู้มาเยือน เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์	4.70	0.48	มากที่สุด
3.การบริการด้านที่พักเพียงพอต่อความต้องการทั้งภายในแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนโดยรอบ	4.50	0.52	มากที่สุด
4.การบริการด้านอาหารเพียงพอต่อความต้องการทั้งภายในแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนโดยรอบ	4.20	0.78	มาก
5.การกำหนดจำนวนผู้มาเยือนให้เหมาะสมกับศักยภาพในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวและมีการดำเนินอย่างเป็นรูปธรรม	3.90	0.99	มาก

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ศักยภาพด้านการรองรับ ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	$\bar{X}$	SD.	แปลผล
6.การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในชุมชนให้ เพียงพอต่อการรองรับผู้มาเยือน	3.90	0.99	มาก
7.การกำหนดช่วงเวลาให้บริการของแหล่ง ท่องเที่ยวอย่างชัดเจนและเหมาะสมกับการท่องเที่ยวได้ ตลอดทั้งปี	3.80	0.91	มาก
รวม	4.25	0.71	มากที่สุด

3.ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผลการวิจัยพบว่าผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว ในด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุด 4 หัวข้อ และมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก 5 หัวข้อ โดยพิจารณารายหัวข้อพบว่า หัวข้อร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝากและของที่ระลึกมีให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยว หรือบริเวณใกล้เคียงมีศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, SD. = 0.51) รองลงมาคือในหัวข้อ การจัดสรรสถานที่ให้บริการฝึกอบรมเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้แก่ผู้สนใจ มีศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, SD. = 0.52) รองลงมาคือในหัวข้อ การบริการส่งจดหมาย บริการโทรศัพท์ หรือบริการอินเทอร์เน็ต เป็นต้น มีศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.40$, SD. = 0.51) รองลงมาคือในหัวข้อ การจัดสรรพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ เช่น บริการรถเข็น ทางเดิน ห้องน้ำหรือที่นั่ง เป็นต้น มีศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.30$, SD. = 0.48) รองลงมาคือในหัวข้อ การบริการด้านยานพาหนะเพื่อเยี่ยมชมสถานที่อย่างเหมาะสมและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, SD. = 0.63) รองลงมาซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากันได้แก่ 2 หัวข้อคือ กิจกรรมที่เสริมสร้างความรู้ควบคู่กับการพักผ่อน และให้ความบันเทิงแก่ผู้มาเยือนภายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว และหัวข้อการให้บริการด้านความรู้และข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว โดยนำเสนอผ่านเอกสาร สื่อต่าง ๆ หรือป้ายสื่อความหมายและการสาธิตวิธีปฏิบัติ มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, SD. = 0.73) และรองลงมาซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากันได้แก่ 2 หัวข้อคือ การต้อนรับเช่น แนะนำสถานที่และกิจกรรมทางการท่องเที่ยว รวมไปถึงแจ้งให้ทราบ

ถึงกติกากาการปฏิบัติตนของผู้มาเยือนขณะเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน และหัวข้อ มัคคุเทศก์หรือผู้นำชมที่สามารถบรรยายทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ อธิบายถ่ายทอด ความรู้และข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวอย่างครบถ้วน มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$, $SD. = 0.78$) (ดังตาราง 4)

สรุปโดยรวมพบว่า ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของ ชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ในด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีศักยภาพอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.20$, $SD. = 0.63$)

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินศักยภาพด้านการให้บริการ ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ศักยภาพด้านการให้บริการของ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	$\bar{X}$	SD.	แปลผล
1.ร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝากและของที่ระลึก มีให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยว หรือบริเวณใกล้เคียง	4.60	0.51	มากที่สุด
2.การจัดสรรสถานที่ให้บริการฝึกอบรมเพื่อ ถ่ายทอดองค์ความรู้แก่ผู้สนใจ	4.50	0.52	มากที่สุด
3.การบริการส่งจดหมาย บริการโทรศัพท์ หรือ บริการอินเทอร์เน็ต เป็นต้น	4.40	0.51	มากที่สุด
4.การจัดสรรพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ เช่น บริการรถเข็น ทางเดิน ห้องน้ำหรือที่นั่ง เป็นต้น	4.30	0.48	มากที่สุด
5.การบริการด้านยานพาหนะเพื่อเยี่ยมชม สถานที่อย่างเหมาะสมและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	4.20	0.63	มาก
6.กิจกรรมที่เสริมสร้างความรู้ควบคู่กับการ พักผ่อน และให้ความบันเทิงแก่ผู้มาเยือน ภายใน แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว	4.10	0.73	มาก

ตารางที่ 4 (ต่อ)

ศักยภาพด้านการให้บริการของ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	$\bar{x}$	SD.	แปลผล
7.การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลของแหล่ง ท่องเที่ยว โดยนำเสนอผ่านเอกสาร สื่อต่าง ๆ หรือ ป้ายสื่อความหมาย และการสาธิตวิธีปฏิบัติ	4.10	0.73	มาก
8.การต้อนรับเช่น แนะนำสถานที่และกิจกรรม ทางการท่องเที่ยว รวมไปถึงแจ้งให้ทราบถึงกติกา การปฏิบัติตนของผู้มาเยือนขณะเยี่ยมชมแหล่ง	3.80	0.78	มาก
9. มัคคุเทศก์หรือผู้นำชมที่สามารถบรรยายทั้ง ภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ อธิบายถ่ายทอด ความรู้และข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวอย่างครบถ้วน	3.80	0.78	มาก
รวม	4.20	0.63	มาก

4. ด้านดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผลการวิจัยพบว่าผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว ในด้านดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุดทุกหัวข้อ โดยพิจารณารายหัวข้อพบว่า หัวข้อการทำเกษตรแบบพอเพียง และมีการสืบสานการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นภายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือชุมชนโดยรอบ มีศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.80$, SD. = 0.42) รองลงมาคือในหัวข้อ การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ด้านการเกษตรมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับทรัพยากร และถ่ายทอดองค์ความรู้เฉพาะแก่ผู้มาเยือนหรือผู้ที่สนใจ มีศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.70$, SD. = 0.48) รองลงมาซึ่งมีค่าเท่ากันคือในหัวข้อ แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่สำคัญบริเวณใกล้เคียง และหัวข้อกิจกรรมเรียนรู้วิถีเกษตรกรรมทั้งภายในแหล่งท่องเที่ยวเกษตรและชุมชนโดยรอบ มีศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.60$, SD. = 0.51) รองลงมาคือในหัวข้อ ความหลากหลายของกิจกรรมทางการเกษตรหรือผลิตภัณฑ์ทางภูมิปัญญาให้เลือกสรร มีศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.40$, SD. = 0.69) รองลงมาคือหัวข้อ ความหลากหลายชนิดและความโดดเด่นของกิจกรรมในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนวอแก้วให้เลือกสรรและเพียงพอต่อความต้องการ มีศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.30$, SD. = 0.67) (ดังตาราง 5)

สรุปโดยรวมพบว่า ผู้เชี่ยวชาญได้ประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ในด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, $SD. = 0.54$)

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการประเมินศักยภาพด้านดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ศักยภาพด้านดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร	$\bar{X}$	SD.	แปลผล
1.การทำเกษตรแบบพอเพียง และมีการสืบสานการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นภายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือชุมชนโดยรอบ	4.80	0.42	มากที่สุด
2.การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ด้านการเกษตรมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับทรัพยากร และถ่ายทอดองค์ความรู้เฉพาะแก่ผู้มาเยือนหรือผู้ที่สนใจ	4.70	0.48	มากที่สุด
3. แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่สำคัญบริเวณใกล้เคียง	4.60	0.51	มากที่สุด
4.กิจกรรมการเรียนรู้วิถีชีวิตเกษตรกรทั้งภายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและชุมชนโดยรอบ	4.60	0.51	มากที่สุด
5.ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรหรือผลิตภัณฑ์ทางภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เลือกสรร	4.40	0.69	มากที่สุด
6.ความหลากหลายชนิด และ ความโดดเด่นของกิจกรรมในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว ให้เลือกสรรและเพียงพอต่อความต้องการ	4.30	0.67	มากที่สุด
รวม	4.56	0.54	มากที่สุด

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

1. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว

ผลการวิจัยเพื่อจัดลำดับข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปางพบว่า

1.1 ควรมีการกำหนดพื้นที่เพื่อใช้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างชัดเจน โดยขอความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อประโยชน์ในระยะยาว และจัดทำเส้นแผนผังเส้นทางแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ของดีในชุมชน รวมไปถึงคู่มือการท่องเที่ยวเผยแพร่ให้กับผู้ที่สนใจ

1.2 ควรพัฒนาในเรื่องของการให้คนในชุมชนเตรียมความพร้อมในการต้อนรับผู้มาเยือน รวมไปถึงการแต่งกายพื้นเมืองในการต้อนรับ

1.3 ควรสอดแทรกการสาธิตหรือนำเสนออาหารท้องถิ่น เพื่อสืบทอดองค์ความรู้ที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ และเผยแพร่วัฒนธรรมด้านอาหารแก่ผู้มาเยือน รวมไปถึงการสาธิตและจำหน่ายสินค้าทางการเกษตรและสินค้าท้องถิ่น

1.4 ควรพัฒนาในเรื่องศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อเป็นการฟื้นฟูและอนุรักษ์เพื่อให้ลูกหลานได้ศึกษาเรียนรู้และสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ตลอดจนสามารถส่งผ่านไปยังผู้มาเยือนได้

1.5 ควรพัฒนาในเรื่องของการประชาสัมพันธ์ชุมชนวอแก้วผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ หนังสือท่องเที่ยว โทรทัศน์ วิทยุ และสื่อแผ่นพับ

2. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

นอกจากข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว ผู้วิจัยยังได้สอบถามความคิดเห็นข้อเสนอแนะอื่น ๆ นอกจากตัวเลือกข้างต้นว่ายังมีความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้วในด้านอื่นใดอีก เมื่อสอบถามผู้เชี่ยวชาญพบว่ายังมีความต้องการอื่น ๆ ที่จะสามารถพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้วได้ ดังนี้

2.1 อยากให้หน่วยงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวหรือการเกษตรจัดกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนวอแก้ว เป็นการประชาสัมพันธ์

2.2 อยากให้มีการรณรงค์คนในชุมชนไปร่วมกิจกรรม ร่วมต้อนรับผู้มาเยือนมากกว่าเดิม

2.3 อยากให้เพิ่มแสงสว่างชุมชนให้มากขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับคนในชุมชนและผู้มาเยือน

2.4 อยากรู้เพิ่มเติมจุดแวะพักหรือศาลาเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้มาเยือน พร้อมด้วย ถึงขยะ หนังสือพิมพ์ และตู้โทรศัพท์ เป็นต้น

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 2 ศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการ พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

ผู้วิจัยได้ศึกษาความต้องการในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 120 คน ซึ่งมีจำนวนมากกว่ากลุ่ม ตัวอย่างที่คำนวณได้ 111 คน ส่งผลให้ค่าความเชื่อมั่นเพิ่มขึ้นเป็น 0.962

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง เกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

2.1.1 เพศและอายุ

ผลการวิจัย พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน วอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปางเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 62.50 และมีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปีมากที่สุด คิดเป็นจำนวนร้อยละ 38.34 และน้อยที่สุดในช่วง อายุ 51-60 ปี คิดเป็นจำนวนร้อยละ 17.50 (ดังตารางที่ 6)

ตาราง 6 แสดงจำนวนและร้อยละผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง เกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปางจำแนกตามเพศและอายุ

รายการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	45	37.50
หญิง	75	62.50
รวม	120	100.00
อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	22	18.33
31-40 ปี	46	38.34
41-50 ปี	31	25.83
51-60 ปี	21	17.50
11รวม	120	100.00

2.1.2 ภูมิสำเนา

ผลการวิจัย พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง มีภูมิสำเนาอยู่จังหวัดลำปาง คิดเป็นจำนวนร้อยละ 80.83 และมีภูมิสำเนาอยู่จังหวัดอื่น ๆ คิดเป็นจำนวนร้อยละ 19.17 (ดังตารางที่ 7)

ตาราง 7 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง จำแนกตามภูมิสำเนา

ภูมิสำเนา	จำนวน	ร้อยละ
จังหวัดลำปาง	97	80.83
จังหวัดอื่น ๆ	23	19.17
รวม	120	100.00

2.1.3 อาชีพ

ผลการวิจัย พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียบ้านในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ประกอบเกษตรกรรมมากที่สุด คิดเป็นจำนวนร้อยละ 29.17 และน้อยที่สุด คือ ประกอบอาชีพรับราชการ คิดเป็นจำนวนร้อยละ 10.00 (ดังตารางที่ 8)

ตาราง 8 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
พนักงาน/รัฐวิสาหกิจ	22	18.33
รับราชการ	12	10.00
เกษตรกรรม	35	29.17
นักเรียน/นักศึกษา	15	12.50
ธุรกิจส่วนตัว	17	14.17
อื่น ๆ	19	15.83
รวม	120	100.00

2.1.4 รายได้

ผลการวิจัย พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง มีรายได้มากที่สุดอยู่ในช่วง 10,001–30,000 บาท คิดเป็นจำนวนร้อยละ 44.17 และน้อยที่สุดในช่วงรายได้ มากกว่า 50,000 บาท คิดเป็นจำนวนร้อยละ 5.83 (ดังตารางที่ 9)

ตาราง 9 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปางจำแนกตามรายได้

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท	48	40.00
10,001–30,000 บาท	53	44.17
30,001–50,000 บาท	12	10.00
มากกว่า 50,000 บาท	7	5.83
รวม	120	100.00

ส่วนที่ 2 ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

1. ด้านการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผลการวิจัย พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ในด้านการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด 3 หัวข้อ มีความต้องการอยู่ในระดับมาก 3 หัวข้อ และมีความต้องการอยู่ระดับปานกลาง 2 หัวข้อ โดยพิจารณา รายหัวข้อพบว่า หัวข้อ มีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบในการบริหารจัดการอย่างชัดเจน มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$, $SD. = 0.34$) รองลงมาคือหัวข้อ มีการยอมรับความคิดเห็นและผลประโยชน์ร่วมกัน มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, $SD. = 0.47$) รองลงมาคือในหัวข้อ มีการตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมทุกครั้งเมื่อดำเนินการทางการท่องเที่ยวภายในชุมชน มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.45$, $SD. = 0.55$) รองลงมาคือในหัวข้อ มีส่วนร่วมจัดทำแผนผังพื้นที่เฉพาะหรือป้ายสื่อความหมาย เช่น พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว พื้นที่เพื่อการเกษตร แผนที่สถานที่จัดกิจกรรม ป้ายบอกทางแหล่งท่องเที่ยว หรือลานจอดรถ เป็นต้น มีความต้องการอยู่

ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.04$, $SD. = 0.51$) รองลงมาคือในหัวข้อ มีเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการ
ท่องเที่ยวภายในชุมชน มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.96$, $SD. = 0.73$)
รองลงมาคือหัวข้อ มีการสนับสนุนเพื่อส่งเสริมการขาย ส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์
เพื่อยกระดับมาตรฐานสู่สากล มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.73$, $SD. = 0.86$)
รองลงมาคือหัวข้อ มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น
สื่อออนไลน์ มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.39$, $SD. = 0.94$) รองลงมาคือ
หัวข้อ มีส่วนร่วมกันเตรียมความพร้อมด้านการรักษาความปลอดภัย การรักษาพยาบาล
เบื้องต้น มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.36$, $SD. = 0.90$) (ดังตารางที่ 10)

สรุปโดยรวม พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง
เกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปางมีความต้องการพัฒนาด้านการบริหาร
จัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.05$, $SD. = 0.66$)

**ตาราง 10 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียใน
ชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัด
ลำปาง ด้านการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยว**

ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	$\bar{x}$	SD.	แปลผล
1.มีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาทหน้าที่ ความ รับผิดชอบในการบริหารจัดการอย่างชัดเจน	4.86	0.34	มากที่สุด
2.มีการยอมรับความคิดเห็นและผลประโยชน์ ร่วมกัน	4.64	0.47	มากที่สุด
3.มีการตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมทุกครั้งเมื่อ ดำเนินการทางการท่องเที่ยวภายในชุมชน	4.45	0.55	มากที่สุด
4.มีส่วนร่วมจัดทำแผนผังพื้นที่เฉพาะหรือป้าย สื่อความหมาย เช่น พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว พื้นที่เพื่อ การเกษตร แผนที่ สถานที่จัดกิจกรรม ป้ายบอกทาง แหล่งท่องเที่ยว หรือลานจอดรถ เป็นต้น	4.04	0.51	มาก
5.มีเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวภายใน ชุมชน	3.96	0.73	มาก

ตารางที่ 10 (ต่อ)

ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	$\bar{X}$	SD.	แปลผล
6.มีการสนับสนุนเพื่อส่งเสริมการขาย ส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ เพื่อยกระดับมาตรฐานสู่สากล	3.73	0.86	มาก
7.มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น สื่อออนไลน์	3.39	0.94	ปานกลาง
8.มีส่วนร่วมกันเตรียมความพร้อมด้านการรักษาความปลอดภัย การรักษาพยาบาลเบื้องต้น	3.36	0.90	ปานกลาง
รวม	4.05	0.66	มาก

2. ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผลการวิจัย พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนในต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ในด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด 2 หัวข้อ มีความต้องการอยู่ในระดับมาก 4 หัวข้อ และมีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง 1 หัวข้อ โดยพิจารณารายหัวข้อพบว่า หัวข้อ มีการกำหนดจำนวนผู้มาเยือนให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.37$, SD. = 0.74) รองลงมาคือ หัวข้อ มีการจัดทำช่วงเวลาให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวอย่างชัดเจนและเหมาะสมกับการท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.37$, SD. = 0.51) รองลงมาคือ หัวข้อ มีการจัดการรักษาความปลอดภัยให้ผู้ที่มาพัก มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, SD. = 0.65) รองลงมาคือ ในหัวข้อ มีจำนวนที่พักเพียงพอต่อความต้องการ มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.92$, SD. = 0.61) รองลงมาคือ ในหัวข้อ มีร้านอาหารบริการเพียงพอต่อความต้องการและสะอาดถูกสุขอนามัย มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$, SD.. = 0.63) รองลงมาคือ ในหัวข้อ มีการปรับปรุงเส้นทางคมนาคมให้ปลอดภัยแก่ผู้มาเยือนอยู่เสมอ เช่น ถนนไม่เป็นหลุมเป็นบ่อ ถนนไม่แคบ มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$, SD.. = 0.63) รองลงมาคือ ในหัวข้อ มีความพร้อมด้านระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ เป็นต้น มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.38$, SD. = 0.91) (ดังตารางที่ 11)

สรุปโดยรวม พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปางมีความต้องการพัฒนาด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$, $SD. = 0.73$)

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	$\bar{X}$	SD.	แปลผล
1.มีการกำหนดจำนวนผู้มาเยือนให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่	4.37	0.74	มากที่สุด
2.มีการจัดทำช่วงเวลาให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวอย่างชัดเจนและเหมาะสมกับการท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี	4.37	0.51	มากที่สุด
3.มีการจัดการรักษาความปลอดภัยให้ผู้ที่มาพัก	4.03	0.65	มาก
4.มีจำนวนที่พักเพียงพอต่อความต้องการ	3.92	0.61	มาก
5.มีร้านอาหารบริการเพียงพอต่อความต้องการและสะอาดถูกสุขอนามัย	3.79	0.63	มาก
6.มีการปรับปรุงเส้นทางคมนาคมให้ปลอดภัยแก่ผู้มาเยือนอยู่เสมอ เช่น ถนนไม่เป็นหลุมเป็นบ่อ ถนนไม่แคบ	3.78	0.63	มาก
7.มีความพร้อมด้านระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ เป็นต้น	3.38	0.91	ปานกลาง
รวม	3.94	0.73	มาก

3. ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผลการวิจัย พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ในด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด 2 หัวข้อ และมีความต้องการอยู่ในระดับมาก 4 หัวข้อ โดยพิจารณารายหัวข้อพบว่า หัวข้อมีส่วนร่วมในการต้อนรับการแนะนำสถานที่และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวแก่ผู้มาเยือน มีความต้องการอยู่ในระดับมาก

ที่สุด ($\bar{X} = 4.50$, $SD. = 0.53$) รองลงมาคือหัวข้อ มีส่วนร่วมในการเป็นภาคีองค์กรท้องถิ่น หรือผู้นำชมเพื่ออธิบายและให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวอย่างถูกต้องแก่ผู้มาเยือน มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.25$, $SD. = 0.70$) รองลงมาคือในหัวข้อ มีการปรับสภาพแวดล้อมเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ เช่น ทางเดิน รถเข็น ห้องน้ำ เป็นต้น มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.12$, $SD. = 0.35$) รองลงมาคือในหัวข้อ มีร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝากและของที่ระลึก มีผลิตภัณฑ์ของชุมชนจำหน่ายร่วมด้วย มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$, $SD. = 0.53$) รองลงมาคือในหัวข้อ มีการบริการให้ความรู้ หรือจัดโครงการฝึกอบรมระยะสั้นเกี่ยวกับความรู้ด้านการเกษตร มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.62$, $SD. = 0.74$) รองลงมาคือหัวข้อ มีการบริการด้านยานพาหนะเพื่อเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยว เช่น รถอีแต๋น รถจักรยาน เป็นต้น มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$, $SD. = 0.75$) (ดังตารางที่ 12)

สรุปโดยรวม พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปางมีความต้องการพัฒนาด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, $SD. = 0.60$)

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว

ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	$\bar{X}$	SD.	แปลผล
1.มีส่วนร่วมในการต้อนรับ การแนะนำสถานที่และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวแก่ผู้มาเยือน	4.50	0.53	มากที่สุด
2.มีส่วนร่วมในการเป็นภาคีองค์กรท้องถิ่นหรือผู้นำชมเพื่ออธิบายและให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวอย่างถูกต้องแก่ผู้มาเยือน	4.25	0.70	มากที่สุด
3.มีการปรับสภาพแวดล้อมเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ เช่น ทางเดิน รถเข็น ห้องน้ำ เป็นต้น	4.12	0.35	มาก
4.มีร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝากและของที่ระลึก มีผลิตภัณฑ์ของชุมชนจำหน่ายร่วมด้วย	4.00	0.53	มาก

ตารางที่ 12 (ต่อ)

ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	$\bar{X}$	SD.	แปลผล
5.มีการบริการให้ความรู้ หรือจัดโครงการฝึกอบรมระยะสั้นเกี่ยวกับความรู้ด้านการเกษตร	3.62	0.74	มาก
6.มีการบริการด้านยานพาหนะเพื่อเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวเช่น รถอีแต๋น รถจักรยาน เป็นต้น	3.50	0.75	มาก
รวม	3.99	0.60	มาก

4. ด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผลการวิจัย พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ในด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีความต้องการอยู่ในระดับมาก 5 หัวข้อ และมีความต้องการอยู่ในระดับอยู่ 1 หัวข้อ โดยพิจารณารายหัวข้อพบว่า หัวข้อมีส่วนร่วมกันอนุรักษ์ความงดงามทางธรรมชาติ ประวัติของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีความคงเดิม มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, SD. = 0.79) รองลงมาคือหัวข้อ มีส่วนร่วมกันรักษาหรือในเรื่องการจัดงานเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว เช่น จัดงานท่องเที่ยววิถีเกษตรประจำปี เป็นต้น คิดค่าเฉลี่ย มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$, SD. = 0.70) รองลงมาคือในหัวข้อ มีผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายมีหลากหลายประเภทให้เลือกสรร เช่น ผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่ม ผลิตภัณฑ์พื้นถิ่น เป็นต้น มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$, SD. = 0.63) รองลงมาคือในหัวข้อ มีส่วนร่วมคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแต่ละแห่งเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวประจำชุมชน มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, SD. = 0.81) รองลงมาคือในหัวข้อ มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและมีการเรียนรู้วิถีชีวิตเกษตรและภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการให้องค์ความรู้จากคนในชุมชน มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.41$, SD. = 0.86) รองลงมาคือหัวข้อ มีแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่สำคัญบริเวณใกล้เคียง มีความต้องการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$, SD. = 0.97) (ดังตารางที่ 13)

สรุปโดยรวม พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปางมีความต้องการพัฒนาด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีความต้องการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$, SD. = 0.79)

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย	$\bar{X}$	SD.	แปลผล
1.มีส่วนร่วมกันอนุรักษ์ความงามทางธรรมชาติ ประวัติของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีความคงเดิม	4.05	0.79	มาก
2.มีส่วนร่วมกันปรึกษาหารือในเรื่องการจัดงานเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว เช่น จัดงานท่องเที่ยววิถีเกษตรประจำปี เป็นต้น	4.04	0.70	มาก
3.มีผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายมีหลากหลายประเภทให้เลือกสรร เช่น ผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่ม ผลิตภัณฑ์พื้นถิ่น เป็นต้น	3.95	0.63	มาก
4.ส่วนร่วมคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแต่ละแห่งเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวประจำชุมชน	3.90	0.81	มาก
5.มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและมีการเรียนรู้วิถีชีวิตเกษตรและภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการให้องค์ความรู้จากคนในชุมชน	3.41	0.86	มาก
6.มีแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่สำคัญบริเวณใกล้เคียง	3.40	0.97	ปานกลาง
รวม	3.79	0.79	มาก

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

1. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว

1.1 ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาอาชีพอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มศักยภาพของบุคลากรในชุมชน สามารถเป็นแรงผลักดันในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในชุมชนต่อไป รวมไปถึงการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้วย

1.2 ควรส่งเสริมเรื่องของวัฒนธรรม วิถีชีวิต เพื่อเป็นการศึกษา อนุรักษ์และสืบสานให้กับลูกหลานและผู้สนใจได้รับรู้

1.3 ควรมีการแบ่งสลับปันส่วนความรับผิดชอบในแต่ละด้านให้กับคนในชุมชนได้รับรู้ และเข้าไปมีส่วนร่วมในการออกความคิดเห็น

1.4 ควรมีการส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติท้องถิ่น ให้คนในชุมชนตระหนัก และเข้าใจถึงการจัดการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนมากขึ้น และควรสร้างความรู้ความเข้าใจ สร้างจิตสำนึกที่ดีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 3 ศึกษาความต้องการของผู้มาเยือนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

ผู้วิจัยได้ศึกษาความต้องการของผู้มาเยือนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง โดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามจำนวน 111 คนจากผู้มาเยือนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง จำแนกผลการศึกษาดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้มาเยือนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

3.1.1 เพศและอายุ

ผลการวิจัย พบว่า ผู้มาเยือนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปางเป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 51.35 และมีอายุอยู่ในช่วง 41-50 ปีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.94 และน้อยที่สุดอยู่ในช่วงอายุ 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 7.21 (ดังตารางที่ 14)

ตาราง 14 แสดงจำนวนและร้อยละผู้มาเยือนในแหล่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง จำแนกตามเพศและอายุ

รายการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	57	51.35
หญิง	54	46.65
รวม	111	100.00

ตารางที่ 14 (ต่อ)

รายการ	จำนวน(คน)	ร้อยละ
อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	33	29.72
31-40 ปี	29	26.13
41-50 ปี	41	36.94
51-60 ปี	8	7.21
รวม	111	100.00

3.1.2 ภูมิสำเนา

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้มาเยือนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง มีภูมิสำเนาอยู่จังหวัดอื่น คิดเป็นจำนวนร้อยละ 63.96 และมีภูมิสำเนาอยู่จังหวัดลำปาง คิดเป็นจำนวนร้อยละ 36.04 (ดังตารางที่ 15)

ตาราง 15 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้มาเยือนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง จำแนกตามภูมิสำเนา

ภูมิสำเนา	จำนวน	ร้อยละ
จังหวัดลำปาง	40	36.04
จังหวัดอื่น ๆ	71	63.96
รวม	111	100.00

3.1.3 อาชีพ

ผลการวิจัย พบว่า ผู้มาเยือนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ประกอบเกษตรกรรมมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 39.64 และน้อยที่สุด คือ ประกอบอาชีพรับราชการ คิดเป็นร้อยละ 8.10 (ดังตารางที่ 16)

ตาราง 16 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้มาเยือนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน
วอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
พนักงาน/รัฐวิสาหกิจ	18	16.22
รับราชการ	6	5.41
เกษตรกรรวม	44	39.64
นักเรียน/นักศึกษา	24	21.62
ธุรกิจส่วนตัว	10	9.01
อื่น ๆ	9	8.10
รวม	111	100.00

3.1.4 รายได้

ผลการวิจัย พบว่า ผู้มาเยือนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว
อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง มีรายได้มากที่สุดอยู่ในช่วง 10,001-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ
45.94 และน้อยที่สุดในช่วงรายได้ มากกว่า 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.51 (ดังตารางที่ 17)

ตาราง 17 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้มาเยือนในแหล่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของ
ชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปางจำแนกตามรายได้

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10,000 บาท	48	43.24
10,001-30,000 บาท	51	45.94
30,001-50,000 บาท	7	6.31
มากกว่า 50,000 บาท	5	4.51
รวม	111	100.00

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการเดินทางมาเยือน

3.2.1 จุดประสงค์ที่ท่านเดินทางมาครั้งนี้

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้มาเยือนในแหล่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว
อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง มีจุดประสงค์ของการเดินทางมาเยือนคือมาเพื่อศึกษาและทัศน

ศึกษามากที่สุด คิดเป็นจำนวนร้อยละ 61.26 รองลงมาคือมาเพื่อเยือนประชุมสัมมนา คิดเป็นจำนวนร้อยละ 17.12 รองลงมาคือมาเยือนเพื่อพักผ่อน คิดเป็นร้อยละ 9.91 รองลงมาคือมาเยือนเพราะเกี่ยวข้องกับธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 5.41 และน้อยที่สุดคือมาเยือนเพื่อจุดประสงค์อื่น คิดเป็นจำนวนร้อยละ 3.60 (ดังตารางที่ 18)

ตาราง 18 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้มาเยือนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการเดินทางมาเยือน

จุดประสงค์ที่ท่านเดินทางมาครั้งนี้	จำนวน	ร้อยละ
พักผ่อน	11	9.91
การศึกษา/ทัศนศึกษา	68	61.26
เยี่ยมญาติ/เพื่อน	3	2.70
ประชุมสัมมนา	19	17.12
ธุรกิจส่วนตัว	6	5.41
อื่น ๆ	4	3.60
รวม	111	100.00

3.2.2 ท่านเดินทางครั้งนี้ ส่วนใหญ่เดินทางด้วยพาหนะใด

ผลการวิจัย พบว่า ผู้มาเยือนในแหล่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง เดินทางมาเยือนด้วยรถตู้มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 42.34 รองลงมาคือเดินทางมาเยือนด้วยรถส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 32.44 รองลงมาคือเดินทางมาเยือนด้วยรถจักรยานยนต์ คิดเป็นร้อยละ 17.12 รองลงมาคือเดินทางมาเยือนด้วยวิธีการอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 4.50 และน้อยที่สุดคือเดินทางมาเยือนด้วยรถโดยสาร คิดเป็นร้อยละ 3.60 (ดังตารางที่ 19)

ตาราง 19 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้มาเยือนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการเดินทางมาเยือน

ท่านเดินทางครั้งนี้ ส่วนใหญ่เดินทางด้วยพาหนะใด	จำนวน	ร้อยละ
รถส่วนตัว	36	32.44
รถโดยสาร	4	3.60
รถตู้	47	42.34
รถจักรยานยนต์	19	17.12
อื่น ๆ	5	4.50
รวม	111	100.00

3.2.3 ช่วงเวลาที่ท่านเดินทาง

ผลการวิจัยพบว่าผู้มาเยือนในแหล่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง เดินทางมาเยือนในช่วงวันธรรมดามากที่สุด คิดเป็นจำนวนร้อยละ 48.65 รองลงมาคือเดินทางมาเยือนในช่วงวันเสาร์-อาทิตย์ คิดเป็นจำนวนร้อยละ 31.53 และน้อยที่สุดคือเดินทางมาเยือนในช่วงวันหยุดนักขัตฤกษ์/เทศกาล คิดเป็นร้อยละ 19.82 (ดังตารางที่ 20)

ตาราง 20 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้มาเยือนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการเดินทางมาเยือน

ช่วงเวลาที่ท่านเดินทาง	จำนวน	ร้อยละ
วันธรรมดา	54	48.65
วันเสาร์-อาทิตย์	35	31.53
วันหยุดนักขัตฤกษ์/เทศกาล	22	19.82
รวม	111	100.00

3.2.4 การเดินทางในครั้งนี ท่านเดินทางมากี่คน

ผลการวิจัยพบว่าผู้มาเยือนในแหล่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง มากที่สุดคือ เดินทางมามากกว่า 8 คน คิดเป็นร้อยละ 41.44 รองลงมาคือเดินทางมาเยือน 6-8 คน คิดเป็นร้อยละ 27.92 รองลงมาคือเดินทางมา 2 คน คิดเป็นร้อยละ 16.22 รองลงมาคือเดินทางมา 3-5 คน คิดเป็นร้อยละ 8.11 และน้อยที่สุดคือ เดินทางมาคนเดียว คิดเป็นร้อยละ 6.31 (ดังตารางที่ 21)

ตาราง 21 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้มาเยือนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการเดินทางมาเยือน

การเดินทางในครั้งนี ท่านเดินทางมากี่คน	จำนวน	ร้อยละ
เดินทางมาคนเดียว	7	6.31
2 คน	18	16.22
3-5 คน	9	8.11
6-8 คน	31	27.92
มากกว่า 8 คน	46	41.44
รวม	111	100.00

3.2.5 การเดินทางในครั้งนีท่านใช้บริการที่พักประเภทใด

ผลการวิจัยพบว่าผู้มาเยือนในแหล่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง มากที่สุดคือเดินทางไป-กลับ คิดเป็นร้อยละ 70.27 รองลงมาคือพักโฮมสเตย์ คิดเป็นร้อยละ 12.61 รองลงมาคือพักบ้านญาติ/เพื่อน คิดเป็นร้อยละ 9.91 และน้อยที่สุดคือพักโรงแรม คิดเป็นร้อยละ 7.21 (ดังตารางที่ 22)

ตาราง 22 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้มาเยือนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการเดินทางมาเยือน

การเดินทางในครั้งนี้ท่านใช้บริการที่พักประเภทใด	จำนวน	ร้อยละ
โรงแรม	8	7.21
โฮมสเตย์	14	12.61
บ้านญาติ/เพื่อน	11	9.91
อื่น ๆ (เดินทางไป-กลับ)	78	70.27
รวม	111	100.00

3.2.6 ท่านมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางในครั้งนี้ประมาณเท่าใด

ผลการวิจัยพบว่าผู้มาเยือนในแหล่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง มากที่สุดคือการเดินทางในครั้งนี้มีค่าใช้จ่าย 1,001 – 2,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 53.15 รองลงมาคือการเดินทางในครั้งนี้มีค่าใช้จ่ายน้อยกว่า 1,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 44.14 รองลงมาคือการเดินทางในครั้งนี้มีค่าใช้จ่าย 2,001 – 3,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.80 รองลงมาคือเดินทางมา 3-5 คน คิดเป็นร้อยละ 8.11 และน้อยที่สุดคือการเดินทางในครั้งนี้มีค่าใช้จ่าย 4,001 – 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.91 (ดังตารางที่ 23)

ตาราง 23 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้มาเยือนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการเดินทางมาเยือน

ท่านมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางในครั้งนี้ประมาณเท่าใด	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 1,000 บาท	49	44.14
1,0001-2,000 บาท	59	53.15
2,0001-3,000 บาท	2	1.80
4,0001-5,000 บาท	1	0.91
รวม	111	100.00

3.2.7 ระยะเวลาเดินทางท่องเที่ยวในแต่ละครั้งเป็นระยะเวลาเท่าไร

ผลการวิจัยพบว่าผู้มาเยือนในแหล่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง มากที่สุดคือการเดินทางท่องเที่ยวในแต่ละครั้งใช้ระยะเวลา 1 วัน คิดเป็นร้อยละ 75.68 รองลงมาคือการเดินทางท่องเที่ยวในแต่ละครั้งใช้ระยะเวลา 2-3 วัน คิดเป็นร้อยละ 17.12 และน้อยที่สุดคือการเดินทางท่องเที่ยวในแต่ละครั้งใช้ระยะเวลา 4-5 วัน คิดเป็นร้อยละ 7.20 (ดังตารางที่ 24)

ตาราง 24 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้มาเยือนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการเดินทางมาเยือน

ระยะเวลาเดินทางท่องเที่ยวในแต่ละครั้งเป็นระยะเวลาเท่าไร	จำนวน	ร้อยละ
1 วัน	84	75.68
2-3 วัน	19	17.12
4-5 วัน	8	7.20
รวม	111	100.00

3.2.8 ทานทราบข้อมูลของชุมชนวอแก้วจากแหล่งใด

ผลการวิจัยพบว่าผู้มาเยือนในแหล่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง มากที่สุดคือทราบข้อมูลของชุมชนมาจากหน่วยงานที่ทำงานและสถานศึกษาของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 72.97 รองลงมาคือ ทราบข้อมูลของชุมชนมาจากสื่อออนไลน์ คิดเป็นร้อยละ 15.32 รองลงมาคือทราบข้อมูลของชุมชนมาจากคำบอกเล่า คิดเป็นร้อยละ 6.31 และน้อยที่สุดคือทราบข้อมูลของชุมชนมาจากสื่อสิ่งพิมพ์/แผ่นพับ และการโฆษณา/ประชาสัมพันธ์ของ ททท. คิดเป็นร้อยละ 2.70 (ดังตารางที่ 25)

ตาราง 25 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้มาเยือนในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง จำแนกตามวัตถุประสงค์ของการเดินทางมาเยือน

ท่านทราบข้อมูลของชุมชนวอแก้วจากแหล่งใด	จำนวน	ร้อยละ
สื่อออนไลน์	17	15.32
สื่อสิ่งพิมพ์/แผ่นพับ	3	2.70
การโฆษณา/ประชาสัมพันธ์ของ ททท.	3	2.70
คำบอกเล่า	7	6.31
อื่น ๆ (จากหน่วยงานที่ทำงาน/สถาบันการศึกษา)	81	72.97
รวม	111	100.00

ส่วนที่ 3 ความต้องการของผู้มาเยือนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้วอำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

1. ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผลการวิจัยพบว่าผู้มาเยือนต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ในด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุดทุกหัวข้อ โดยพิจารณารายหัวข้อพบว่า หัวข้อมีป้ายบอกพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว พื้นที่เพื่อการเกษตร สถานที่จัดกิจกรรม ป้ายบอกทางแหล่งท่องเที่ยว หรือลานจอดรถ มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.83$, $SD. = 0.44$) รองลงมาคือหัวข้อ มีเส้นทางท่องเที่ยวภายในชุมชน มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, $SD. = 0.48$) รองลงมาคือในหัวข้อ มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น สื่อออนไลน์ มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, $SD. = 0.61$) รองลงมาคือหัวข้อ มีการส่งเสริมการขาย ส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์เพื่อยกระดับมาตรฐานสู่สากล มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, $SD. = 0.56$) รองลงมาคือหัวข้อ มีการดูแลด้านการรักษาความปลอดภัย และการรักษาพยาบาลเบื้องต้น ในแหล่งท่องเที่ยว มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.41$, $SD. = 0.82$) รองลงมาคือหัวข้อ มีถังขยะเพียงพอต่อความต้องการ และมีการคัดแยกขยะทุกครั้ง มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.39$, $SD. = 0.62$) รองลงมาคือหัวข้อ

มีเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในชุมชน มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.25$, $SD. = 0.80$) (ดังตารางที่ 24)

สรุปโดยรวม พบว่า ผู้มาเยือนในแหล่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปางมีความต้องการพัฒนาด้านการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, $SD. = 0.62$)

ตาราง 26 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการของผู้เยือนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ด้านการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ความต้องการของผู้มาเยือน	$\bar{X}$	SD.	แปลผล
1.มีป้ายบอกพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว พื้นที่เพื่อการเกษตร สถานที่จัดกิจกรรม ป้ายบอกทางแหล่งท่องเที่ยว หรือลานจอดรถ เป็นต้น	4.83	0.44	มากที่สุด
2.มีเส้นทางกรท่องเที่ยวภายในชุมชน	4.63	0.48	มากที่สุด
3.มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น สื่อออนไลน์	4.57	0.61	มากที่สุด
4.มีการส่งเสริมการขาย ส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ เพื่อยกระดับมาตรฐานสู่สากล	4.52	0.56	มากที่สุด
5.มีการดูแลด้านการรักษาความปลอดภัย และการรักษาพยาบาลเบื้องต้น ในแหล่งท่องเที่ยว	4.41	0.82	มากที่สุด
6.มีการจัดการด้านการกำจัดขยะ เช่น มีถังขยะเพียงพอต่อความต้องการ และมีการคัดแยกขยะทุกครั้ง	4.39	0.62	มากที่สุด
4.มีเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในชุมชน	4.25	0.80	มากที่สุด
รวม	4.52	0.62	มากที่สุด

2. ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผลการวิจัย พบว่า ผู้มาเยือนต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ในด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

มีระดับความต้องการมากที่สุด 8 หัวข้อ และมีระดับความต้องการมาก 2 หัวข้อ โดยพิจารณารายหัวข้อ พบว่า หัวข้อมีการจัดทำช่วงเวลาให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวอย่างชัดเจนและเหมาะสมกับการท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.63$, $SD. = 0.48$) รองลงมาคือหัวข้อ มีการกำหนดจำนวนผู้มาเยือนเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.59$, $SD. = 0.56$) รองลงมาคือหัวข้อ มีบุคลากรเพียงพอต่อการให้บริการ เช่น บุคลากรดูแลสุขภาพปลอดภัย ความสะอาด หรือให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, $SD. = 0.56$) รองลงมาคือหัวข้อ มีการปรับปรุงเส้นทางคมนาคมให้ปลอดภัย เช่น ถนนไม่เป็นหลุมเป็นบ่อ ถนนไม่เป็นทางลูกรัง ถนนไม่แคบมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, $SD. = 0.56$) รองลงมาซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากันได้แก่ 2 หัวข้อคือ มีการจัดการรักษาความปลอดภัยให้ผู้ที่มาพัก และหัวข้อ มีจำนวนที่พักเพียงพอต่อความต้องการ มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.52$, $SD. = 0.56$) รองลงมาคือหัวข้อ มีร้านอาหารบริการเพียงพอต่อความต้องการและสะอาดถูกสุขอนามัย มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.46$, $SD. = 0.61$) รองลงมาคือหัวข้อ มีการดูแลด้านการรักษาความปลอดภัย การรักษาพยาบาลเบื้องต้น มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.27$, $SD. = 0.57$) รองลงมาคือหัวข้อ มีจำนวนห้องน้ำเพียงพอต่อความต้องการและสะอาด สะดวกในการใช้งาน มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.20$, $SD. = 0.54$) รองลงมาคือหัวข้อ มีความพร้อมด้านระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.10$, $SD. = 0.46$) (ดังตารางที่ 27)

สรุปโดยรวม พบว่า ผู้มาเยือนในแหล่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง มีความต้องการพัฒนาด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.46$, $SD. = 0.53$)

ตาราง 27 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการของผู้มาเยือนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยว

ความต้องการของผู้มาเยือน	$\bar{X}$	SD.	แปลผล
1.การจัดทำช่วงเวลาให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวอย่างชัดเจนและเหมาะสมกับการท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี	4.63	0.48	มากที่สุด
2.มีการกำหนดจำนวนผู้มาเยือนให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่	4.59	0.56	มากที่สุด
3.มีบุคลากรเพียงพอต่อการให้บริการ เช่น บุคลากรดูแลความปลอดภัย ความสะอาด หรือให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น	4.57	0.56	มากที่สุด
4.มีการปรับปรุงเส้นทางคมนาคมให้ปลอดภัยแก่ผู้มาเยือนอยู่เสมอ เช่น ถนนไม่เป็นหลุมเป็นบ่อ ถนนไม่แคบจนเกินไป เป็นต้น	4.55	0.56	มากที่สุด
5.มีจำนวนที่พักเพียงพอต่อความต้องการ	4.52	0.56	มากที่สุด
6.มีการจัดการรักษาความปลอดภัยให้ผู้ที่มาพัก	4.52	0.56	มากที่สุด
7.มีร้านอาหารบริการเพียงพอต่อความต้องการและสะอาดถูกสุขอนามัย	4.46	0.61	มากที่สุด
8.มีการดูแลด้านการรักษาความปลอดภัย การรักษาพยาบาลเบื้องต้น	4.27	0.57	มากที่สุด
9.มีจำนวนห้องน้ำเพียงพอต่อความต้องการและสะอาด สะดวกในการใช้งาน	4.20	0.54	มาก
10.มีความพร้อมด้านระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ เป็นต้น	4.10	0.46	มาก
รวม	4.46	0.53	มากที่สุด

3. ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผลการวิจัย พบว่า ผู้มาเยือนต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ในด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุดทุกหัวข้อ โดยพิจารณารายหัวข้อ พบว่า หัวข้อมีการแนะนำสถานที่และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวแก่ผู้มาเยือน รวมถึงระยะเวลาที่ใช้ในการเยี่ยมชมหรือเรียนรู้ภายในสถานที่ท่องเที่ยว/ชุมชน มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68, SD. = 0.54$) รองลงมาซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากันได้แก่ 2 หัวข้อคือ มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นหรือผู้นำชมเพื่ออธิบายและให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวอย่างถูกต้อง และหัวข้อ มีบุคลากรให้บริการต่อผู้มาเยือนระหว่างเยี่ยมชมสถานที่ด้วยความเป็นมิตร มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57, SD. = 0.56$) รองลงมาคือหัวข้อ มีพื้นที่ที่ให้ความสะดวกสบายแก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ เช่น ทางเดิน รถเข็น ห้องน้ำ มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.49, SD. = 0.61$) รองลงมาคือหัวข้อ มีผลิตภัณฑ์พื้นถิ่นของชุมชนจำหน่ายร่วมด้วยในร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝากและของที่ระลึก มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.40, SD. = 0.56$) รองลงมาคือหัวข้อ มีการบริการให้ความรู้หรือจัดโครงการฝึกอบรมระยะสั้นเกี่ยวกับความรู้ด้านการเกษตร มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.30, SD. = 0.66$) รองลงมาคือหัวข้อ มีการบริการด้านยานพาหนะเพื่อเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวเช่น รถอีแต๋น รถจักรยานมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.23, SD. = 0.64$) (ดังตารางที่ 28)

สรุปโดยรวม พบว่า ผู้มาเยือนในแหล่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง มีความต้องการพัฒนาด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.47, SD. = 0.58$)

ตาราง 28 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการของผู้มาเยือนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ด้านการบริการของแหล่งท่องเที่ยว

ความต้องการของผู้มาเยือน	$\bar{X}$	SD.	แปลผล
1. มีการแนะนำสถานที่และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวแก่ผู้มาเยือน รวมถึงระยะเวลาที่ใช้ในการเยี่ยมชมหรือเรียนรู้ภายในสถานที่ท่องเที่ยว/ชุมชน	4.68	0.54	มากที่สุด
2. มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นหรือผู้นำชมเพื่ออธิบายและให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวอย่างถูกต้อง	4.57	0.56	มากที่สุด

ตารางที่ 28 (ต่อ)

ความต้องการของผู้มาเยือน	$\bar{X}$	SD.	แปลผล
3.มีบุคลากรให้บริการต่อผู้มาเยือนระหว่างเยี่ยมชมสถานที่ด้วยความเป็นมิตร	4.57	0.56	มากที่สุด
7.มีพื้นที่ที่ให้ความสะดวกสบายแก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ เช่น ทางเดิน รถเข็น ห้องน้ำ เป็นต้น	4.49	0.61	มากที่สุด
4.มีผลิตภัณฑ์พื้นถิ่นของชุมชนจำหน่ายร่วมด้วยในร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝากและของที่ระลึก	4.40	0.56	มากที่สุด
5.มีการบริการให้ความรู้หรือจัดโครงการฝึกอบรมระยะสั้นเกี่ยวกับความรู้ด้านการเกษตร	4.30	0.66	มากที่สุด
6.มีการบริการด้านยานพาหนะเพื่อเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวเช่น รถอีแต๋น รถจักรยาน เป็นต้น	4.23	0.64	มากที่สุด
รวม	4.47	0.58	มากที่สุด

4. ด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ผลการวิจัยพบว่าผู้มาเยือนต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ในด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด 6 หัวข้อ และมีความต้องการอยู่ในระดับมาก 1 หัวข้อ โดยพิจารณารายชื่อพบว่า หัวข้อมีการจัดงาน/เทศกาลประจำชุมชน เช่น งานท่องเที่ยววิถีเกษตรประจำปี มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$, SD. = 0.49) รองลงมาคือ หัวข้อ มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์หลากหลายประเภทเช่น ผลิตภัณฑ์พื้นถิ่น ผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่ม มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, SD. = 0.49) รองลงมาคือหัวข้อมีกิจกรรมทางภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือการเกษตร เช่น สาธิตรีดนมโค ปลูกข้าว หรือเก็บผลผลิตทางการเกษตร การทำหัตถกรรมงานฝีมือต่าง ๆ มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, SD. = 0.56) รองลงมาคือหัวข้อ มีแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่สำคัญบริเวณใกล้เคียงมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$, SD. = 0.56) รองลงมาคือหัวข้อ วิถีชีวิตของคนในชุมชนโดยรอบยังคงความดั้งเดิมของมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.38$, SD. = 0.62) รองลงมาคือหัวข้อ มีกิจกรรมเยี่ยมชมศึกษาศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน หรือเรียนรู้ประวัติของชุมชน มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.29$, SD. = 0.59) รองลงมาคือหัวข้อ มีความงามทางธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยว

หรือมีการปรับภูมิทัศน์กลมกลืนกับธรรมชาติ มีความต้องการอยู่ในระดับมาก($\bar{X} = 4.09$, $SD. = 0.45$)(ดังตารางที่ 29)

สรุปโดยรวมพบว่า ผู้มาเยือนในแหล่งการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง มีความต้องการพัฒนาด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.43$, $SD. = 0.54$)

ตาราง 29 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความต้องการของผู้มาเยือนในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัด ด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ความต้องการของผู้มาเยือน	$\bar{X}$	SD.	แปลผล
1.มีการจัดงาน/เทศกาลประจำชุมชน เช่น งานท่องเที่ยววิถีเกษตรประจำปี เป็นต้น	4.58	0.49	มากที่สุด
2.มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์หลากหลายประเภท เช่น ผลิตภัณฑ์พื้นถิ่น ผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่ม เป็นต้น	4.57	0.49	มากที่สุด
3.มีกิจกรรมทางภูมิปัญญา หัตถ์งานท้องถิ่นหรือการเกษตร เช่น สาธิตรีดนมโค ปลุกข้าว หรือเก็บผลผลิตทางการเกษตร การทำหัตถกรรมงานฝีมือต่าง ๆ เป็นต้น	4.55	0.56	มากที่สุด
4.มีแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่สำคัญบริเวณใกล้เคียง	4.54	0.56	มากที่สุด
5.วิถีชีวิตของคนในชุมชนโดยรอบยังคงความดั้งเดิมของท้องถิ่น	4.38	0.62	มากที่สุด
6.มีกิจกรรมเยี่ยมชมศึกษาศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน หรือเรียนรู้ประวัติของชุมชน	4.29	0.59	มากที่สุด
7.มีความงดงามทางธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยวหรือมีการปรับภูมิทัศน์กลมกลืนกับธรรมชาติ	4.09	0.45	มาก
รวม	4.43	0.54	มากที่สุด

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

1. ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว

- 1.1 ควรมีการพัฒนาด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และตระหนักถึงความปลอดภัยและด้านสุขอนามัยแก่ผู้มาเยือนมากขึ้น
- 1.2 ควรพัฒนาเรื่องบุคลากรในการให้ข้อมูลข่าวสารของชุมชน
- 1.3 ควรมีการส่งเสริมการจัดงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน และประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรับรู้อย่างแพร่หลาย
- 1.4 ควรมีการเตรียมพร้อมด้านที่พักเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในอนาคต
- 1.5 ควรให้ผู้มาเยือนมีส่วนร่วมช่วยในการออกความคิดเห็นและเป็นส่วนหนึ่งในชุมชนหรือมีส่วนร่วมในการพัฒนาก้าวต่อก้าว

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 4 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

ผลการวิจัยบริบท ศักยภาพ ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และความ ต้องการของผู้มาเยือนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ผู้วิจัยสามารถสรุปผลแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ตาม 4 องค์ประกอบหลักของแบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ได้ดังต่อไปนี้

แนวทางการพัฒนาด้านการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ผู้เข้าร่วมประชุมมีความเห็นสอดคล้องกัน ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดพื้นที่ใช้สอย และแผนผังการใช้ประโยชน์ทางการท่องเที่ยว ทำให้เกิดการรับรู้และเข้าใจได้ง่าย ชุมชนควรมีวางแผนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลวอแก้วเพื่อจัดสรรพื้นที่สำหรับการท่องเที่ยว พื้นที่สำหรับจอดรถ พื้นที่สำหรับทำกิจกรรม พื้นที่สำหรับการพักผ่อน เส้นทางท่องเที่ยว หรือพื้นที่ป่าชุมชน เป็นต้น

2. การกำหนดบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบ ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้รับรู้และปฏิบัติตามโดยอาศัยความร่วมมือทุกภาคส่วน ควรมีการตรวจสอบและรายงานความก้าวหน้ารวมถึงปัญหาและข้อเสนอแนะต่าง ๆ ให้รับทราบโดยทั่วกัน เพื่อดำเนินการต่อไปอย่างถูกต้องและสมานฉันท์

3. การยอมรับจากชุมชนโดยรอบ เนื่องจากชุมชนวอแก้วเป็นชุมชนที่เล็ก ๆ อยู่ใจกลางตำบลวอแก้ว เมื่อมีการพัฒนาการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นการปรับปรุงภูมิทัศน์ การประชาสัมพันธ์ หรือการต้อนรับนักท่องเที่ยว จำเป็นที่ต้องได้รับการยอมรับและความร่วมมือจากชุมชนโดยรอบให้เกิดประโยชน์ซึ่งกันและกัน

4. การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพให้แก่บุคลากรในชุมชน เป็นการเพิ่มศักยภาพเฉพาะตัวบุคคลและเป็นแรงขับเคลื่อนชั้นดีในการพัฒนาการท่องเที่ยว กรมพัฒนาชุมชนควรเข้ามามีบทบาทในการเสริมสร้างขบวนการเรียนรู้ เช่น อบรมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เป็นต้น

5. การประชาสัมพันธ์ชุมชนวอแก้ว ควรมีการถ่ายทอดผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ หนังสือการท่องเที่ยว โทรทัศน์ วิทยุ และสื่อแผ่นพับ เนื่องจากเป็นการสร้างการรับรู้อย่างแพร่หลายให้แก่บุคคลทั่วไป แล้วควรปรับปรุงให้ทันสมัย เพื่อสามารถใช้ในการประกอบการตัดสินใจในการเดินทางมาเยือน

6. การพัฒนาท้องถิ่นในด้านความรู้และวิชาการ ชุมชนควรมีการจัดตั้งเครือข่ายร่วมกับหน่วยงานทางสถาบันการศึกษา นอกจากนั้นควรมีการจัดตั้งเครือข่ายระหว่างผู้ประกอบการ เพื่อเป็นการสร้างมาตรการความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ด้วยกัน รวมไปถึงควรจัดตั้งเครือข่ายระหว่างชุมชนวอแก้วกับชุมชนอื่น ๆ ในพื้นที่ใกล้เคียง หรือเป็นชุมชนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเช่นเดียวกัน เพื่อทำความเข้าใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ช่วยเหลือและแบ่งปันซึ่งกันและกัน

7. การจัดการด้านการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ชุมชนควรให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะทุกขั้นตอนในการดำเนินงาน ต้องอาศัยผลประโยชน์จากธรรมชาติทั้งสิ้น เช่น กำหนดข้อปฏิบัติในการขอใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ หรือจัดทำแผนการบริหารจัดการบำบัดของเสียอย่างเป็นระบบ เพื่อป้องกันการเกิดผลกระทบด้านลบต่อสิ่งแวดล้อม

แนวทางการพัฒนาด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ผู้เข้าร่วมประชุมมีความคิดเห็นสอดคล้องกันดังต่อไปนี้

1. การกำหนดจำนวนผู้มาเยือนและช่วงเวลาในการท่องเที่ยว เป็นการวางแผน และการดำเนินงานด้านการรองรับที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสามารถประเมินความพร้อมและผลกระทบที่อาจจะขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวได้อีกด้วย เช่น จัดทำปฏิทินการท่องเที่ยวของชุมชน

2. มาตรการหรือเกณฑ์การเข้ามาทำธุรกิจในพื้นที่สำหรับบุคคลภายนอก ควรถูกกำหนดให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน โดยเน้นย้ำว่าการดำเนินการใด ๆ จะต้องไม่กระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและความเป็นอยู่ของคนในชุมชน

3. การเตรียมความพร้อมด้านที่พักและร้านอาหาร ผู้ประกอบการควรจัดสรรให้เพียงพอต่อความต้องการ และคำนึงถึงหลักสุขอนามัยเป็นที่ตั้ง เช่น จัดตั้งคณะกรรมการประเมินศักยภาพของที่พักและร้านอาหาร

4. การเตรียมความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานให้พร้อมใช้อยู่ตลอดเวลา เป็นการบริหารจัดการขั้นพื้นฐานที่ควรมี เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ความสว่าง สภาพถนน และระบบรักษาความปลอดภัยในทรัพย์สิน และควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาดูแลในเรื่องของป้ายบอกทางให้ชัดเจนมากขึ้น เพิ่มระบบการขนส่งเช่น รถประจำทาง เป็นต้น

5. การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในชุมชนให้เพียงพอต่อการรองรับผู้มาเยือน ควรมีการวางแผนการจัดการทรัพยากรบุคคล เนื่องจากบางครั้งผู้มาเยือนเดินทางมาพร้อมกันหลายๆคณะ ทำให้ชุมชนขาดแคลนบุคลากร เช่น กำหนดโครงสร้างหน้าที่หรือจำนวนของบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้ชัดเจน

แนวทางการพัฒนาด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้วอำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ผู้เข้าร่วมประชุมมีความคิดเห็นสอดคล้องกันดังต่อไปนี้

1. การกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบให้เหมาะสมกับตัวบุคคล เช่น ผู้นำชมมัคคุเทศก์ ผู้แนะนำ เป็นต้น และควรมีการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพในการบริการโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่นการฝึกอบรมการเป็นเจ้าภาพที่ดีในการต้อนรับผู้มาเยือน อบรมเยาวชนให้เป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น

2. การปรับสภาพแวดล้อมภายในแหล่งท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้มาเยือน องค์การบริหารส่วนตำบลวอแก้วควรจัดสรรงบประมาณ เพื่อทำป้ายสื่อความหมาย เช่น ป้ายบอกทาง ห้องน้ำ ห้องประชุม และ ควรปรับปรุงลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุและคนพิการ เช่น ทางเดิน ทางเท้า และที่นั่ง เป็นต้น

3. การบริการด้านยานพาหนะเพื่อเยี่ยมชมสถานที่ ควรมีการจัดสรรอย่างเหมาะสมกับพื้นที่และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น มีบริการรถอีแต่นรับส่งไปยังสถานที่ต่าง ๆ หรือมีบริการรถจักรยานเพื่อให้ผู้มาเยือนได้ใช้เวลาในการชมบรรยากาศโดยรอบ อีกทั้งยังสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวอีกด้วย

4. ภายในแหล่งท่องเที่ยว หรือบริเวณใกล้เคียง ควรมีการให้บริการร้านขายของใช้ประจำวัน ร้านขายของฝากและของที่ระลึก เพื่อให้ผู้มาเยือนได้เลือกสรรและเป็นการสร้างความสัมพันธ์ผ่านสินค้า อาจทำให้ผู้มาเยือนต้องการกลับมาเยือนอีกครั้ง

แนวทางการพัฒนาด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

1. การจัดกิจกรรมเพื่อการท่องเที่ยว ควรพัฒนาเพื่อเพิ่มความหลากหลายและสอดคล้องกับความต้องการของผู้มาเยือน เช่น กิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมเก็บเกี่ยวผลผลิตร่วมกับคนในชุมชน งานเกษตรบ้านวอแก้ว กิจกรรมจิตอาสาทำฝายชะลอน้ำ กิจกรรมรักษป่าด้วย2มือ กิจกรรมสืบสานภูมิศิลปวอแก้ว หรือจัดงานของดีของชุมชน เป็นต้น หรืออาจจะเป็นกิจกรรมที่ทางผู้ประกอบการที่มักเป็นผู้จัดและนำคนในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมเช่น สาธิตการทำอาหารหรือสินค้าพื้นถิ่น

2. การส่งเสริมในเรื่องของวัฒนธรรมและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนวอแก้วควรจัดกิจกรรมในลักษณะเป็นการอนุรักษ์ร่วมกับการสืบสานไปพร้อมกัน เช่น จัดงานประเพณีสงกรานต์พระราชดู่ หรือ จัดงานประเพณีลอยกระทงโดยสนับสนุนให้เยาวชนในท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม เป็นต้น

3. การส่งเสริมผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น ควรคำนึงถึงศักยภาพ ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์และความหลากหลาย เช่น พิธีพินันในการเลือกวัตถุดิบ มีการทดลองทางการวิจัยก่อนนำมาจำหน่าย มีการใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และมีผลิตภัณฑ์ให้เลือกสรรและเพียงพอกับความต้องการ เป็นต้น

4. แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่สำคัญบริเวณใกล้เคียง เป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้มาเยือนตัดสินใจใช้เวลาอยู่ในชุมชนมากขึ้น ควรมีการจัดเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง หรือจัดทำคู่มือการท่องเที่ยว “วอแก้ว 2 วัน 1 คืน ริตนมวัว ทัวร์สุดคุ้ม” อีกทั้งยังเป็นการประชาสัมพันธ์ให้กับชุมชนวอแก้วอีกด้วย

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ได้แก่

1. เพื่อศึกษาบริบทและศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง
2. เพื่อศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง
3. เพื่อศึกษาความต้องการของผู้มาเยือนในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ 1 เพื่อศึกษาบริบทและศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

การศึกษาด้านบริบทและศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชน สรุปได้ว่า ชุมชนวอแก้วเป็นชุมชนเล็ก ๆ ในอำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง อยู่ห่างไกลจากถนนสายหลัก เดินทางเข้าถึงสะดวกสบาย พื้นที่ของชุมชนวอแก้ว เป็นเหมือนแอ่งกระทะ มีภูเขาล้อมรอบด้านตะวันตกและด้านเหนือ มีพื้นที่ราบเชิงเขา สภาพอากาศไม่ร้อนมาก ทรัพยากรและแหล่งธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ชาวบ้านส่วนใหญ่จึงมีอาชีพเกษตรกร วิถีชีวิตของชาวชุมชนวอแก้วประกอบไปด้วยความดั้งเดิมที่เรียบง่าย ไม่หมุนไปตามกาลเวลาและยุคสมัย แต่พร้อมที่จะรับมือกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ชาวบ้านเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีไมตรีจิตที่ดี ภายในชุมชนชุมชนวอแก้วยังมีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญทางประวัติศาสตร์และประเพณีทางวัฒนธรรมที่ยังหลงเหลือและสืบทอดกันมาถึงปัจจุบันรวมถึงแหล่งทำการเกษตรที่สำคัญของจังหวัดลำปาง ไม่ว่าจะเป็นนาข้าวอินทรีย์ ปลูกหญ้าและพืชเศรษฐกิจ เลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจ และมีแหล่งเรียนรู้ทางเกษตร

อื่น ๆ ชุมชนนี้เหมาะแก่การพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตรแห่งใหม่ของจังหวัดลำปางได้

การประเมินศักยภาพการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ประกอบด้วยศักยภาพทั้ง 4 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย ด้านบริหารการจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามลำดับ โดยสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

1. ด้านการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการคำนึงถึงสภาพทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเป็นหลักทุกครั้งเมื่อดำเนินการภายในชุมชนมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในทุกหัวข้อ และการกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจนและการยอมรับและความร่วมมือกับชุมชนโดยรอบมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน เนื่องจากการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบต้องอาศัยการยอมรับและความร่วมมือซึ่งกันและกัน และการใช้แผนผังแสดงการใช้ประโยชน์จากพื้นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในทุกข้อและอยู่ในระดับศักยภาพปานกลาง

2. ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมมีศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การเดินทางมาเยือนมีความสะดวกและความปลอดภัย และการเตรียมความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานและด้านที่พักให้เพียงพอกับผู้มาเยือนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด แต่การกำหนดช่วงเวลาให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนวอแก้วยังไม่มีการกำหนดขึ้นมาอย่างชัดเจนจึงมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในทุกหัวข้อ

3. ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมมีศักยภาพอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ภายในชุมชนและบริเวณใกล้เคียงมีบริการร้านขายของประจำวัน ของฝากและของที่ระลึกมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด โดยกิจกรรมที่เสริมสร้างความรู้ควบคู่กับการพักผ่อนหรือเป็นกิจกรรมเพื่อความบันเทิงให้แก่ผู้มาเยือนที่นำเสนอผ่านสื่อต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน เนื่องจากกิจกรรมที่เหมาะสมกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรควรเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ แต่การต้อนรับหรือการแนะนำสถานที่โดยมัคคุเทศก์ยังเป็นบุคลากรจากหน่วยงานของภาครัฐ อาจทำให้การเข้าถึงข้อมูลไม่เพียงพอต่อการนำเสนอ หัวข้อนี้จึงมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในทุกหัวข้อ

4. ด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมมีศักยภาพอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีการทำเกษตรแบบพอเพียง และมีการสืบสานการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นภายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือชุมชนโดยรอบมีค่าเฉลี่ย

มากที่สุดในทุกหัวข้อ แต่เนื่องด้วยกิจกรรมยังเป็นกิจกรรมเดิม ๆ ไม่มีความหลากหลาย ทำให้หัวข้อนี้มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในทุกหัวข้อ

วัตถุประสงค์ 2 เพื่อศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง จำนวน 120 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31-40 ปี มีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดลำปางและประกอบอาชีพเกษตรกรรม

จากการศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชน ประกอบด้วยความต้องการในการพัฒนา ทั้ง 4 ด้านได้แก่ ด้านบริหารการจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามลำดับ โดยสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

1. ด้านการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาทหน้าที่หรือความรับผิดชอบในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยได้รับการยอมรับและจัดสรรผลประโยชน์ร่วมกัน และต้องการให้ทุกภาคส่วนคำนึงถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก

2. ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องการให้มีการกำหนดจำนวนผู้มาเยือนและช่วงเวลาให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวอย่างชัดเจน เพราะเป็นการวางแผนเพื่อพิจารณาความสามารถในการรองรับผู้มาเยือน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของจำนวนที่พัก จำนวนร้านอาหาร หรือกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมและคนในชุมชนมากเกินไป

3. ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องการมีส่วนร่วมในการต้อนรับ การแนะนำสถานที่และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวแก่ผู้มาเยือน ในฐานะมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมที่สามารถอธิบายถ่ายทอดความรู้และข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวอย่างครบถ้วน

4. ด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับความต้องการมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องการมีส่วนร่วมกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นให้มีความคงเดิม รวมไปถึงต้องการมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอีกด้วย

วัตถุประสงค์ 3 เพื่อศึกษาความต้องการของผู้มาเยือนในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

ผู้มาเยือนในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง จำนวน 111 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 41-50 ปี มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดและประกอบอาชีพเกษตรกรรม ซึ่งมีรายได้ระหว่าง 10,001-30,000 บาท จุดประสงค์ในการมาเยือนมาเพื่อศึกษาและทัศนศึกษา โดยการเดินทางในแต่ละครั้งนิยมเดินทางไป-กลับ และจะเดินทางมาเป็นหมู่คณะมากกว่า 8 คนโดยรถตู้ และใช้เวลาช่วงวันธรรมดาในการท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายต่อครั้งอยู่ที่ 1,000-2,000 บาท ส่วนใหญ่ทราบข้อมูลของชุมชนวอแก้วจากหน่วยงานที่ทำงาน/สถาบันการศึกษามากกว่าสื่อการประชาสัมพันธ์อื่น ๆ

ผลการศึกษาความต้องการของผู้มาเยือนในชุมชน ประกอบด้วยความต้องการในการพัฒนา ทั้ง 4 ด้านได้แก่ ด้านบริหารการจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามลำดับ โดยสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

1. ด้านการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้มาเยือนต้องการให้ชุมชนมีป้ายแสดงพื้นที่การใช้ประโยชน์ต่าง ๆ เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อสร้างการรับรู้ซึ่งกันและกัน และต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์ชุมชนผ่านสื่อต่าง ๆ

2. ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้มาเยือนต้องการให้มีการกำหนดจำนวนผู้มาเยือนและช่วงเวลาให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวอย่างชัดเจน และต้องการให้มีบุคลากรเพียงพอต่อการให้บริการ เช่น บุคลากรดูแลความปลอดภัย ความสะอาด หรือให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น

3. ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องการให้มีคัคทุเทศก์หรือผู้นำชมที่สามารถแนะนำสถานที่และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวหรืออธิบายและให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวอย่างถูกต้อง และต้องการให้มีการบริการสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ เช่น เช่น ทางเดิน รถเข็น ห้องน้ำ เป็นต้น

4. ด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยภาพรวมมีความต้องการอยู่ในระดับต้องการมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้มาเยือนต้องการให้มีการจัดงานหรือเทศกาลประจำชุมชน และต้องการให้ทางชุมชนส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเกษตร

และภูมิปัญญาท้องถิ่น นอกจากนั้นยังต้องการให้มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์หลากหลายประเภท เช่น ผลิตภัณฑ์พื้นถิ่น ผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่ม เป็นต้น

วัตถุประสงค์ที่ 4 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

จากผลการศึกษาริบท ศักยภาพ ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และ ความต้องการของผู้มาเยือนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ผู้วิจัยสามารถสรุปผลแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ประกอบด้วยแนวทางการพัฒนา ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรตามลำดับ โดยสรุปผลได้ดังต่อไปนี้

แนวทางการพัฒนาด้านการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง สามารถสรุปได้ว่า

การวางบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบโดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความเชี่ยวชาญของตัวบุคคล ทำให้เกิดการประสิทธิภาพในการทำงาน ดังนั้นควรมีการวางแผนด้านบุคลากร รวมถึงการกำหนดพื้นที่ใช้สอย และแผนผังการใช้ประโยชน์ ทำให้เกิดการรับรู้และเข้าใจได้ง่าย เช่น พื้นที่สำหรับจอดรถ พื้นที่สำหรับทำกิจกรรม พื้นที่สำหรับการพักผ่อน เส้นทางการท่องเที่ยว หรือพื้นที่ป่าชุมชน เป็นต้น อย่างไรก็ตามการจัดการด้านการใช้ทรัพยากรธรรมชาติควรให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะทุกขั้นตอนในการดำเนินงานต้องอาศัยผลประโยชน์จากธรรมชาติทั้งสิ้น ทางชุมชนควรกำหนดข้อปฏิบัติในการขอใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ หรือจัดทำแผนการบริหารจัดการบำบัดของเสียอย่างเป็นระบบ เพื่อป้องกันการเกิดผลกระทบด้านลบต่อสิ่งแวดล้อม

แนวทางการพัฒนาด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

สามารถสรุปได้ว่า การรองรับผู้มาเยือนเป็นการเตรียมความพร้อมรับผลประโยชน์และผลกระทบด้านลบที่เกิดจากการท่องเที่ยว เช่นจำนวนคนที่เกินกว่าขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ อาจทำให้เกิดผลกระทบด้านลบต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนและสภาพแวดล้อม ดังนั้นควรมีการกำหนดจำนวนผู้มาเยือนและช่วงเวลาในการท่องเที่ยว เช่น จัดทำปฏิทินการท่องเที่ยวของชุมชน และควรมีการเตรียมความพร้อมของระบบสาธารณูปโภค

เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ความสว่าง สภาพถนนควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาดูแลในเรื่องของป้ายบอกทางให้ชัดเจนมากขึ้น และเพิ่มระบบการขนส่ง เช่น รถประจำทาง เป็นต้น

แนวทางการพัฒนาด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้วอำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

สามารถสรุปได้ว่า ผู้ให้บริการในแหล่งท่องเที่ยวควรเป็นคนในชุมชน เพราะคนในชุมชนจะเป็นผู้ที่มีความเหมาะสมในการถ่ายทอดข้อมูลและมีความภาคภูมิใจในการนำเสนอ ดังนั้นควรมีการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพในการบริการโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น การฝึกอบรมการเป็นเจ้าภาพที่ดีในการต้อนรับผู้มาเยือน อบรมเยาวชนให้เป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น ทั้งนี้ทางชุมชนควร การปรับสภาพแวดล้อมภายในแหล่งท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้มาเยือน ควรมีการจัดสัดส่วนที่ชัดเจน มีป้ายแสดงสถานที่ ป้ายบอกทาง เช่น ห้องน้ำ ห้องประชุม และควรปรับปรุงลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุและคนพิการ เช่น ทางเดิน ทางเท้า และที่นั่ง เป็นต้น รวมถึงให้บริการด้านยานพาหนะเพื่อเยี่ยมชมสถานที่ เช่น มีบริการรถอีแต่นรับส่งไปยังสถานที่ต่าง ๆ หรือมีบริการรถจักรยานเพื่อให้ผู้มาเยือนได้ใช้เวลาในการชมบรรยากาศโดยรอบ อีกทั้งยังสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวอีกด้วย

แนวทางการพัฒนาด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

สามารถสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมให้มีความหลากหลายควรเป็นกิจกรรมที่แสดงถึงความเป็นชุมชนวอแก้ว เช่น กิจกรรมท่องเที่ยววิถีเกษตร กิจกรรมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น กิจกรรมเรียนรู้ทางการเกษตร กิจกรรมสาธิตการทำเกษตร กิจกรรมเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร กิจกรรมเดินป่า กิจกรรมทำตุ้งกี๋ย กิจกรรมทำอาหารพื้นถิ่น กิจกรรมวันลอยกระทง เป็นต้น ควรมีการส่งเสริมให้ผลผลิตของชุมชนเป็นที่รู้จักและตรงความต้องการของตลาดมากขึ้น เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขัน เช่น สนับสนุนให้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่องโดยอาศัยความร่วมมือระหว่างเครือข่ายทุกภาคส่วน การออกแสดงสินค้าให้มากขึ้น และจัดการสาธิตการทำผลิตภัณฑ์ในโอกาสต่าง ๆ และในอนาคตอาจจะมีการจัดกิจกรรมทางด้านการเกษตรโดยชุมชนวอแก้วรับหน้าที่เป็นเจ้าภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ 1 เพื่อศึกษาบริบทและศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

จากผลการศึกษาบริบทและศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง พบว่า ชุมชนวอแก้วมีทรัพยากรและแหล่งธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ เหมาะแก่การเป็นพื้นที่เกษตรกรรม ชาวบ้านส่วนใหญ่จึงมีอาชีพเกษตรกร วิถีชีวิตของชาวชุมชนวอแก้ว ประกอบไปด้วยความดั้งเดิมที่เรียบง่าย ภายในชุมชนชุมชนวอแก้วยังมีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญทางประวัติศาสตร์และประเพณีทางวัฒนธรรมที่ยังหลงเหลือและสืบทอดกันมาถึงปัจจุบันรวมถึงแหล่งทำการเกษตรที่สำคัญของจังหวัดลำปาง ไม่ว่าจะเป็น นาข้าว อินทรีย์ ปลูกหญ้าและพืชเศรษฐกิจ เลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจ และมีแหล่งเรียนรู้ทางเกษตรอื่น ๆ ที่พร้อมรองรับการมาเยือนของผู้ที่สนใจมีการอนุรักษ์ภูมิปัญญาทางการเกษตรหรือประเพณีวัฒนธรรมดั้งเดิมเป็นต้น สอดคล้องกับ (เกศณีย์ สัตตขจร, 2550) ให้คำจำกัดความการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-tourism) ไว้ว่า เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เป็นการนำทรัพยากรทางการเกษตร เช่น สวน เกษตรการปลูกพืชสวนและฟาร์มปศุสัตว์มาจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อ เป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวชม โดยนักท่องเที่ยวจะได้ชื่นชมความงามและพักผ่อนหย่อนใจเป็นการสร้างโอกาสและรายได้เสริมให้กับ เกษตรเจ้าของพื้นที่เกษตรนั้น ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ชุมชนวอแก้วเหมาะแก่การพัฒนาสู่การท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้เนื่องด้วยความเหมาะสมของพื้นที่ ทรัพยากรธรรมชาติ และทรัพยากรด้านการเกษตร ซึ่งสามารถนำมาเป็นจุดแข็งในการดึงดูดผู้สนใจเข้ามาท่องเที่ยวได้ และในการดำเนินการพัฒนาต้องมีการประเมินศักยภาพเพื่อกำหนดและหาแนวทาง โดยชุมชนวอแก้วได้รับการประเมินศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 4 ด้านคือ ด้านการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และสรุปได้ว่า ชุมชนวอแก้วมีศักยภาพด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับศักยภาพมากที่สุด รองลงมาคือศักยภาพด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับศักยภาพมากที่สุด ศักยภาพด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับศักยภาพมาก และศักยภาพด้านการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอยู่ในระดับศักยภาพมากที่สุด สอดคล้องกับ (เปรมปรีดา ทองลา และเพ็ญศิริ สมารักษ์, 2563) ศึกษาเรื่อง “ศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดจันทบุรี” งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) สำรวจแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 2) ศึกษาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร 3) เสนอมาตรฐาน

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมกับจังหวัดจันทบุรี และ 4) เสนอแนวทางพัฒนาศักยภาพ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดจันทบุรี ทั้งหมด 14 แห่ง มีศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจังหวัดจันทบุรี ผ่านเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพในระดับดี โดยมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่เหมาะสมกับ จังหวัดจันทบุรีประกอบด้วยศักยภาพการบริหารจัดการ ศักยภาพการรองรับ ศักยภาพการ ให้บริการ ศักยภาพการดึงดูดใจ และศักยภาพด้านคุณค่า สำหรับแนวทางในการพัฒนา ศักยภาพ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ควรเน้นการให้ความรู้ สร้างประสบการณ์แปลกใหม่ และ สร้างเครือข่าย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการศึกษาศักยภาพเป็นตัววัดความสามารถในการพัฒนาการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตร และเป็นตัวชี้วัดในการประเมินมาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอีกด้วย

วัตถุประสงค์ 2. เพื่อศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนใน การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

จากการศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนในการพัฒนาการ ท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง พบว่า ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีความต้องการด้านการบริหารในเรื่องของ การกำหนดบทบาทหน้าที่หรือความรับผิดชอบใน การบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยได้รับการยอมรับและจัดสรรผลประโยชน์ร่วมกัน และการ คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก ในส่วนของด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิง เกษตร ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องการให้มีการกำหนดจำนวนผู้มาเยือนและช่วงเวลาให้บริการ ของแหล่งท่องเที่ยวอย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของ จำนวนที่พัก จำนวนร้านอาหาร หรือ กิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อที่จะไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมและคนในชุมชนมากเกินไป และด้าน การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องการมีส่วนร่วมใน การต้อนรับ การแนะนำสถานที่และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวแก่ผู้มาเยือน นอกจากนี้ใน ด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมกัน อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นส่วนหนึ่งในการสืบสานภูมิปัญญา รวมไปถึงต้องการมีส่วนร่วมใน การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรอีกด้วย สอดคล้องกับ (พัชรินทร์ จึงประวัติ, 2560) ศึกษาเรื่อง “ความต้องการของชุมชนในการพัฒนาศักยภาพเพื่อการจัดการการ ท่องเที่ยว เชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาตลาดคลองสวนร้อยปี อำเภอบางป่อ จังหวัด สมุทรปราการ” การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการของชุมชนในการพัฒนา ศักยภาพเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในตลาดคลองสวนร้อยปีและศึกษาแนว ทางการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนในตลาดคลองสวนร้อยปี ผลการวิจัย พบว่า คนในชุมชนคลองสวนมีความต้องการพัฒนาศักยภาพชุมชนต่อการจัดการ

การท่องเที่ยว ได้แก่ มีการจัดระบบจราจร โดยมีป้ายบอกทางที่ชัดเจน และติดตั้งป้ายบอกทางเพิ่มเติม มีที่นั่งพักผ่อนให้กับนักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอ มีมาตรการรักษาความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ และมีการส่งเสริมการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ส่วนการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่คนในชุมชนคลองสวนต้องการพัฒนา ได้แก่ คนในชุมชนมีการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับความรู้ด้านการอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว มีการจัดกิจกรรมที่สร้างการเรียนรู้และความเข้าใจในวิถีชีวิตวัฒนธรรมท้องถิ่น และระบบนิเวศแก่คนในชุมชน และนักท่องเที่ยวได้เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้วิถีชุมชน หรือกิจกรรมประจำวันของชุมชน ซึ่งเป็น การแสดงภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน ในเรื่องของการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า ในด้านการวางแผน คือ ได้เข้าร่วมประชุมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ด้านการ ดำเนินการ คือ ได้ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นการส่งเสริมและอนุรักษ์วิถีชีวิตดั้งเดิม และประเพณีของคนในท้องถิ่น ด้านการใช้ประโยชน์คือ มีรายได้จากการท่องเที่ยวเช่น การขายอาหาร สินค้าพื้นเมือง การนำเที่ยว การแสดงศิลปะพื้นเมือง ของที่ระลึก ด้านประเมินผลและติดตามผล คือ มีส่วนร่วมในการติดตาม พร้อมหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาและ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืน ทั้งนี้คนในชุมชนต้องการพัฒนาแบบค่อยเป็นค่อยไป ปรับเปลี่ยนไปตามการเปลี่ยนแปลงของสังคม แต่ยังคงไว้ซึ่งวิถีชีวิตดั้งเดิม และยังคง การพัฒนาศักยภาพของตนเองโดยการอบรมหลักสูตรด้านอาชีพ ด้านอาสาสมัครแม่คูดุเทศ์และ ด้านภาษา เพื่อพัฒนาตลาดคลองสวนร้อยละปีให้เกิดความยั่งยืน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนสามารถเป็นแรงขับเคลื่อนชั้นดีในการพัฒนา เพราะในฐานะเจ้าของพื้นที่ย่อมมีมุมมองที่สะท้อนถึงผลประโยชน์และผลกระทบ และหากว่า การที่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเห็นด้วยและต้องการพัฒนา ต้องการเข้ามามีส่วนร่วม นั้นก็ หมายความว่า แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้วมีเป้าหมาย เดียวกับคนในชุมชน

วัตถุประสงค์ 3. เพื่อศึกษาความต้องการของผู้มาเยือนในชุมชนในการพัฒนา การท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

ผู้มาเยือนในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ส่วนใหญ่มีจุดประสงค์ในการมาเยือนมาเพื่อศึกษาและทัศนศึกษา โดยการ เดินทางในแต่ละครั้งนิยมเดินทางไป-กลับ และจะเดินทางมาเป็นหมู่คณะมากกว่า 8 คนโดยรถ ตู้ และใช้เวลาช่วงวันธรรมดาในการท่องเที่ยว ค่าใช้จ่ายต่อครั้งอยู่ที่ 1,000-2,000 บาท

จากการศึกษาความต้องการของผู้มาเยือนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของ ชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง พบว่า ผู้มาเยือนมีความต้องการด้านการบริหาร

จัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ในเรื่องของการแสดงป้ายพื้นที่การใช้ประโยชน์ต่าง ๆ เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพราะจะได้เข้าถึงข้อมูลได้ง่าย และต้องการให้มีการประชาสัมพันธ์ชุมชนผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างแพร่หลาย ในส่วนของด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผู้มาเยือนต้องการให้มีการกำหนดจำนวนผู้มาเยือนและช่วงเวลาให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวอย่างชัดเจน และต้องการให้มีบุคลากรเพียงพอต่อการให้บริการ เช่น บุคลากรดูแลความปลอดภัย ความสะอาด หรือให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น และด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต้องการให้มีมัคคุเทศก์หรือผู้นำชมที่สามารถแนะนำสถานที่และกิจกรรมทางการท่องเที่ยว และต้องการให้มีการบริการสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการเช่น เช่น ทางเดิน รถเข็น ห้องน้ำ เป็นต้น นอกจากนี้ในด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ผู้มาเยือนต้องการให้มีการจัดงานหรือเทศกาลประจำชุมชน และต้องการให้ทางชุมชนส่งเสริมกิจกรรมที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ทางการเกษตรและภูมิปัญญาท้องถิ่น ต้องการให้มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์หลากหลายประเภทเช่น ผลิตภัณฑ์พื้นถิ่น ผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่ม เป็นต้น สอดคล้องกับ (พิมพ์ หิรัญกิตติ และคณะ, 2557) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของนักท่องเที่ยวชาวไทย ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยว่าควรจัดตั้ง ศูนย์บริการให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวเป็นแหล่งซื้อสินค้าเกษตร/ผลิตชุมชนภัณฑ์ ควรมีการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการบริการการท่องเที่ยวแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมุ่งเหตุจูงใจในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร คือ ต้องการพักผ่อนหย่อนใจ คลายความเครียด ความสวยงามของสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของแหล่งท่องเที่ยว นอกจากนี้ความพึงพอใจในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรด้านสิ่งดึงดูดใจคือการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมความเป็นธรรมชาติของแหล่งท่องเที่ยว ส่วนพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร โดยเฉลี่ยนักท่องเที่ยวเคยท่องเที่ยวเชิงเกษตรรวมครั้งนี้จำนวน 4 ครั้ง โดยในแต่ละครั้งมีค่าใช้จ่ายต่ำกว่าหรือเท่ากับ 1,500 บาท โดยเดินทางแบบเข้าไป-เย็นกลับ มากกว่านักท่องเที่ยวพักค้างแรม ในการเดินทางแต่ละครั้ง โดยส่วนใหญ่ นักท่องเที่ยวชอบการท่องเที่ยวรูปแบบสวนผลไม้ รองลงมา คือรูปแบบเกษตรแบบผสมผสาน และรูปแบบไม้ดอกไม้ประดับ ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า สิ่งดึงดูดใจในการเดินทางมาท่องเที่ยวคือ สภาพแวดล้อม ความเป็นธรรมชาติ การดำเนินชีวิตตามวิถีเกษตร และความคงอยู่ของวัฒนธรรมท้องถิ่น และจุดประสงค์ในการเยือนคือ เดินทางมาเรียนรู้เกี่ยวกับการเกษตร โดยต้องการเข้าร่วมกิจกรรมหรือเทศกาลการเกษตรของชุมชน และเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ผลิตภัณฑ์พื้นถิ่น ของชุมชน เป็นต้น

วัตถุประสงค์ที่ 4 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

ผลการศึกษา แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง พบว่า แนวทางที่พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้วประกอบด้วย 4 แนวทาง คือ

1. แนวทางการพัฒนาด้านการบริหารจัดการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ควรมีการวางแผนด้านบุคลากร รวมถึงการกำหนดพื้นที่ใช้สอย และแผนผังการใช้ประโยชน์ ทำให้เกิดการรับรู้และเข้าใจได้ง่าย เช่น พื้นที่สำหรับจอดรถ พื้นที่สำหรับทำกิจกรรม พื้นที่สำหรับการพักผ่อน เส้นทางท่องเที่ยว หรือพื้นที่ป่าชุมชน เป็นต้น ควรมีการกำหนดข้อปฏิบัติในการขอใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ หรือจัดทำแผนการบริหารจัดการบำบัดของเสียอย่างเป็นระบบ เพื่อป้องกันการเกิดผลกระทบด้านลบต่อสิ่งแวดล้อม

2. แนวทางการพัฒนาด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของ ควรมีการกำหนดจำนวนผู้มาเยือนและช่วงเวลาในการท่องเที่ยว ควรมีการเตรียมความพร้อมของระบบสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ความสว่าง สภาพถนนควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามาดูแลในเรื่องของป้ายบอกทางให้ชัดเจนมากขึ้น และเพิ่มระบบการขนส่ง เช่น รถประจำทาง เป็นต้น

3. แนวทางการพัฒนาด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ควรมีการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพในการบริการโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการจัดสัดส่วนที่ชัดเจน มีป้ายแสดงสถานที่ ป้ายบอกทาง เช่น ห้องน้ำ ห้องประชุม และควรปรับปรุงลักษณะทางกายภาพของพื้นที่ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุและคนพิการ ควรให้การบริการด้านยานพาหนะเพื่อเยี่ยมชมสถานที่

4. แนวทางการพัฒนาด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ควรส่งเสริมกิจกรรมที่แสดงถึงความเป็นชุมชนวอแก้ว เช่น กิจกรรมท่องเที่ยววิถีเกษตร กิจกรรมการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น และควรมีการส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์ของชุมชนเป็นที่รู้จักและตรงความต้องการของตลาดมากขึ้น เพื่อเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถในการแข่งขัน

โดยสอดคล้องกับ (ทิวาวรรณ ศิริเจริญ กันทา, 2563) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ อำเภอห้างฉัตร จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า 1) บริบทชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ มีความโดดเด่นในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติจุดชมวิว การจัดกิจกรรมท่องเที่ยว อีกทั้งยังสามารถเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ได้อีกหลากหลายแห่ง 2) ชุมชนให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมกิจกรรม

และมีส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนเป็นอย่างดี แต่ในด้านการบริหารจัดการและการกระจายรายได้ยังคงเป็นปัญหาหลักของชุมชน ดังนั้นเพื่อการนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน จึงต้องคำนึงถึงการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีส่วนช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวสร้างจิตสำนึกที่ดี ประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว และจะต้องคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของชุมชนทั้งนี้หน่วยงานภาครัฐควรเป็นตัวกลางในการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยว การกระจายรายได้และผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม จึงกล่าวได้ว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้มีส่วนได้เสียทั้งหมดเป็นกระบวนการสำคัญที่จะนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้สำเร็จ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรต้องอาศัยการศึกษา คักยภาพเพื่อทราบความพร้อมในการพัฒนา พร้อมกับต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนได้และผู้มาเยือน เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่เกิดจากความร่วมมือของทุกฝ่ายในเป้าหมายเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดลำปาง เทศบาลห้างฉัตรจังหวัดลำปาง และองค์การบริหารส่วนตำบลวอแก้ว โดยนำผลการศึกษามากำหนดแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง
2. หน่วยงานภาคเอกชน ได้แก่ สมาคมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของจังหวัดลำปาง ผู้ประกอบการในชุมชนวอแก้ว โดยนำผลการศึกษามากำหนดแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง
3. นักวิชาการหรือนักวิจัยสามารถนำผลการวิจัยไปเป็นองค์ความรู้ในการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาทางการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันได้

ข้อเสนอแนะในการทำงานวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอวอแก้ว จังหวัดลำปางสามารถต่อยอดไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดลำปางในแหล่งอื่นได้ และควรมีการศึกษาผลกระทบในด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง เพื่อเก็บข้อมูล แก้ไขปัญหาและพัฒนาให้เหมาะสม ถูกจุดต่อไป ควรศึกษาแนวทางการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์ เพื่อนำของดีในชุมชนมาถ่ายทอดในลักษณะการแสดงออกภายใต้กิจกรรม เพื่อต่อยอดและสร้างมูลค่าให้กับชุมชน

บรรณานุกรม

- Buhalis, D. (2000). Strategic use of information technologies in the tourism industry (พิมพ์ครั้งที่ 1). Essex, United Kingdom: University of Essex : Pearson Education.
- Paul Procter. (1995). Cambridge International Dictionary of English (พิมพ์ครั้งที่ 1). Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press.
- Wolfe K. and G. Bullen. (July 9, 2014). Agritourism, your way: A how-to guide for successful A gritourism enterprises. Retrieved July 20, 2017, from <http://www.clemson.edu>
- กรมการท่องเที่ยว. (2557). คู่มือการตรวจประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- กรมวิชาการเกษตร. (2541). โครงการการท่องเที่ยวเกษตร ปีท่องเที่ยวไทย 2541-2542 (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2552). รายงานประจำปี กรมส่งเสริมการเกษตร 2552 (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ฝ่ายโรงพิมพ์สำนักพัฒนาการถ่ายทอดเทคโนโลยี.
- กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2545). โครงการท่องเที่ยวเกษตรปีท่องเที่ยวไทย 2541-2542 (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม.(2560) ความหมายของวัฒนธรรม. Retrieved กรกฎาคม 20, 2560, from <http://www1.culture.go.th/thai/>
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.(2560) กระทรวงท่องเที่ยวฯ ผนึกกระทรวงเกษตรบูรณาการท่องเที่ยววิถีเกษตร. Retrieved กรกฎาคม 20, 2560, from http://mots.go.th/ewt_news.php?nid=6882&filename=index
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2545). ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- เกศณีย์ สัตตขจร. (2550). การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร: กรณีศึกษาหมู่บ้านปางมะโอ อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง. สารนิพนธ์ ปร. ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- เกษรินทร์ วิริยะอาภรณ์. (2545). การศึกษาความต้องการในการพัฒนาตนเองของข้าราชการกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. สารนิพนธ์ ปร. ม., มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.(2560) แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564). Retrieved สิงหาคม 24, 2560, from http://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=6420
- จังหวัดลำปาง. : แผนพัฒนาจังหวัดลำปาง 4 ปี พ.ศ. 2561-2564 ต่อยอดปี พ.ศ. 2557-2560. Retrieved กรกฎาคม 20, 2560, from http://www.lampang.go.th/stragegic/index_pl.htm

- ชุมชนวอแก้ว. (2560). แผนพัฒนาชุมชนวอแก้วปี 2560 (พิมพ์ครั้งที่ 1). ลำปาง.
- จิรัชญา มณีเนตร. (2551). ผลกระทบของการท่องเที่ยวต่อชุมชนท้องถิ่นจากการเติบโตของแหล่งท่องเที่ยวในเขตพื้นที่อุทยานประวัติศาสตร์พิมาย. วารสารวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์, 4(1), 11-17.
- ณัฐชนก เพชรพรม. (2554). วิเคราะห์พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์สะพานข้ามแม่น้ำแคว จังหวัดกาญจนบุรี. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ทิวาวรรณ ศิริเจริญ กัณห. (2563). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษาชุมชนบ้านห้วยหญ้าเครือ อำเภอน้ำหนาว จังหวัดเพชรบูรณ์. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์, ปทุมธานี.
- เทิดชาย ช่วยบำรุง. (2553). การท่องเที่ยวเชิงเกษตร สุราษฎร์ธานี: การวิจัยฐานทรัพยากรเกษตรสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- นาฏสุดา เชนมะสิริ ตรีณี แก้วม่วง มานพ อ่างรุ้ง วาณี วิชระเกษตรลินธ์ และประภาศรี ตั้งศิริภรณ์. (2549). การพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในจังหวัดสระบุรี ลพบุรี สิงห์บุรี และชัยนาท (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- นิคม จารุมณี. (2535). การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพฯ: ภาคพัฒนาตำราและเอกสารวิชาการ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- นิตา ชัชกุล. (2555). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิออน ศรีสมยง. (2552). การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวในชนบทและทรัพยากร การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (พิมพ์ครั้งที่1). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพฯ: บริษัท เพลส แอนด์ ดีไซน์ จำกัด.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2555). พฤติกรรมนักท่องเที่ยว (พิมพ์ครั้งที่2). นนทบุรี: เฟิร์นข้าหลวง พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ไบเฟิร์น วงษ์บัวงาม และมุขสุดา พูลสวัสดิ์. (2556). การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโครงการที่ได้รับรางวัลจากการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภาคการเกษตรในเขตกรุงเทพและปริมณฑล (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- ปรีชา แดงโรจน์. (2544). อุตสาหกรรมท่องเที่ยวสู่ศตวรรษที่ 21 (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพฯ: บริษัท ไฟว์ แอนด์ไฟว์ พรินต์ติ้ง จำกัด.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2547). จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมกรุงเทพ.
- เปรมปรีดา ทองลา และเพ็ญศิริ สมารักษ์. (2563). ศักยภาพการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร จังหวัดจันทบุรี. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 11(1), 190-213.
- พยอม ธรรมบุตร. (2549). เอกสารประกอบการเรียนการสอนเกี่ยวกับองค์ประกอบของการท่องเที่ยว (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- พัชรินทร์ จิงประวัติ. (2560). ความต้องการของชุมชนในการพัฒนาศักยภาพเพื่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์: กรณีศึกษาตลาดคลองสวนร้อยปี อำเภอบางป่อ จังหวัดสมุทรปราการ. วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย, 12(1), 36-49.
- พิมพ์ หิรัญกิตติ และคณะ. (2557). พฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของนักท่องเที่ยวชาวไทย. วารสารสุทธิปริทัศน์, 28(88), 362-384.
- มณีนรัตน์ ชีรพันธุ์เสถียร. (2562). ศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชนเกษตรเพื่อสุขภาพบ้านปัดวี อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยรำไพพรรณี, จันทบุรี.
- มนัส สุวรรณ. (2530). นิเวศวิทยาของมนุษย์ (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์.
- เยาวภา สิลละบุตร. (2547). เอกสารการสอนชุดพฤติกรรมนักท่องเที่ยว (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ.
- รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร. (2558). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อความยั่งยืน: โครงการหลวงปางดะ. วารสารเทคโนโลยีสุรนารี (Suranaree Journal of Social Science), 9(1), 19-35.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- รุ่งนภา แจ่มรุ่งเรือง. (2550). ความต้องการในการพัฒนาตนเองของบุคลากร องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ขอนแก่น.
- วารุณี เกตุสะอาด (ผู้บรรยาย). (2554). การประเมินศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของพื้นที่เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร. ใน การประชุมทางวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัย มสธ. วิจัยประจำปี 2554 (หน้า 364-379). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช: นนทบุรี.
- วิจิตร อวระกุล. (2540). เทคนิคมนุษย์สัมพันธ์ (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพฯ: เอ เอส พรินติ้งเฮ้าส์.
- วิภา ศรีระทุ. (2551). ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเขาต้อ จังหวัดเพชรบูรณ์. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 10(3), 265-278.
- วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี. (2532). ศักยภาพสำคัญอย่างไรต่อแหล่งท่องเที่ยว (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ศรัณยา วรากุลวิทย์. (2551). ปฐมนิเทศอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เฟื่องฟ้าพรินติ้ง.
- ศิริ ฮามสุโพธิ์. (2543). สังคมวิทยาการท่องเที่ยว (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ศรินันท์ พงษ์นิรันดร โอชญัญญา บัณฑิต และชัชชญา ยอดสุวรรณ. (2559). แนวทางในการพัฒนาศักยภาพการจัดการท่องเที่ยว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตศึกษากิจการ, 9(1), 235-259.
- สถาพร วิเชียรดิษฐ์. (2547). ศักยภาพของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ (พิมพ์ครั้งที่1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดลำปาง. แผนยุทธศาสตร์พัฒนาการท่องเที่ยวจังหวัดลำปาง พ.ศ.

2561-2565 ฉบับทบทวน ปี 2563. สืบค้นเมื่อ 20 กรกฎาคม 2560, จาก

http://www.lampang.go.th/strategy/2562/img61_65.pdf

สุภาภรณ์ หาญทอง. (2543). ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวจังหวัดพัทลุง (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ: สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) NIDA.

อมรรัตน์ ปักโคทานัง. (2548). ศึกษาความต้องการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ

มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตศาลายา. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, กรุงเทพฯ.

อุดม เขยกิจวงศ์ และคณะ. (2548). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ: ศูนย์วิชาการท่องเที่ยวแห่ง
ประเทศไทย.

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัยพะเยา

UNIVERSITY OF PHAYAO

ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง

แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับชุมชนวอแก้ว

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเก็บข้อมูลในการวิจัย เพื่อการศึกษาริวิจัยในหัวข้อเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ผู้วิจัยจึงขอความกรุณาให้ท่านตอบคำถามทุกข้อในแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดเพื่อที่จะใช้ข้อมูลเป็นประโยชน์ในการพัฒนาพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง สำหรับแบบสัมภาษณ์ฉบับนี้ มีทั้งสิ้น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับชุมชนวอแก้ว

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ในการพัฒนาและประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

โปรดเติมข้อความลงในช่องว่างที่เว้นไว้ (.....) ผู้วิจัยได้หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี พร้อมทั้งขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัย: พิมพ์พิศา จันทร์มณี

นักศึกษาปริญญาโท

คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์
สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว
มหาวิทยาลัยพะเยา

แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับชุมชนวอแก้ว

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

1. เพศ

( ) ชาย

( ) หญิง

2. อายุ.....ปี

3. อาชีพปัจจุบันของท่านคืออะไร

.....

4. ตำแหน่งปัจจุบันของท่านคืออะไร.....

5. ระยะเวลาในกา

ทำงาน.....

6. สัมภาษณ์เมื่อวันที่.....เดือน.....

พ.ศ.....

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาและประเมินศักยภาพของ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

ด้านบริบทพื้นที่และข้อมูลทั่วไป

1. บริบทพื้นที่ชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร เป็นอย่างไรและเหมาะสมกับการพัฒนา เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือไม่ อย่างไร

2. การท่องเที่ยวของชุมชนวอแก้ว ณ ปัจจุบันเป็นอย่างไร

3. แหล่งทำการเกษตรของชุมชนวอแก้วมีที่ไหนบ้าง

ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1. ท่านเห็นว่าควรมีการกำหนดโครงสร้างการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวในชุมชน อย่างไรชัดเจน โดยมีความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนหรือไม่ อย่างไร

2. ท่านเห็นว่าควรมีการจัดทำแผนการบริหารจัดการเช่น แผนด้านความปลอดภัย แผน บำรุง

รักษาทรัพยากรและระบบสาธารณสุขโรค และแผนการตลาด เป็นต้น

3. ท่านเห็นว่าควรมีการรับผลประโยชน์ร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วนหรือไม่ และควรบริหารจัดการอย่างไร

4. ท่านเห็นว่าการสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวร่วมกับองค์กรต่าง ๆ มีความสำคัญอย่างไรต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว

5. ท่านเห็นว่าการประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวของชุมชนวอแก้วเหมาะสมหรือไม่ ควรปรับปรุงอย่างไรเพื่อส่งเสริมให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น เช่น สื่อสิ่งพิมพ์/โทรทัศน์/วิทยุ/อินเทอร์เน็ต/แผ่นพับ/ใบปลิว

6. ท่านเห็นว่าแต่ละแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้วมีการจัดทำแผนผังแสดงพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว พื้นที่เพื่อการเกษตร สถานที่จัดกิจกรรม หรือลานจอดรถ ให้แก่ผู้มาเยือนหรือไม่ ควรปรับปรุงอย่างไรเพื่อให้ผู้มาเยือนได้รับทราบและปฏิบัติตาม

ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1. ท่านเห็นว่าการจัดการด้านการเดินทางมายังชุมชนวอแก้วเหมาะสมหรือไม่ ควรปรับปรุงอย่างไรเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว

2. ท่านเห็นว่าการจัดการด้านที่พัก ร้านอาหาร และด้านสาธารณสุขปลอดภัยเหมาะสมหรือไม่ ควรปรับปรุงอย่างไรเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว

3. ท่านเห็นว่าบุคลากรผู้ให้บริการเพียงพอต่อการรองรับผู้มาเยือนในแต่ละครั้งหรือไม่ หากไม่เพียงพอควรปรับปรุงอย่างไร

4. ท่านเห็นว่าความสามารถในการรองรับจำนวนของผู้มาเยือนในช่วงเทศกาลเพียงพอหรือไม่ หากไม่เพียงพอควรปรับปรุงอย่างไร

ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1. ท่านเห็นว่าการให้บริการของแต่ละแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้วเหมาะสมหรือไม่ ควรปรับปรุงอย่างไรเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว เช่น การบริการยานพาหนะ การบริการมัคคุเทศก์หรือผู้นำชม และบริการให้ความรู้พร้อมสาธิตการปฏิบัติเป็นต้น

2. ท่านเห็นว่าแต่ละแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว มีการจัดสรรพื้นที่จัดการอบรมให้กับผู้ที่สนใจหรือไม่ เช่น ฟาร์มโคนม ศูนย์เศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น และควรจัดสรรอย่างไร

3. ท่านเห็นว่าการบริการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกต่อผู้สูงอายุและผู้พิการจำเป็นหรือไม่ ควรมีการจัดการอย่างไร เพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว

4. ท่านเห็นว่าร้านค้าในชุมชนหรือร้านขายของที่ระลึกเหมาะสมหรือไม่ ควรปรับปรุงอย่างไรเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว

ด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

1. ท่านเห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้วแต่ละแห่งมีความโดดเด่นด้านใดบ้าง เช่น ทัศนียภาพ กิจกรรม เป็นต้น
2. ท่านเห็นว่าการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ด้านการเกษตรเช่น ระบบสารสนเทศ เทคโนโลยีชีวภาพ นาโนเทคโนโลยี เป็นต้น มาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับทรัพยากรในพื้นที่ จะส่งผลอย่างไรต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว
3. ท่านเห็นว่ากิจกรรมภายในแหล่งท่องเที่ยวมีความหลากหลายและเหมาะสมกับพื้นที่หรือไม่ ควรปรับปรุงอย่างไรเพื่อส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว โดยเฉพาะกิจกรรมการเรียนรู้วิถีเกษตรและภูมิปัญญา
4. ท่านเห็นว่าผลิตภัณฑ์ของชุมชนมีอะไรบ้าง ที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว

ส่วนที่ 3 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว

1. ท่านคิดว่าปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว มีอะไรบ้าง
2. ท่านมีข้อเสนอแนะอะไรบ้างในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว

ภาคผนวก ข แบบประเมิน

แบบประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง สำหรับผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับชุมชนวอแก้ว คำชี้แจง

แบบประเมินฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเก็บข้อมูลในการวิจัย เพื่อการศึกษาริวิจัยในหัวข้อเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ผู้วิจัยจึงขอความกรุณาให้ท่านตอบคำถามทุกข้อในแบบประเมินฉบับนี้ให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดเพื่อที่จะใช้ข้อมูลเป็นประโยชน์ในการพัฒนาพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง สำหรับแบบประเมินฉบับนี้มีทั้งสิ้น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับชุมชนวอแก้ว

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ในการพัฒนาและประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

โปรดเติมข้อความลงในช่องว่างที่เว้นไว้ (.....) ผู้วิจัยได้หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี พร้อมทั้งขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัย: พิมพ์พิศา จันทร์มณี

นักศึกษาปริญญาโท

คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์
สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว
มหาวิทยาลัยพะเยา

แบบประเมินสำหรับผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับชุมชนวอแก้ว

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

1. เพศ

( ) ชาย

( ) หญิง

2. อายุ.....ปี

3. อาชีพปัจจุบันของท่านคืออะไร.....

4. ตำแหน่งปัจจุบันของท่านคืออะไร.....

5. ระยะเวลาในการทำงาน .....

6. ประเมินเมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาและประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

ข้อความคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	เห็นด้วยมากที่สุด	เห็นด้วยมาก	เห็นด้วยปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
1. ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
1) การกำหนดบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบในการบริหารจัดการองค์กรอย่างชัดเจน มีผังโครงสร้าง การบริหารงานขององค์กรให้บุคลากรทุกระดับรับรู้และปฏิบัติตาม					
2) การใช้แผนผังแสดงการใช้ประโยชน์จากพื้นที่อย่างชัดเจน เช่น พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว พื้นที่เพื่อการเกษตร สถานที่จัดกิจกรรม หรือลานจอดรถ และเผยแพร่แก่ผู้มาเยือนเพื่อสร้างความรับรู้และเข้าใจ					

ข้อความคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด
3) การเตรียมความพร้อมด้านการรักษาความปลอดภัย การรักษาพยาบาลเบื้องต้น โดยจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญประจำแหล่งท่องเที่ยว					
4) แผนการบริหารการจัดการและบำบัดของเสียภายในแหล่งท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ					
5) การยอมรับและความร่วมมือกับชุมชนโดยรอบ ชุมชนได้รับผลประโยชน์ สนับสนุนการจ้างงานและสร้างรายได้ในชุมชน					
6) การสร้างเครือข่ายเพื่อสนับสนุนแหล่งท่องเที่ยวร่วมกับองค์การภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว					
7) การคำนึงถึงสภาพทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเป็นหลักทุกครั้งเมื่อดำเนินการภายในชุมชน					
8) แผนการการบำรุงรักษาระบบสาธารณูปโภคและทรัพยากรการท่องเที่ยวรวมถึงการปรับปรุงภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว					
9) การส่งเสริมการขาย ส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ เพื่อยกระดับมาตรฐานสู่สากล					
10) การโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนผ่านสื่อต่าง ๆ					
2. ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
1) ความสะดวกและความปลอดภัยในการเดินทางมายังชุมชนวอแก้ว					
2) ความพร้อมของระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน โดยมีพร้อมให้บริการครบถ้วนแก่ผู้มาเยือน เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์					

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด
3) การบริการด้านที่พักเพียงพอต่อความต้องการ ทั้งภายในแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนโดยรอบ					
4) การบริการด้านอาหารเพียงพอต่อความต้องการ ทั้งภายในแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนโดยรอบ					
5) การกำหนดจำนวนผู้มาเยือนให้เหมาะสมกับศักยภาพในการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวและมีการดำเนินอย่างเป็นรูปธรรม					
6) การเตรียมความพร้อมของบุคลากรในชุมชนให้เพียงพอต่อการรองรับผู้มาเยือน					
7) การกำหนดช่วงเวลาให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวอย่างชัดเจนและเหมาะสมกับการท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี					
3. ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
1) การต้อนรับเช่น แนะนำสถานที่และกิจกรรมทางการท่องเที่ยว รวมถึงแจ้งให้ทราบถึงกติกากฎปฏิบัติตนของผู้มาเยือนขณะเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน					
2) มีคูปองหรือผู้นำชมที่สามารถบรรยายทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ อธิบายถ่ายทอดความรู้และข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวอย่างครบถ้วน					
3) ร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝากและของที่ระลึก ให้บริการภายในแหล่งท่องเที่ยว หรือบริเวณใกล้เคียง					

ข้อคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด
4) กิจกรรมที่เสริมสร้างความรู้ควบคู่กับการพักผ่อน และให้ความบันเทิงแก่ผู้มาเยือน ภายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว					
5) การให้บริการด้านความรู้และข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว โดยนำเสนอผ่านเอกสาร สื่อต่าง ๆ หรือป้ายสื่อความหมาย และการสาธิตวิถีปฏิบัติ					
6) การบริการด้านยานพาหนะเพื่อเยี่ยมชมสถานที่อย่างเหมาะสมและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม					
7) การบริการส่งจดหมาย บริการโทรศัพท์ หรือบริการอินเทอร์เน็ต เป็นต้น					
8) การจัดสรรสถานที่ให้บริการฝึกอบรมเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้แก่ผู้สนใจ					
9) การจัดสรรพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ เช่น บริการรถเข็นทางเดิน ห้องน้ำหรือที่นั่ง เป็นต้น					
4. ด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
1) การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ด้านการเกษตรมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับทรัพยากร และถ่ายทอดองค์ความรู้เฉพาะแก่ผู้มาเยือนหรือผู้สนใจ					
2) การทำเกษตรแบบพอเพียง และมีการสืบสานการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นภายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรหรือชุมชนโดยรอบ					
3) แหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่สำคัญบริเวณใกล้เคียง					

ข้อความคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	เห็น ด้วย มาก ที่สุด	เห็น ด้วย มาก	เห็น ด้วย ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด
4) ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรหรือผลิตภัณฑ์ทางภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เลือกสรร					
5) ความหลากหลายชนิด และ ความโดดเด่นของกิจกรรมในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว ให้เลือกสรรและเพียงพอต่อความต้องการ					
6) กิจกรรมการเรียนรู้วิถีชีวิตเกษตรกรทั้งภายในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรและชุมชนโดยรอบ					

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ค แบบสอบถาม

แบบสอบถามความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเก็บข้อมูลในการวิจัย เพื่อการศึกษาริวิจัยในหัวข้อเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง ผู้วิจัยจึงขอความกรุณาให้ท่านตอบคำถามทุกข้อในแบบสอบถามฉบับนี้ให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดเพื่อที่จะใช้ข้อมูลเป็นประโยชน์ในการพัฒนาพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปางสำหรับแบบสอบถามฉบับนี้มีทั้งสิ้น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนวอแก้ว

ส่วนที่ 2 ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนในการพัฒนาและประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

โปรดเติมข้อความลงในช่องว่างที่เว้นไว้ (.....) ผู้วิจัยได้หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี พร้อมทั้งขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัย: พิมพ์พิศา จันทรธมณี

นักศึกษาปริญญาโท

คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์
สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว
มหาวิทยาลัยพะเยา

แบบสอบถามความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยว

เที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนชุมชนวอแก้ว

1. เพศ

( ) ชาย

( ) หญิง

2. อายุ.....ปี

3. ภูมิลำเนาของท่านอยู่จังหวัดไหน.....

4. อาชีพปัจจุบันของท่านคืออะไร.....

5. ตอบแบบสอบถามเมื่อวันที่.....เดือน.....

พ.ศ.....

6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

( ) ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน

( ) 10,000–20,000 บาทต่อเดือน

( ) 20,001–30,000 บาทต่อเดือน

( ) มากกว่า 30,000 บาทต่อเดือน

ส่วนที่ 2 ความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง

เกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

ข้อคำถาม	ระดับความต้องการ				
	ต้องการมากที่สุด	ต้องการมาก	ต้องการปานกลาง	เห็นด้วยน้อย	เห็นด้วยน้อยที่สุด
1. ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
1) มีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาทหน้าที่ รับผิดชอบในการบริหารจัดการอย่างชัดเจน					
2) มีส่วนร่วมจัดทำแผนผังพื้นที่เฉพาะหรือป้ายสื่อความหมาย เช่น พื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว พื้นที่เพื่อการเกษตร แผนที่ สถานที่จัดกิจกรรม ป้ายบอกทางแหล่งท่องเที่ยว หรือลานจอดรถ เป็นต้น					
3) มีส่วนร่วมกันเตรียมความพร้อมด้านการรักษาความปลอดภัย การรักษาพยาบาลเบื้องต้น					

ข้อคำถาม	ระดับความต้องการ				
	ต้อง การ มาก ที่สุด	ต้อง การ มาก	ต้อง การ ปาน กลาง	ต้อง การ น้อย	ต้อง การ น้อย ที่สุด
4) มีการยอมรับความคิดเห็นและผลประโยชน์ร่วมกัน					
5) มีเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยวภายในชุมชน					
6) มีการตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมทุกครั้งเมื่อดำเนินการทางการท่องเที่ยวภายในชุมชน					
7) มีการสนับสนุนเพื่อส่งเสริมการขาย ส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ เพื่อยกระดับมาตรฐานสู่สากล					
8) มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น สื่อออนไลน์					
2. ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
1) มีการปรับปรุงเส้นทางการคมนาคมให้ปลอดภัยแก่ผู้มาเยือนอยู่เสมอ เช่น ถนนไม่เป็นหลุมเป็นบ่อ ถนนไม่แคบจนเกินไป เป็นต้น					
2) มีความพร้อมด้านระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ เป็นต้น					
3) มีจำนวนที่พักเพียงพอต่อความต้องการ					
4) มีการจัดการรักษาความปลอดภัยให้ผู้ที่มาพัก					
5) มีร้านอาหารบริการเพียงพอต่อความต้องการและสะอาดถูกสุขอนามัย					
6) มีการกำหนดจำนวนผู้มาเยือนให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่					

ข้อคำถาม	ระดับความต้องการ				
	ต้องการมากที่สุด	ต้องการมาก	ต้องการปานกลาง	ต้องการน้อย	ต้องการน้อยที่สุด
7) มีการจัดทำช่วงเวลาให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวอย่างชัดเจนและเหมาะสมกับการท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี					
3. ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
1) มีส่วนร่วมในการต้อนรับ การแนะนำสถานที่และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวแก่ผู้มาเยือน					
2) มีส่วนร่วมในการเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่นหรือผู้นำชมเพื่ออธิบายและให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวอย่างถูกต้องแก่ผู้มาเยือน					
3) มีร้านอาหารที่ใช้ประจำวัน ของฝากและของที่ระลึก มีผลิตภัณฑ์ของชุมชนจำหน่ายร่วมด้วย					
4) มีการบริการให้ความรู้ หรือจัดโครงการฝึกอบรมระยะสั้นเกี่ยวกับความรู้ด้านการเกษตร					
5) มีการบริการด้านยานพาหนะเพื่อเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวเช่น รถอีแต๋น รถจักรยาน เป็นต้น					
6) มีการปรับสภาพแวดล้อมเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ เช่น ทางเดิน รถเข็นห้องน้ำ เป็นต้น					
4. ด้านการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
1) มีส่วนร่วมกันอนุรักษ์ความงามทางธรรมชาติ ประวัติของชุมชน ภูมิ-ปัญญาท้องถิ่นให้มีความคงเดิม					

ข้อคำถาม	ระดับความต้องการ				
	ต้อง การ มาก ที่สุด	ต้อง การ มาก	ต้อง การ ปาน กลาง	ต้อง การ น้อย	ต้อง การ น้อย ที่สุด
2) มีแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่สำคัญบริเวณใกล้เคียง					
3) มีส่วนร่วมคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแต่ละแห่งเพื่อเป็นแหล่งท่องเที่ยวประจำชุมชน					
4) มีผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายมีหลากหลายประเภทให้เลือกสรร เช่น ผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่ม ผลิตภัณฑ์พื้นถิ่น เป็นต้น					
5) มีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายและมีการเรียนรู้วิถีชีวิตเกษตรและภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการให้ออก้ความรู้จากคนในชุมชน					
6) มีส่วนร่วมกันปรึกษาหารือในเรื่องการจัดงานเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว เช่น จัดงานท่องเที่ยววิถีเกษตรประจำปี เป็นต้น					

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

แบบสอบถามความความต้องการของผู้มาเยือนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง
เกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง
คำชี้แจง

แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเก็บข้อมูลในการวิจัย เพื่อการศึกษาวิจัย
ในหัวข้อเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้าง
ฉัตร จังหวัดลำปาง ผู้วิจัยจึงขอความกรุณาให้ท่านตอบคำถามทุกข้อในแบบสอบถาม
ฉบับนี้ให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุดเพื่อที่จะใช้ข้อมูลเป็นประโยชน์ในการพัฒนา
พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปางสำหรับ
แบบสอบถามฉบับนี้มีทั้งสิ้น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้มาเยือนชุมชนวอแก้ว

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการเดินทางมาเยือน

ส่วนที่ 3 ความต้องการของผู้มาเยือนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิง
เกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะในด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของ
ชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

โปรดเติมข้อความลงในช่องว่างที่เว้นไว้ (.....) ผู้วิจัยได้หวังเป็นอย่างยิ่ง
ว่าจะได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี พร้อมทั้งขอขอบพระคุณ
มา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัย: พิมพ์พิศา จันทร์มณี

นักศึกษาปริญญาโท

คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์
สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว

มหาวิทยาลัยพะเยา

แบบสอบถามความต้องการของผู้มาเยือนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
ของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้มาเยือนชุมชนวอแก้ว

1. เพศ

( ) ชาย

( ) หญิง

2. อายุ.....ปี

3. ภูมิลำเนาของท่านอยู่จังหวัดไหน.....

4. อาชีพปัจจุบันของท่านคืออะไร.....

5. ตอบแบบสอบถามเมื่อวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

( ) ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อเดือน

( ) 10,000–20,000 บาทต่อเดือน

( ) 20,001–30,000 บาทต่อเดือน

( ) มากกว่า 30,000 บาทต่อเดือน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการเดินทางมาเยือน

7. จุดประสงค์ที่ท่านเดินทางมาครั้งนี้

( ) พักผ่อน

( ) การศึกษา/ทัศนศึกษา

( ) เยี่ยมญาติ/เพื่อน

( ) ประชุมสัมมนา

( ) ธุรกิจส่วนตัว

( ) อื่นๆ (ระบุ) .....

8. ท่านเดินทางครั้งนี้ ส่วนใหญ่เดินทางด้วยพาหนะใด

( ) รถส่วนตัว

( ) รถโดยสาร

( ) รถตู้

( ) เครื่องบิน

( ) รถจักรยานยนต์

( ) อื่นๆ (ระบุ) .....

9. ช่วงเวลาที่ท่านเดินทาง

( ) วันธรรมดา

( ) วันเสาร์-อาทิตย์

( ) วันหยุดนักขัตฤกษ์/เทศกาล

( ) อื่นๆ (ระบุ) .....

10. การเดินทางในครั้งนี ท่านเดินทางมากี่คน

( ) เดินทางมาคนเดียว

( ) 2 คน

( ) 3–5 คน

( ) 6–8 คน

( ) มากกว่า 8 คน

11. การเดินทางในครั้งนี้นักท่านใช้บริการที่พักรประเภทใด

- ( ) โรงแรม ( ) โฮมสเตย์
 ( ) รีสอร์ท ( ) บ้านพักส่วนตัว
 ( ) บ้านญาติ/เพื่อน ( ) อื่นๆ (ระบุ) .....

12. ท่านมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางในครั้งนี้อย่างไร

- ( ) น้อยกว่า 1,000 บาท ( ) 1,001-2,000 บาท
 ( ) 2,001-3,000 บาท ( ) 3,001-4,000 บาท
 ( ) 4,001-5,000 บาท ( ) 5,000 บาทขึ้นไป

13. ระยะเวลาเดินทางท่องเที่ยวในแต่ละครั้งเป็นระยะเวลาเท่าไร

- ( ) 1 วัน ( ) 2-3 วัน
 ( ) 4-5 วัน ( ) มากกว่า 5 วัน

14. ท่านทราบข้อมูลของชุมชนวอแก้วจากแหล่งใด

- ( ) สื่อออนไลน์ ( ) สื่อสิ่งพิมพ์/แผ่นพับ/วารสาร
 ( ) การโฆษณา/ประชาสัมพันธ์ของ ททท. ( ) คำบอกเล่า
 ( ) อื่น ๆ (ระบุ) .....

ส่วนที่ 3 ความต้องการของผู้มาเยือนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชน
 วอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

ข้อคำถาม	ระดับความต้องการ				
	ต้องการ มาก ที่สุด	ต้อง การ มาก	ต้อง การ ปาน กลาง	เห็น ด้วย น้อย	เห็น ด้วย น้อย ที่สุด
1. ด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว เชิงเกษตร					
1) มีป้ายบอกพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยว พื้นที่เพื่อ การเกษตร สถานที่จัดกิจกรรม ป้ายบอกทางแหล่ง ท่องเที่ยว หรือลานจอดรถ เป็นต้น					
2) มีเส้นทางท่องเที่ยวภายในชุมชน					
3) มีการดูแลด้านการรักษาความปลอดภัย และ การรักษาพยาบาลเบื้องต้น ในแหล่งท่องเที่ยว					

ข้อคำถาม	ระดับความต้องการ				
	ต้อง การ มาก ที่สุด	ต้อง การ มาก	ต้อง การ ปาน กลาง	ต้อง การ น้อย	ต้อง การ น้อย ที่สุด
4) มีเครือข่ายเพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว ภายในชุมชน					
5) มีการจัดการด้านการกำจัดขยะ เช่น มีถัง ขยะเพียงพอต่อความต้องการ และมีการคัดแยกขยะ ทุกครั้ง					
6) มีการส่งเสริมการขาย ส่งเสริมการเพิ่ม มูลค่าผลิตภัณฑ์ เพื่อยกระดับมาตรฐานสู่สากล					
7) มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของ ชุมชนผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น สื่อออนไลน์					
2. ด้านการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิง เกษตร					
1) มีการปรับปรุงเส้นทางการคมนาคมให้ปลอด ภัย เช่น ถนนไม่เป็นหลุมเป็นบ่อ ถนนไม่เป็นทางลูกรัง ถนนไม่แคบจนเกินไป เป็นต้น					
2) มีความพร้อมด้านระบบสาธารณูปโภคพื้น ฐาน เช่น ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ เป็นต้น					
3) มีจำนวนที่พักเพียงพอต่อความต้องการ					
4) มีการจัดการรักษาความปลอดภัยให้ผู้ที่มาพัก					
5) มีร้านอาหารบริการเพียงพอต่อความต้องการ และสะอาดถูกสุขอนามัย					
6) มีการกำหนดจำนวนผู้มาเยือนเหมาะสมกับ สภาพพื้นที่					
7) มีการดูแลด้านการรักษาความปลอดภัย การ รักษาพยาบาลเบื้องต้น					
8) มีจำนวนห้องน้ำเพียงพอต่อความต้องการ และสะอาด สะดวกในการใช้งาน					

ข้อคำถาม	ระดับความต้องการ				
	ต้องการมากที่สุด	ต้องการมาก	ต้องการปานกลาง	ต้องการน้อย	ต้องการน้อยที่สุด
9) มีบุคลากรเพียงพอต่อการให้บริการ เช่น บุคลากรดูแลความปลอดภัย ความสะอาด หรือให้ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว เป็นต้น					
10) มีการจัดทำช่วงเวลาให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวอย่างชัดเจนและเหมาะสมกับการท่องเที่ยวได้ตลอดทั้งปี					
3. ด้านการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
1) มีการแนะนำสถานที่และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวแก่ผู้มาเยือน รวมถึงระบุระยะเวลาที่ใช้ในการเยี่ยมชมหรือเรียนรู้ภายในสถานที่ท่องเที่ยว/ชุมชน					
2) มีมัคคุเทศก์ท้องถิ่นหรือผู้นำชมเพื่ออธิบายและให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวอย่างถูกต้อง					
3) มีบุคลากรให้บริการต่อผู้มาเยือนระหว่างเยี่ยมชมสถานที่ด้วยความเป็นมิตร					
4) มีผลิตภัณฑ์พื้นถิ่นของชุมชนจำหน่ายร่วมด้วยในร้านขายของใช้ประจำวัน ของฝากและของที่ระลึก					
5) มีการบริการให้ความรู้หรือจัดโครงการฝึกอบรมระยะสั้นเกี่ยวกับความรู้ด้านการเกษตร					
6) มีการบริการด้านยานพาหนะเพื่อเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวเช่น รถอีแต่น รถจักรยาน เป็นต้น					
7) มีพื้นที่ที่ให้ความสะดวกสบายแก่ผู้สูงอายุและผู้พิการ เช่น ทางเดิน รถเข็น ห้องน้ำ เป็นต้น					

ข้อคำถาม	ระดับความต้องการ				
	ต้อง การ มาก ที่สุด	ต้อง การ มาก	ต้อง การ ปาน กลาง	ต้อง การ น้อย	ต้อง การ น้อย ที่สุด
4. ด้านการตั้งจุดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร					
1) มีความมั่งคั่งทางธรรมชาติในแหล่งท่องเที่ยวหรือมีการปรับปรุงภูมิทัศน์กลมกลืนกับธรรมชาติ					
2) มีแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่สำคัญบริเวณใกล้เคียง					
3) วิถีชีวิตของคนในชุมชนโดยรอบยังคงความดั้งเดิมของท้องถิ่น					
4) มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์หลากหลายประเภท เช่น ผลิตภัณฑ์พื้นถิ่น ผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่ม เป็นต้น					
5) มีกิจกรรมเยี่ยมชมศึกษาศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน หรือเรียนรู้ประวัติของชุมชน					
6) มีการจัดงาน/เทศกาลประจำชุมชน เช่น งานท่องเที่ยววิถีเกษตรประจำปี เป็นต้น					
7) มีกิจกรรมทางภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือการเกษตร เช่น สาธิตรีดนมโค ปลูกข้าว หรือเก็บผลผลิตทางการเกษตร การทำหัตถกรรมงานฝีมือต่าง ๆ เป็นต้น					

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว

.....

.....

.....

ภาคผนวก ง ภาพกิจกรรม

1. ภาพแสดงการเก็บข้อมูลวิจัยโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept – Interview)

2. ภาพแสดงการเก็บข้อมูลวิจัยโดยการเก็บแบบสอบถามผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและผู้มาเยือน
ในชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

3. ภาพแสดงการเก็บข้อมูลวิจัยโดยการจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group)

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล	พิมพ์พิศา จันทร์มณี
วัน เดือน ปี เกิด	05 ธันวาคม 2532
สถานที่เกิด	ลำปาง
วุฒิการศึกษา	บริหารธุรกิจบัณฑิต (การจัดการการท่องเที่ยว),มหาวิทยาลัย แม่ฟ้าหลวง, จังหวัดเชียงราย
ที่อยู่ปัจจุบัน	15 ถนน. รอบเวียง ตำบลหัวเวียง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 52000
ผลงานตีพิมพ์	พิมพ์พิศา จันทร์มณี (ผู้บรรยาย). (25 มกราคม 2562). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของชุมชนวอแก้ว อำเภอห้างฉัตร จังหวัดลำปางใน “โครงการวิชาการพะเยาวิจัย ครั้งที่ 8” (หน้า 2735–2745). พะเยา: มหาวิทยาลัยพะเยา

